

ПОЛИТИКИН

Немачка 3.00 DEM, САД 1.25 USD, Швајцарска 2.50 CHF,
Шведска 13.00 SEK, Аустрија 20.00 ATS, Грчка 300 GRD,
Енглеска 1.00 GBP, Словенија 90 SLT, Македонија 1500 DEN

ЗАБАВНИ

6. VIII 1993. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LV • ЦЕНА 15.000.000 ДИН.

2171

ОПАСНО
ЛЕТО
(СТР. 14-15)





ДР. ПАКИЕР ЖУСТИНС

(1535 - 1590)
ОЛАМАНСКИ ЛЕКАР,
НАПИСАО ЈЕ КЊИГУ О
ЈАМБУ ЈЕР ЈЕ БИО
ВАТРЕНИ ПОКЛОНИК
ОВЕ ИГРЕ.

У СВОМ ТЕСТАМЕН-
ТУ ПОЖЕЛЕО ЈЕ
ДА СЕ ОД ЊЕГОВЕ
КОЖЕ НАПРАВИ
ТАБЛА, А ОД
КОСТИЈУ КОЦКИ-
ЦЕ ЗА ИГРУ.



ПУФИН

У ВРЕМЕ ПАРЕЊА
ДОБИЈА ЈОШ ЈЕ-
ДАН ЛЕП КЉУН
ОД 9 БОЈА КОЈИ
МУ ОТПАДНЕ НЕ-
КОЛИКО НЕДЕ-
ЉА КАСНИЈЕ.

ПАЛАТУ МАРИСКИ

У ЛЕЊИНГРАДУ ПОДИГАО ЈЕ ЦАР НИКО-
ЛА I КАО ДАР КЊЕРКИ МАРИЈИ. ОНА ЈЕ,
МЕЂУТИМ, БЕЛЕЛЕПНО ЗДАЊЕ НАПУС-
ТИЛА 1859. ГОДИНЕ ЈЕР НИЈЕ МОГЛА
ДА ПОДНЕСЕ ШТО
ЈЕ БИСТА ЊЕНОГ
ОЈА ПАЛАТИ
ОКРЕНУТА
ЛЕЂИМА."



СВАДБЕНА ВРАТА

ГРАДСКА ЦРКВА
У ФРЕДБЕРГУ
У НЕМАЧКОЈ
ИМА ПОСЕБНА
СВАДБЕНА
ВРАТА
КОЈА СЕ ВЕЋ
ВИШЕ ОД
700 ГОДИНА
ОТВАРАЈУ
САМО ЗА
ВЕНЧАЊА
И КРОЗ ЊИХ
УЛАЗЕ САМО
МЛАДЕНЦИ.

Род

СУ СЕ У ЗВОНИКУ ЦРКВЕ
У БАСЕРДОРФУ (ШВАЈЦАР-
СКА) ГНЕЗДИЛЕ ВИШЕ ОД
500 ГОДИНА. АЛИ, КАДА
ЈЕ 1913. ЈЕДНА РОДА
СТРАДАЛА ОД ЕЛЕКТРИЧ-
НОГ УДАРА А ДРУГУ ПРЕ-
ГАЗИЛА ЛОКОМОТИВА,

ОВЕ СЕ ПТИЦЕ
НА ЗВОНИК НИ-
КАДА ВИШЕ
НИСУ
ВРА-
ТИ-
ЛЕ.



187 СТЕПЕНИКА

У БОНИФАЦИЈУ НА
КОРЗИЦИ ИСКЛЕСАНЕ
СУ ЗА САМО ЈЕДНУ
НОГ КОЈИМА СУ СЕ
СТАНОВНИЦИ СПАСЛИ
ОД НАПАДА И ОПСАДЕ
АЛФОНСА АРАГОНСКОГ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● Бугарка Хатице Стар-
кова најстарија је Европ-
љанка, рођена је 12. маја
1875. године, те је, према то-
ме, овог пролећа напунила
118 година.



●●● назив Крезубице
(Edentata) за необичне ста-
ре животиње настањене ис-
кључиво у Јужној Америци,
који значи „без зуба“, сас-
вим је бесмислен пошто ве-
ћина животиња које су овде
сврстане (мравоједи, ле-
њивци, оклопници) имају зу-
бе, а једна од њих – цино-
вски оклопник – чак више но
иједан сисар, осим неких ки-
това: равно – 100.



●●● на великим морским
дубинама од 12.000 метара
живи око 50.000 непознатих
животињских врста, сматра-
ју научници.

●●● ускоро се у Београду
отвара Хиподром паса на
коме ће се одржавати трке
ових специјално обучених
четвороножаца.



●●● од свих земаља Ев-
ропске заједнице Немачка
има највише музеја (2025),
највећу продукцију књига
(66.000 нових наслова го-
дишње) и највише аутомо-
била (456 на 1.000 становни-
ка).



●●● трагајући за порек-
лом речи „бистро“, Францу-
зи су дошли до закључка да
су је са собом донеле козач-
ке трупе које су ушле у Па-
риз 1814. после неуспелог
Наполеоновог похода на Ру-
сију. Улазећи у бифе тражи-
ли су да их брзо послуже из-
говарајући на руском „би-
стро“, што значи „брзо“.



●●● у току је изградња
Библиотеке Француске чији
ће радови коштати милијар-
ду и по долара (!) која ће би-
ти највећи архив на Земљи-
ној кугли иако ће имати ма-
њи број примерака него
Конгресна библиотека у Ва-
шингтону. У њој ће читалац
моћи да добије било коју
књигу у року од 15 минута –
што је четири пута брже не-
го у најбржој америчкој.

●●● док 8 одсто мушка-
раца пати од далтонизма,
само 0,3 одсто жена не раз-
ликује боје.

Некада бајка

ДАНАС СТВАРНОСТ

Како то Пера Детлић, Душко Дугоушко, Којот и њихови другари излете са екрана, направе ршум и опет се врате у слику? Па тако; просто и лако, после се извину и кажу да то може у цртаћима. Тако је било до скоро. Сада се и то променило. Вредни познаваоци компјутера и технолози направили су програме и машине којима слику са екрана претварају у предмет пред вама. Додуше, не тако брзо као што то Којот може, али ипак претворе. Стајало их је то много труда и стрпљења и ево како се одвијало.

Неко се досетио да постоји течна фотоосетљива пластика која очврсне када се обасја ласерским светлом. Пошто је ласерски зрак танак као игла, закључили су да је згодан да се њиме „пише“ по тој пластици. Требало је направити „писаљку“ и од свега је најпогодније испало покретно огледало које са највећом прецизношћу може да води ласерски зрак по површини течне пластике. Зрак долази из стабилног извора и треба да буде што јачи и што тањи. Испод огледала је суд са течном пластиком. У суду је плоча, њу покреће механизам који прима команде из компјутера, исти који покреће и огледало.

На почетку посла цела плоча је хоризонтално зароњена делић милиметра испод површине течности. Када зрак испише прву затворену линију, добија се прва тврда затворена контура у којој је, и око које је, течност. Да би се спречило „бућкање“, зрак брзо „ишара“ решетку која ће у себи добро држати језерца течности. Када је први слој готов, плоча се спусти у течност за још делић милиметра. Ласерски зрак испишује нову затворену линију, у непосредној близини претходне. Слаже их као изохипсе у географији, једну по једну, док не изваја цео предмет.

Овим сложеним послом управља само обични лични рачунар. У њему је слика предмета који желимо да направимо. Та се слика једноставно нацрта; баш оно што конструктор жели. Важно је да се тачно одреде све три димензије. Следећи корак је команда рачунару да почне „изливање“. Све је доста једноставно. Практично, уради се преко компјутерске тастатуре. Рачунар прецизно усагла-

шава кретање огледала са уроњавањем плоче.

Када се дође до последње линије коју огледало треба да опише, предмет је скоро готов. Споља је тврд, али је унутрашњост пуна течне пластике. Да би све очврсло, предмет се ставља у пећ са ултраљубичастим зрацима. После га треба мало исполити да се изгубе трагови слојева.

Они које овако детаљан опис замара могу да се послуже приложеним цртежом који је сам за себе објашњење.

На крају, ето прилике за велику радост сваког вајара.

Уметници се овоме радују, али најзадовољнији су пројектанти сложених машинских делова. Њима је пружена прилика да много брже, једноставније и јефтиније него до сада направе модел нечега што желе да испитају и провере. Они који су имали храбрости да уложе знатне своте у куповину електронског вајара сада задовољно трљају руке јер су вишеструко повратили улог.

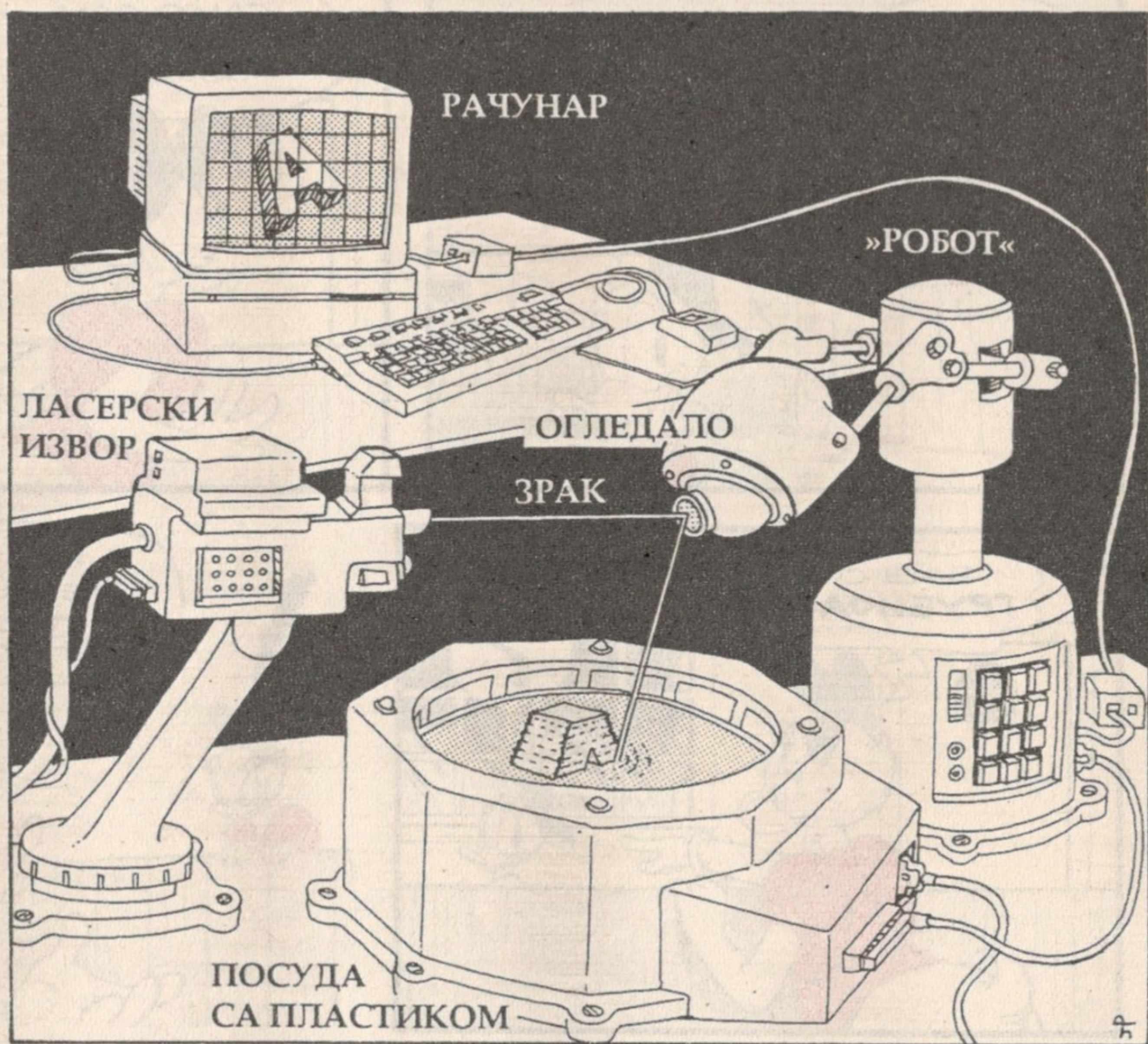
Када је пројектовани део готов, уграђује се у склоп и подвргава испитивањима. Пошто је пластика релативно мека и лако ломљива, силе које се примењују пропорци-

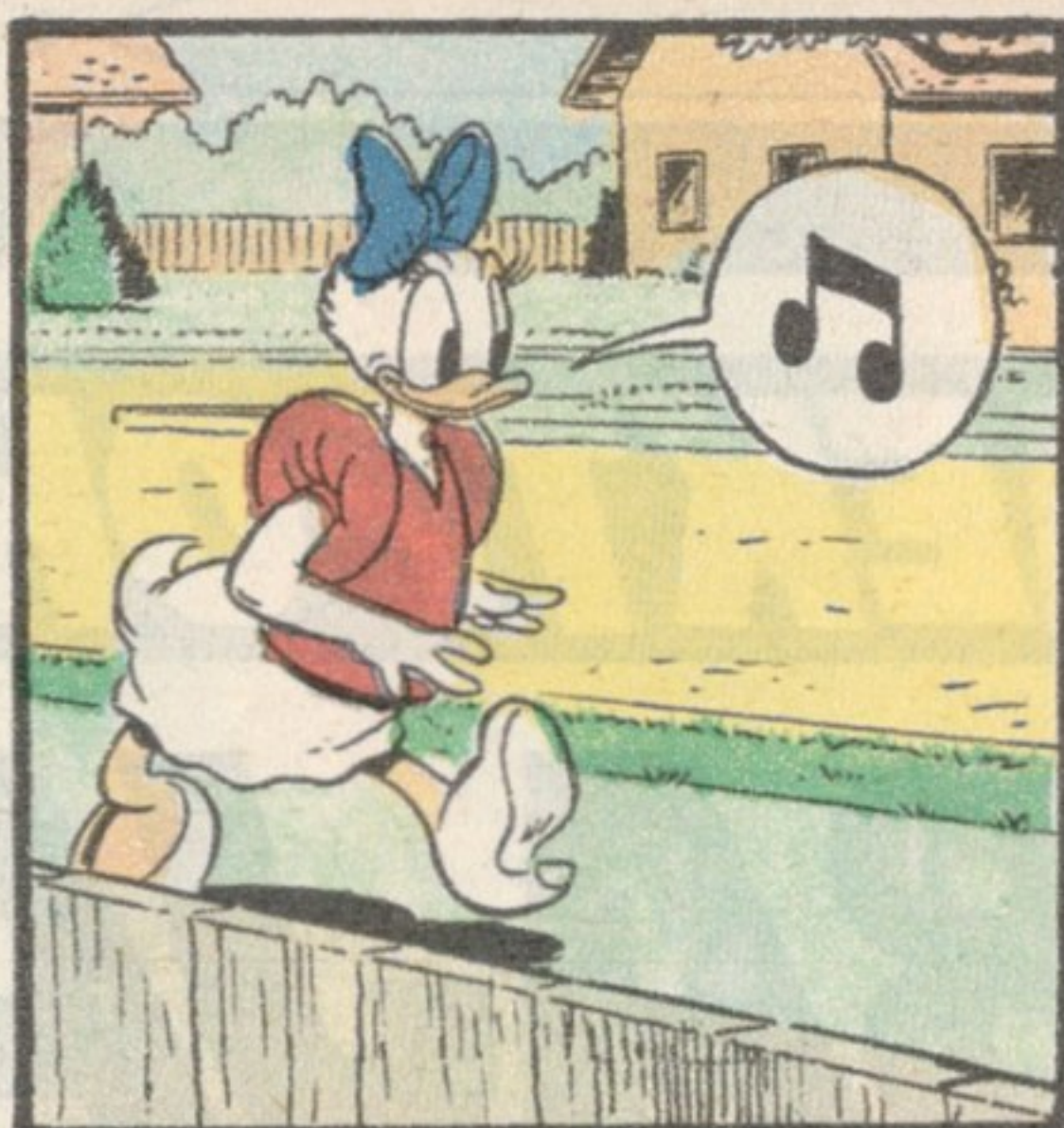
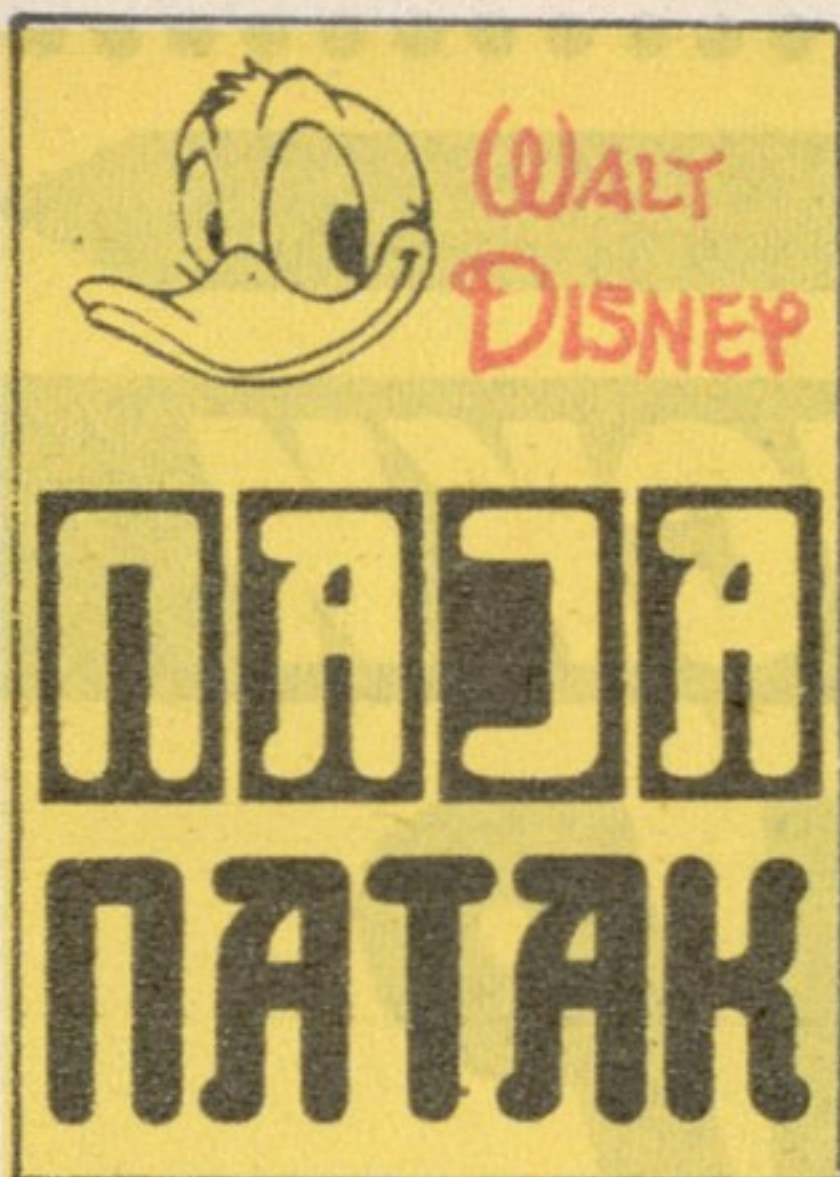
онално се умање за однос чврстоће оригиналних материјала и пластике. На делу који је „поднео“ све намењене му тестове на крају се изврше светлосна испитивања. Светлост покаже све напрелине, правце деловања сила, критично оптерећене слојеве и још много чега другог.

Овако је једна фантазија – „опредмећење“ слике – постала стварност. Ма колико ме ово очарало, бићу стварно задивљен тек када направе машину која ће по слици моје омиљене торте преда ме ставити праву, целу, велику торту.

Милош Вујовић

ЕЛЕКТРОНСКИ ВАЈАР







НЕШТО ЈЕ И У РЕДУ

Убрзо пошто је екипи Бранана де Палме дала дозволу да неке сцене филма „Карлитов пут“ сниме у метроу, управа Њујоршке железнице грдно се покајала. Осим тога, видећи шта се дешава, послала је хитан захтев Палмином продуценту да сместа напусте метро образлажући то догађањима преко којих, све и да хоће, не може да пређе.

Шта су то тако страшно урадиле филмације? За почетак су срушиле једну таваницу како би камеру поставили „тамо где треба“, а затим кренули на један од потпорних стубова, што је Управа у последњи час спречила. Врхунац онога што се више нико од



позваних није устручавао да назове безобразлуком био је захтев Де Палмине екипе да се возови крећу онако како то њој одговара, а не по реду вожње и, што је још горе, не везано са сигнализацијом на прузи!

Једино на шта Управа није могла да се пожали било је понашање главних глумаца Ал Паћина и Шон Пена. Они су од почетка до краја били О.К.

ОГЛАС У СВЕМИРУ

Мада ни пре није била непозната, америчка фирма „Спејс маркетинг“ винула се међу звезде и у буквалном и у преносном смислу и то захваљујући лансирању у свемир рекламе за најновији филм Арнолда Шварценегера. Сада намерава да надмаши саму себе још једном ванземаљском идејом: лансирањем у Земљину орбиту огласне табле дугачке преко 1600 метара која ће витлати по свемиру прикачена за платформу на надувавање.



НАОЧИГЛЕД ПОЛИЦИЈЕ

Десетог фебруара ове године педесетак добро наоружаних пљачкаша на мотоциклима улетело је у двориште Центра за рестаурацију града-храма Ангкор-Вата – старе престонице Кмера у Сијем Рипу, у Камбоџи. Пуцајући из аутомата, упали су у једну од сала и купили 11 скулптура вредних најмање пола милиона долара. Све то дешавало се тако рећи наочиглед полиције чија се станица налази само неколико стотина метара даље, у истој улици. Док су се они снашли, пљачкаши су већ утоварили скулптуре и нестали. Без трага, разуме се.



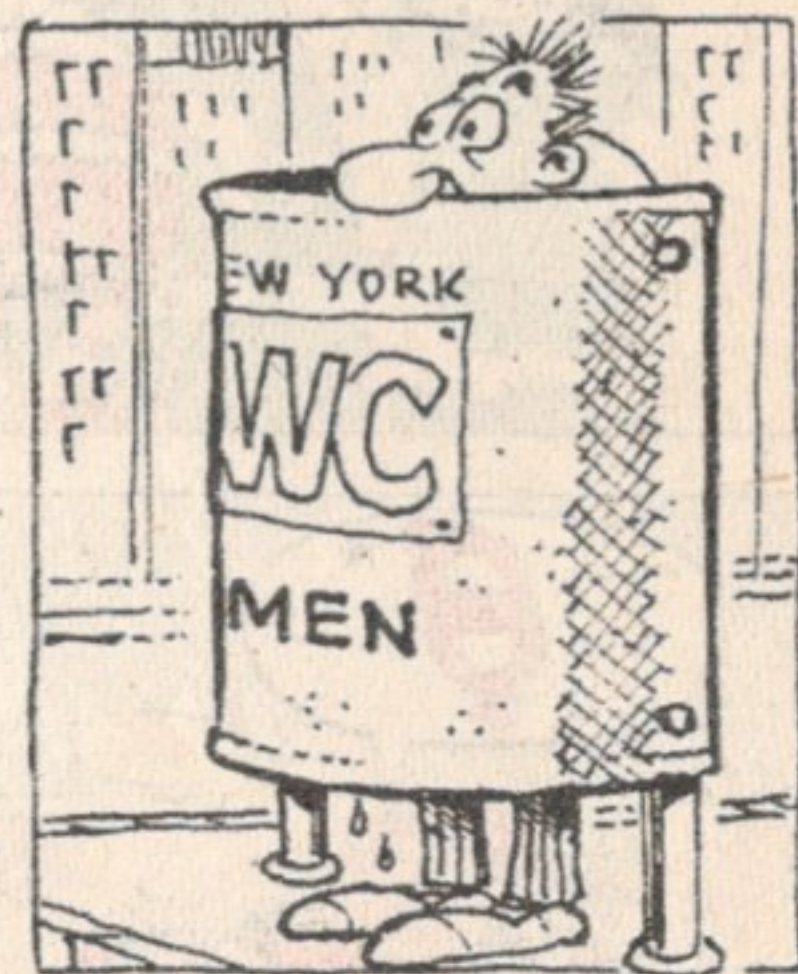
ЋУТИ И ЗАПУШИ НОС!

Аустралијска војска је одлучила да коначно почне да прави модернију обућу за своје војнике јер је садашња више него застарела пошто се прави по дизајну из 1962. године. У ту сврху предузета су, и одређена истраживања која треба да утврде утицај

физичког напора на обућу. Поред осталог, проучиће се дејство марша, ношење терета, ходање под различитим климатским условима и још којешта. За све то неопходно је ласером испитати стопала 5.000 војника. Истраживачком тиму препоручује се да приликом рада држи запушен нос.

ЗНА ЧОВЕК ШТА РАДИ

Гувернер Њујорка Марио Куомо потписао је недавно закон којим ће коначно и Њујорк, једна од ретких светских метропола која, замислите, нема јавне тоалете, добити ове више него важне објекте. Међутим, како Њујорчани, из оправданих разлога, нису стекли одређене навике у коришћењу истих, предвиђено је да свака кабина има уређај за аутоматско прање шоља. Зна гувернер шта би могло да се деси.



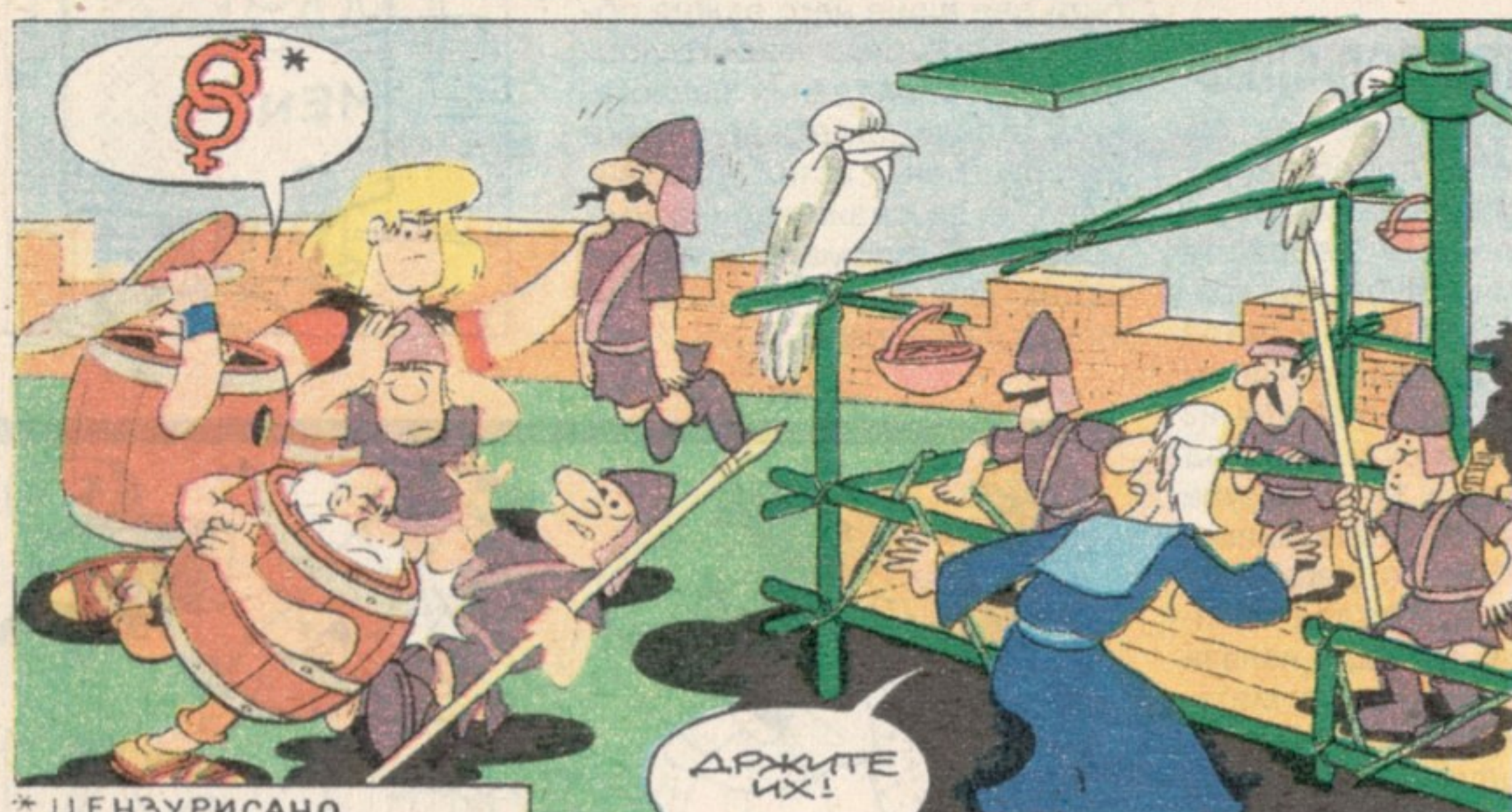
СТАТИСТИ СЕ БУНЕ

Снимање филма „Папа Нуи“ (што је право име Ускршњих острва) донело је прави економски бум овом архипелагу у Тихом океану, удаљеном од најближег копна 3.800 километара. Међутим, није баш свима кренуло набоље: 250 локалних статиста било је на чистом губитку. Они су, наиме, са продуцентом склопили уговор о статирању, који је, између осталог, предвиђао да неколико месеци пуштају

косу и браду како би што више личили на своје претке, и то за дневницу од 22 долара. Како су цене нагло почеле да скачу, дневнице су се истопиле и они су затражили повећање. Филмације тај захтев нису уважиле и статисти су одлучили да ступе у штрајк који би можда и успео да у међувремену нису снимљене углавном све масовне сцене. Све што су штрајкачи добили било је повећање од 6 долара на дан. Боље ишта него ништа.

ДИКАН И ХАЗАРИ

текст: С. ИВКОВ
црта: Л. СРЕДАНОВИЋ



* ЦЕНЗУРИСАНО

4-45 Л. СРЕДАНОВИЋ



* ЛУБАВ И КАШАЈ СЕ НЕ САКРИВАЈУ!

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: СВЕ ШТО ЈЕ РУКНО, ИМА КРАЈ

Београд кога више нема

Адреса где станује ^{ПОЛИТИКИН} ЗАБАВНИК

МАКЕДОНСКА

Никада

и

нигде

у

Београду

на

тако

малом

простору

није

било

толико

кафана

и

исто

толико

боемије

Забележено је, веровали или не, да су крајем прошлог века у Македонској улици биле 42 кафане, од којих неке раде и до данашњег дана. Било је случајева да су у истој згради радиле и по три кафане!

Боже мој, прекрстили би се стари Београђани, нигде лагоднијег живота него у Македонској улици! Ту су жене тражиле мужеве, заведене девојке будуће младожење, мушко женско и обрнуто...

Кафа с топчидерском водом

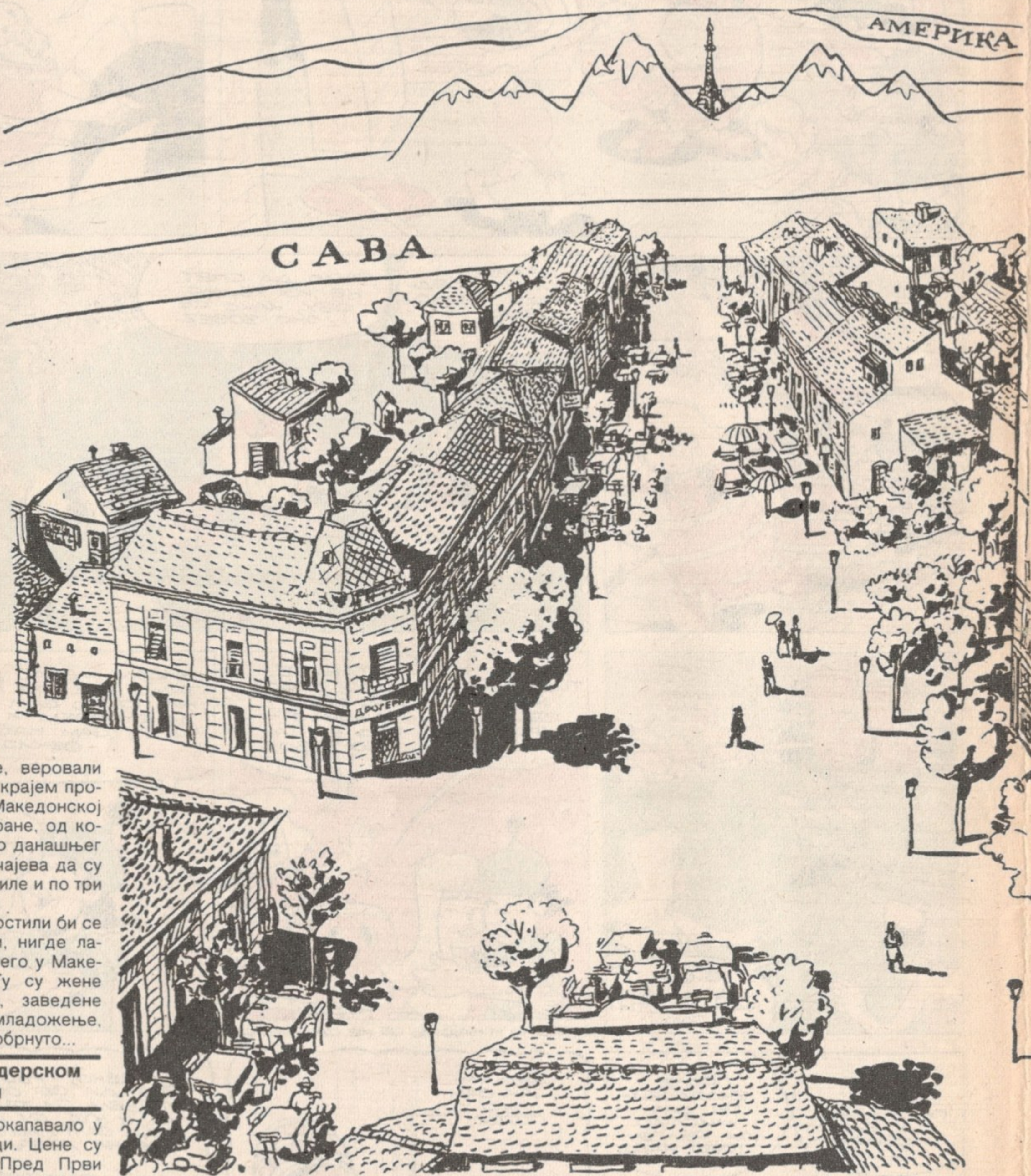
Није се залуд окапавало у Македонској улици. Цене су биле багателне. Пред Први светски рат слатко вино „шира“ стајало је пола динара, старо црно – три динара, црно азијатско мање од једног динара, једренско бело 0,70 динара а комовица три динара!

А тек пиво!

Бајлонијево пиво, такозвани „првенац“, коштало је 30 пара динарских за једну криглу, док је турска кафа, и то с топчидерском водом, била

свега марјаш, или 0,05 динара!

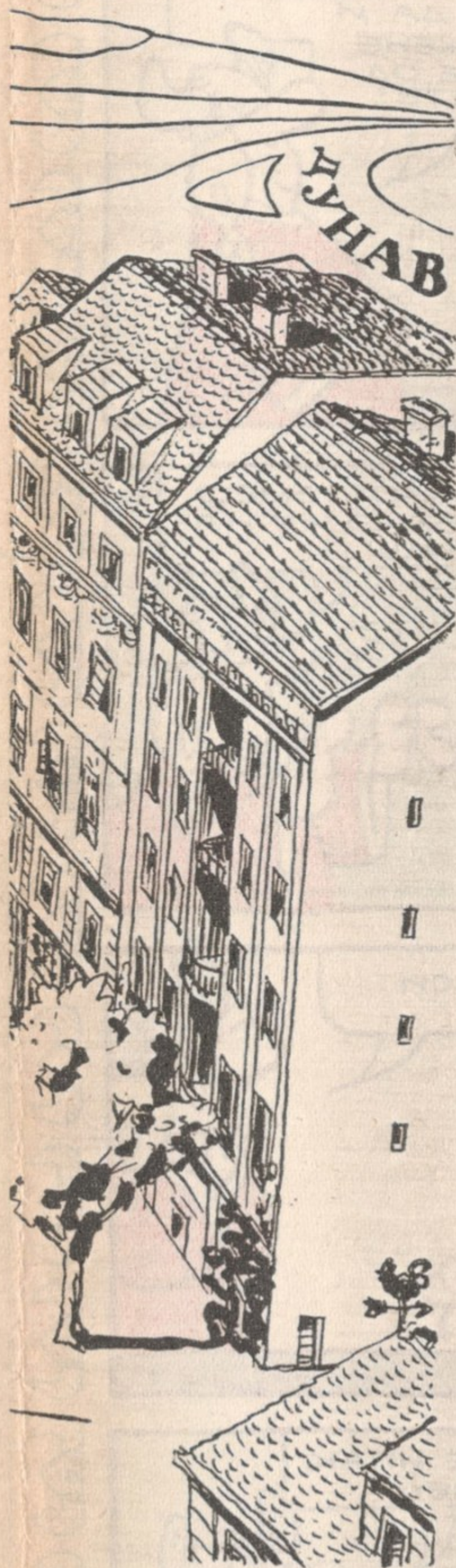
На самом почетку Македонске улице налазила се Главна пошта, а у истој згради чувена пивница „Коларац“. Ту је сада парк, тротоар и аутобуска станица. Даље од „Коларца“ према данашњој „Политици“ низали су се хотели „Србија“ и „Булевар“, а онда кафане „Зора“, „Британија“,



ШЕСТ ПРОМЕНА

Македонска је улица која је можда највише пута мењала назив. Најпре је понела име Скендербега чије је право име Ђурађ Кастриот те се звала – Кастриотова. Потом је постала – Македонска, затим – Поенкарева. После низа година враћен је назив – Македонска, а након Другог светског рата име је промењено у – Стаљинградска улица. Сада је опет по трећи пут – Македонска.

КА УЛИЦА



„Кинески цар“, а до саме зграде „Политике“ кафана „Кнез Михаило“!

Преко пута „Коларца“, где је данас „Југоекспорт“, налазила се кафана „Централ“, а до ње ракициница Добросава Ужичанина. Код Добросава су пред вече навраћали сладокусци и гурмани да уз добру чашицу мезете ужичку пршуту. Од Добросава па

према данашњем Радио Београду низале су се кафане „Мецовалија“, „Гинић“, „Еснафска кафана“, „Радничка касина“, „Црни Арапин“...

На углу Цетињске и Македонске била су „Два побратима“.

Сиротињска задруга

Власници ових кафана били су сналажљиви и промућурни људи. Трудили су се да угоде укусу својих муштерија. Тако је, на пример, кафана „Две мегданције“ била чувена по јагњећим плетеним цревцима.

Ако неко замера тексту, нека данас нађе у Београду слично!

Свака кафана у Македонској улици имала је своје сталне госте. Тако је „Црни Арапин“ био станица београдских боксера и рвача јер је њен власник био „најјачи Србин“, рвач Сава Рајковић! Сава је имао част да се у оближњем хотелу „Булевар“ шест вечери рве са кинеским рвачем Ван Еун Џином. Није изгубио, резултат је био нерешен!

Остала је Македонска улица у сећању старих Београђана и по томе што је у њој било седиште „Сиротињске задруге“ основане почетком јануара 1901. Из позива који је задруга упутила београдском грађанству на упис наводи се да је ова задруга доказала да је права СИРОТИЊСКА ЗАДРУГА јер је велики број својих чланова до тада „у нужди кредитом потпомагала“!

Даље пише... при упису се полажу два динара, а касније по пола динара недељно. Задруга је имала и кафану. У Македонској улици, разуме се.

И док је у „Гинићевој“ кафани трештало „Села Мара крај камен студенца...“, у кафани Сиротињске задруге виолина је тужно извијала песму „Болујем ја, болујеш ти...“

У подруму кафане и пивнице „Коларац“ Стеван Мокрањац је за буренце пива певао са дружином предивне старе песме. Гости су слушали и уживали, а нису знали да несрећни Мокрањац те вечери није имао да однесе породици ни кору хлеба!

Таква је Македонска улица некада била.

Постоји и данас.

Није што је била.

Миленко Тодоровић

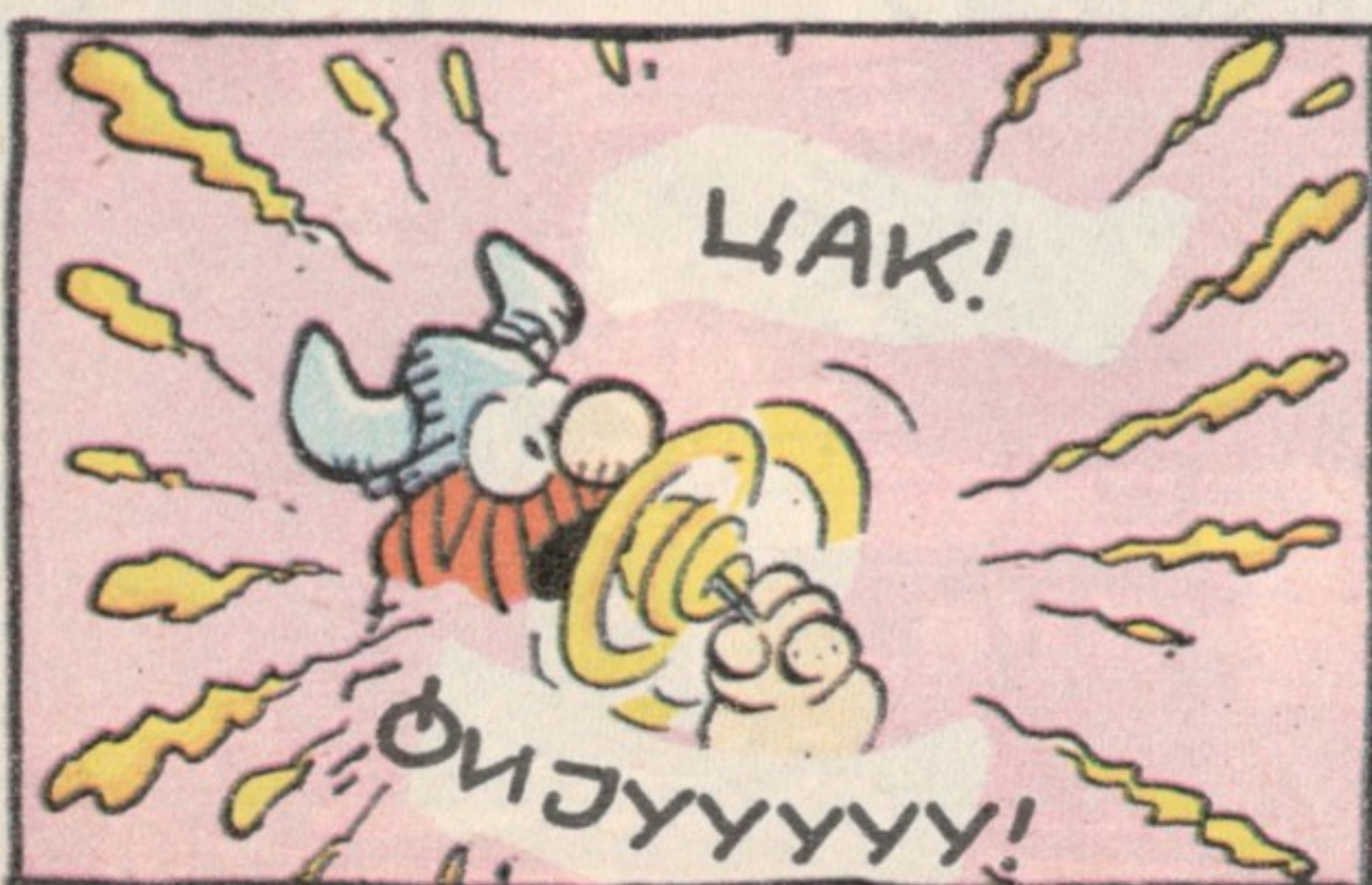
Илустровао: Растко Ђирић

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК



DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ



МА ШТА



КАЖЕШ

МИМИ И ДИДИ

Прикупљајући податке на гробљу недалеко од Гизе једна група египатских археолога дошла је до веома занимљивих открића. Рецимо, да

се живот радника на изградњи фараонских гробница није састојао само у пуком црчењу: имали су они, како изгледа времена за провод, па чак и пијанке. Да је то тако, потврђују бројни остаци крчага за пиво и вино и цртежи који показују да су имали воље и времена за неговање брчића. Финих, танких, као оловком нацртаних. Занимљиво је и сазнање да су се древни градитељи најрадије ослонявали надимцима и да су се неки од њих као Мими и Диди и данас сачували. Поред оних којима је било суђено да живот проведу савијајући грбачу било је и других, снажљивијих, који су успевали да

се изборе за рад на улепшавању гробова, за надзирање носача камења или да постану „званичници за једну страну пирамиде“. Иако је тешко

докучити шта је ово звање могло да значи, сигурно је да његови носиоци нису имали разлога да се претерано жале. ■



РЕЗ ЗА – МАМУ

Примајући ове године Оскара за најбољу режију и филм, Клинт Иствуд је искористио прилику и да топло захвали својој мајци за подршку коју му је увек пружала, па и током рада на награђеном филму у коме је и сама имала улогу. У победничкој еуфорији Клинт је заборавио да спомене да се улога „најбоље маме на свету“ састојала у појављивању мереном делићем секунде и да је сцена у којој је учествовала приликом монтаже избачена на његов лични захтев. ■

ПОЛИЦАЈЦИ – БАШТОВАНИ

Они који су имали прилике да виде како ирански полицајци здушно прекопавају врт око маузолеја у коме је сахрањен имам Хомеини грдно су погрешили ако су поверовали да је то због напрасне љубави према цвећу. Разлог

је анонимна пријава једног ходочасника (који се у ботанику очито разумео више од других) да се око имамовог гроба налази читав плантажа мака из којег се, као што се зна, добија опијум. Тако је полиција добила хитан налог не само да се баци на уништавање опасне биљке, него и да што пре докучи ко је маштовити баштован. ■



НЕДОЛИЧНА ТУЖБА

Непосредна близина цркве није била никаква препрека управо пензионисаном пуковнику Џорџу Келверту кад је одлучио о куповини љупке кућице у грофовији Екситер. Међутим, сеоска идила озбиљно је нарушена већ првог дана у новом дому и то због заглушујуће звоњаве црквених звона. Узалуд је пуковник покушавао да атак на уши спречи замандаљујући прозоре и набијајући јастуке на главу.

И шта је несрећник могао? Трпео је док се трпети дало, а када му је прекипело сео је и тужио пароха због угрожавања здравља позивајући се на закон о заштити човекове средине. Суд је пажљиво размотрио тужбу и проучио поменути закон, разговарао са пуковниковим лекаром и дошао до закључка да црквена звона баш ничим не угрожавају његово здравље као што је он тврдио. И не само то, него је још проценио да је господин Келверт својом тужбом узнемирио пароха који се на правди бога нашао на суду па је „дрзника“ казнио са 250 фунти. Тек толико да други пут добро размисли пре него што почне на нешто да се жали. ■



НЕСУЂЕНА КУМА

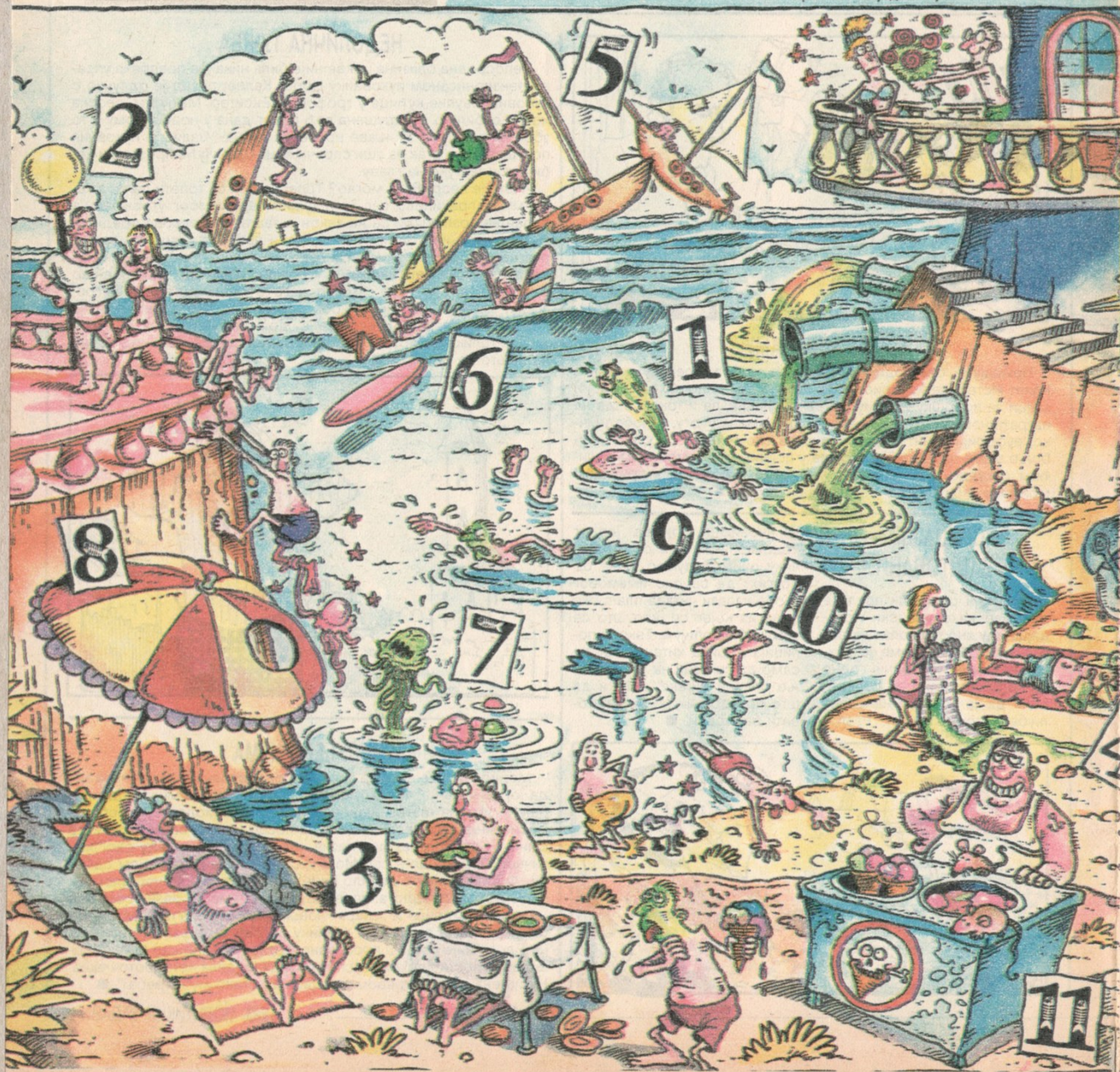
Мерион Мур је важила за једног од најпознатијих песника када јој се чувени „Форд“ обратио с молбом да смисли одговарајуће има за његов најновији супертајни модел аутомобила. Песникиња се сместа бацила на посао и дала све од себе да смисли што прикладнији назив колебајући се између оног музичког типа Andante con Moto и Сребрни мач. Управном одбору „Форда“ није се допало ни једно ни друго, као уосталом ни 6.000 других предлога, па је одлучио да уместо разних верзија „метака“, „утопија“ и „удара“ новом чеду надене има Едсел, по сину оснивача фирме. За разлику од свог имењака, новопечени Едсел није се баш прославио. Штавише, прошао је тако лоше да је постао појам неуспеха нових модела четвороточкаша. Несуђена кума с правом је изјавила: „Тако му и треба!“. ■

Илустровао: Зоран Петковић Петко

Умете ли
да се
купате

**АКО ВАС ПОГОДИ „ВОДЕНИ
УДАР“, МОЖЕТЕ ДА СЕ
УДАВИТЕ И У ПЛИЊАКУ**

Главна опасnost за kupачa jeste razlika u temperaturi između našeg tela i vode u koju nameraavamo da uđemo. Evo kako: posle obilno rukca, duго sunчања или веће физичке активности (na primer играња фудбала на плажи) крвни судови у нашем телу су раширени. Ако се у том случају баците у хладну воду, скочите са чамца на главу или одете под ледени туш, крвни судови, у додиру са водом, нагло се сужавају што може изазвати блокирање нервних центара, па и смрт. Отуд и термин хидрокуција – водени удар. Ако погоди и само срце, од њега се може умрети. Човек изгуби свест и, док трепнеш, утопи се у плићак, наочиглед купача који мисле да се несрећник брчка. (Идеално би било, кажу стручњаци, купати се у поноћ јер су тада температура мора и тела приближно једнаке.)



ЛЕТО

Летовање у викендици

Како избећи несрећу? Не купајте се кад сте превише загрејани и ОБАВЕЗНО улазите у воду постепено. Никад се не бацајте на главу пре него што сте поквасили потиљак! Јер, ту се налазе центри за подешавање температуре. Исто тако, не купајте се три сата (време варења) после обилног ручка. Стручњаци такође не препоручују ни купање на празан стомак јер се тада налазите у стању хипогликемије (мањак шећера у крви). Борећи се с хладном водом, ваше тело погоршава то стање, што може довести до даваљења.

Хидрокуција свакако није једина опасност која вреба купаче. Сваког лета „винови“, места где се сударају јаке струје или таласи у серијама, коштају главе и најискусније купаче који отпливају далеко од обале и никад се не врате.



Чувајте се
оса,
ружа и
шамлица

Кад градски човек крене да
открива живот у природи,
почињу разне невоље

На први поглед летовање код рођака у селу или викендици изгледа потпуно безбедно, а није тако. И ту дошљака вребају многе опасности, а највеће нису оне за које се обично мисли. Тако ујед змије, изазове просечно у европским земљама једну до две смрти. Међутим, осе, пчеле и стршљенови, које не узимамо претерано озбиљно, убију просечно више десетина лица сваке године! Смрт наступа на два начина: у првом случају, што се ређе догађа, инсект се прогута заједно с парчетом брескве, рецимо, и овај уједе несрећника за унутрашњост ждрела. Отров изазива оток који се може завршити гушењем. У другом, много чешћем, особа коју су пре тога ови инсекти уједали више пута без икаквих последица, постане у међувремену преосетљива на њихов отров а да то не зна. Кад је поново убоде пчела или оса, ујед изазива тешку алергичну реакцију која се може завршити смрћу.

ДА ВАМ ПЉЕСКАВИЦА НЕ ПРЕСЕДНЕ

Несреће с роштиљем су ретке (57 за три године у Шпанији), али тешке. У сваком четвртном случају ради се о опекотинама лица. Строго је ЗАБРАЊЕНО сипати бензин или алкохол да би се ватра разгорела.

РУЖЕ

Кад се убодете на њен три, постоји могућност да страдате од тетануса. Сваке недеље једна особа у Италији дође код лекара да прими инјекцију због тога.

ОПАСНОСТ У КУЋИ

Ту су на првом месту хоклице, шамлице, мердевине: сваке године 200 падова и ломова везано је за њихову употребу. Наша домаћа специјалност стручно названа „синдром баба на вишњи“: невероватна је и необјашњива сила која вуче старце на високо и крто дрвеће. Зато не дајте бабама и дедама да се играју Тарзана, ма колико наваљивали.

Припремила Вера Милићевић
Илустровао: Добросав Боб Живковић

1 НЕМА ПОТПУНО ЧИСТОГ МОРА

У сваки залив (језеро, реку) сливају се отпадне воде које у себи садрже многобројне вирусе, бактерије, гљивице и паразите од којих неки могу да изазову неугодне цревно-желудачне тегобе. Зато не изигравајте моржа и не гргољите воду у устима, а ако се ипак нагутате, опасност да се разболите није претерано велика, али ипак постоји.

2 БАКСУЗНА ЉУБАВ НА ПРВИ ПОГЛЕД

Сиду не можете добити купајући се у мору, језеру или на базену (она се преноси искључиво најблиским физичким контактом, трансфузијом заражене крви или преко нечисте игле за инјекцију), али се зато на морској обали могу зарадити мање опасне али непријатне болести које једно другом поклоне случајни партнери: број оболелих од „љубавних бољки“ после летовања износио је прошле године у Француској милион особа!

3 ШКОЉКЕ – НЕ, ХВАЛА ЛЕПО

Дагње, каменице, мушуре и друге шкољке процеде кроз шкрге више десетина литара воде дневно тако да се у њима, ако је море загађено, наталожи лепа колекција од неколико милиона клица. У трговини и ресторанима оне се контролишу, али ако сте сами, летујући рецимо у Грчкој, накупили плодове мора, уздржите се и не сладите се њима ма колико вам обала изгледала чиста.

4 НЕПРИЈАТЕЉ У ПЕСКУ

На један грам песка на плажама Средоземног, Јонског, Јадранског мора дође неколико милиона патогених клица. Њих су овде оставили посетиоци који се не оперу пре купања. Тако се с једног на другог купача преносе разне кожно болести, микоза на пример. Савет: лежите на пешкиру који ћете мењати (или прати) сваког дана.

5 СКУПО ПЛАЋЕНА ЗАБАВА

Само прошле године 28 једриличара у Италији изгубило је живот док је 2.500 преживело захваљујући служби за спасавање



6 SOS SA ДАСКЕ

Прошле године на обалама Шпаније седморицу купача коштало је главе уживање у једрењу на дасци, док су 5.000 спасиоци успели да извуку из воде.

7 МЕДУЗЕ ЖАРЕ И ПАЛЕ

Само на плажама Италије, Грчке и Шпаније 1992. године опечено је преко 250.000 купача. Кад вас овај пихтијаст створ ожари својим пипком, јавља се црвенило и свраб који сами прођу. Лек ако не прођу: разређени амонијак, кортизонске масти или облоге од соде бикарбоне. У недостатку лекова натопити опекотину сопственом мокраћом – у њој је већ разређен амонијак спреман за употребу.

8 А РУПА НА СУНЦОБРАНУ?

Злоћудни ултраљубичасти зраци најјачи су између 14 и 16 сати и зато опрез, поготову што је рупа у озонском омотачу који нас штити од ових зрака све већа. Узбунајући податак: сваке године број оболелих од меланоме (рак коже) порасте за 5–10 одсто!

9 КРАУЛ СА МИКРОБИМА

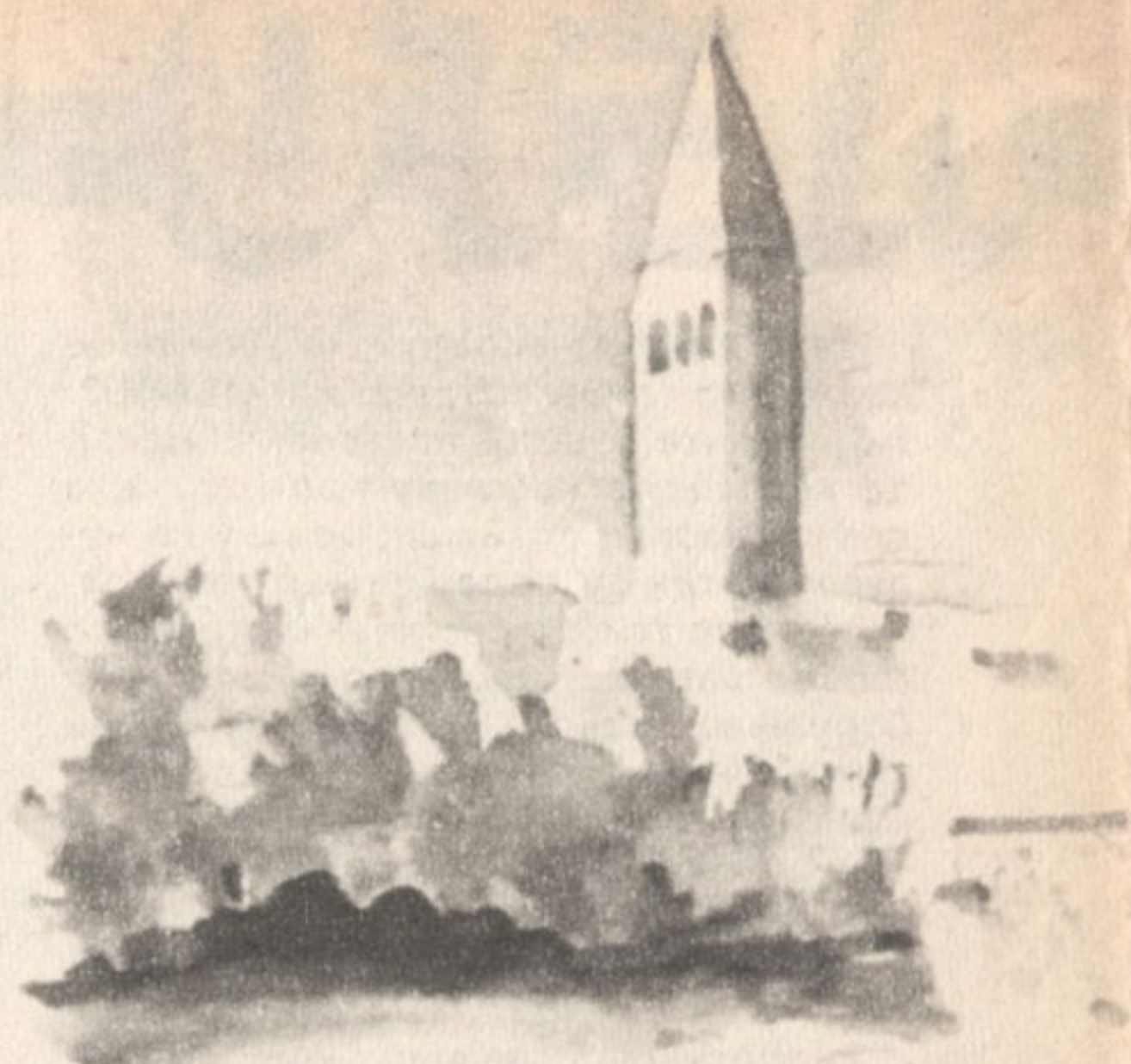
Најновија епидемиолошка истраживања доказала су да патогене клице које живе на кожи (стафилококе или стрептококе) могу да се преносе с једног на другог купача посредством воде и да изазову локалне инфекције: запаљење уха, конјунктивит, синусит... Што је плажа већа и посећенија, опасност да се нека за вас закачи је већа.

10 СТРАДАЈУ И НАЈБОЉИ ПЛИВАЧИ

Од исцрпљености или хидрокуције (воденог удара) сваке године у Шпанији се утопи неколико стотина људи!

11 НИЈЕ СЛАТКО СВЕ ШТО ЈЕ ХЛАДНО

Датум трајања сладоледа, сокова и других освежавајућих напитака често се не поштује: прошлог лета санитарни инспектори Министарства пољопривреде Француске запленили су 34.362 килограма поквареног сладоледа. Последице: размножавање микроба од којих неки, као салмонела, изазивају тешка тровања.



УХВАТИ МИНУ ЗА РОГОВЕ!

Лето се неочекивано брзо ушуњало у Истру. Новиград, варошица на северу највећег полуострва на Балкану, миришао је на лаванду. Био је почетак јуна 1984.

Већ други дан огромни таласи, многи достижући висину и до осам метара, ваљали су се с пучине и разбијали о обалу и околну стењу. Уз поамну јеку милиони капљица нису дозвољавали никоме ко жели да остане сув да се примакне обали ближе од десетак метара.

И онда стигла вест од које је цео Новиград уздрхтао. Обалска стража је јављала да се огромна подводна мина са око 800 килограма експлозива, ношена таласима, ваља према граду. Немци су је за време Другог светског рата укотвили недалеко од Бриона и она се сада, након више од четрдесет година, откинула с ланца и кренула на север, према Новиграду. На енглеском, француском и италијанском непрекидно је понављано да је туда забрањено кретање свим пловилима.

Око три хиљаде грађана, цела варош, сјатило се на стене, подаље од хотела и дечјег летовалишта куд се запутио огромни претећи црни предмет. На време је евакуисан простор око места где се очекивао блиски сусрет мине са обалом. Већ су завијала болничка и ватрогасна кола, милиција је покушавала да стиша панику.

Око 800 килограма експлозива, ношено великим таласима, кретало се према Новиграду, претећи да пола ове истарске вароши дигне у ваздух...

Из масе се чуо тихи жамор и, ту и тамо, женски јаук. Мина се већ приближила на двадесетак метара од обале.

Одмах уз масу радозналаца немично су стајала шесторица морнара, односно стражара на оближњем војном објекту. Међу њима, ситан и неугледан, двадесетдвогодишњи шофер никшићке фабрике пива „Требјеса“ Радован Филиповић. Пратећи неумољиво кретање мине, Радован је, мало-мало, загледао гомилу, па онда своје другове. Зар нема никог ко ће да скочи и заустави ово чудовиште? Петнаестак метара делило је Новиград од катастрофе неслућених размера.



Скупивши у танак прорез ионако ситне очи, Радован Филиповић је пажљиво одмерио растојање од обале до мине, проверио куда му је најлакше да уђе у воду и, скинувши униформу, нехајно одмахнуо друговима:

— Одох ја...

Од заглушујуће ломљаве таласа о стење није чуо вапаје да не иде, погинуће.

Сачекао је да се један огромни талас заустави на стени и онда скочио. Закратко. Следећи га је тако подигао да је мало фалило да се разбије о стење. На срећу, камен је био гладак и Радован се само мало угрувао.

Други пут је успео да превари талас и сад је, већ поприлично безбедан од водене аждаје, јаким завеслајима пливао према мине која се, као у игри жмурке, крила иза валова. Сад је видиш, сад је не видиш! Много је велика изгледала, све већа како јој се приближавао.

Кад јој је био надхват, застао је, пажљиво осмотрио где су јој рогови (упаљачи) који су на немирној површини бежали тамо-амо. Било их је пет.

Сачекао је, готово без даха, да се мина сасвим приближи и онда је, попут искусног борца са биковима, зграбио за рогове. Мина се за тренутак умирила, очигледно изненађена дрскошћу овог сићушног људског створа, те покушала да ишчупа

рогове. Узалуд. Радован Филиповић је челичним стиском држао метално чудовиште.

Бесомучно млатарајући ногама покушавао је да осујети даљу путању мине коју су немилосрдни таласи терали према обали. Успео је да је заустави на десетак метара од копна.

Погледао је према занемелој маси на обали. Ни гласа ни покрета. Је ли могуће да сви — око три хиљаде душа — мирно посматрају драму човека у мору? Вероватно се више узбуди кад у биоскопу гледају занимљив акциони филм?!

Нагрижена од скоро полувековног пландовања на морском дну и са гомилом као жилет оштрих шкољки које су је измрежиле, мина се до крви усецала у руке, ноге и груди Радована Филиповића.

Човек је муњевито донео одлуку: одгурати неман према пучини где је море мало мирније и ту покушати да јој извади упаљаче. Истина, то никада није радио, али му се сада сликовито вртео филм о демотирању мина који је гледао на војној настави.

Мина пред човеком, човек за њом. Више од сата. Сад се Новиград називао тек у некој нестварној измаглици, а људи на обали подсећали су га на гомилу пободених чиода. По слободној процени, човек и мина од обале су били удаљени бар два километра. Новиград је, ван сваке сумње, сада био безбедан. А он, човек?

До суза су га болеле посекотине које је слана вода крвнички глодала.

Лагано, трудећи се да му уморна и уплашена рука не задрхти, Радован Филиповић је скинуо један упаљач. Онда други. Измоджено тело једва је слушало заповести мозга. Готово се удавио кад је и пети упаљач бућнуо у воду.

Недуго затим до човека и бивше мине допловио је ратни брод — миноловац. Запањена посада у првим редовима није поверовала да је тај ситни човек, коме се глава тек назирала из воде, сам успео да укроти неман која је претила целом граду.

Радован Филиповић је одбио уже добачено с брода и, уз почаст заостајања, запливао према обали.

Некада мирна светина сад је урлала, као да присуствује финишу финалне трке на неком светском шампионату.

Маса је човека буквално извукла из воде и, носећи га на рукама, пронела кроз цео град.

Радован Филиповић је наредна три месеца, колико је још остао у овом истарском градићу, био прва личност вароши.

Данас, не без туге, каже да откад је отишао нико му ни разгледницу није послао, нити је на његову адресу у Никшићу икада стигла новогодишња честитка с печатом Новиграда.

П. Милатовић

Илустровао: Брана Јовановић

Ово не пише у
енциклопедији

ТОЛСТОЈ У НОВОМ САДУ

Прогоњен од државних и црквених власти, Лав Толстој се пред крај живота преселио на своје имање у Јасној Пољани мислећи да је ту нашао кутак у коме ће мирно провести последње дане.

Међутим, Толстој је био толико познат у свету да је и Јасна Пољана убрзо по његовом доласку постала састајалиште његових поштовалаца и читалаца. Били су срећни што ће моћи да виде, да се сретну, можда и поразговарају са великим писцем, а он није баш много марио за такву врсту дружења.

Толстој је имао много поштовалаца и у нашој земљи,

посебно у Новом Саду, који је у време аустроугарске владавине био центар политичког и културног живота Срба и многих словенских мањина. Међу Толстојевим поштоваоцима у Новом Саду био је и доктор Милош Крно, Словак, који се редовно дописивао са

великим руским књижевником и 1910. године добио писмо у коме га Толстој обавештава да би желео да дође у Нови Сад и ту се настани.

Толстојева жеља изазвала је неописиво одушевљење међу поштоваоцима великана из Јасне Пољане, па је доктор Милош Крно одмах писао свим истакнутим књижевни-

цима и јавним радницима у Војводини и позвао их да оснују неку врсту одбора за остварење жеље писца „Рата и мира“. Такав одбор је основан, на челу му је био доктор Крно, а основни задатак припреме за дочек Толстоја и за његов што лепши смештај.

У кући доктора Крна, у Шафариковој улици у Новом Саду уређено је посебно одељење где би осамдесетдогодишњи Толстој био примљен чим стигне, а у кући новосадског адвоката др Милана Матића припремљен скроман стан у коме би се велики писац настанио.

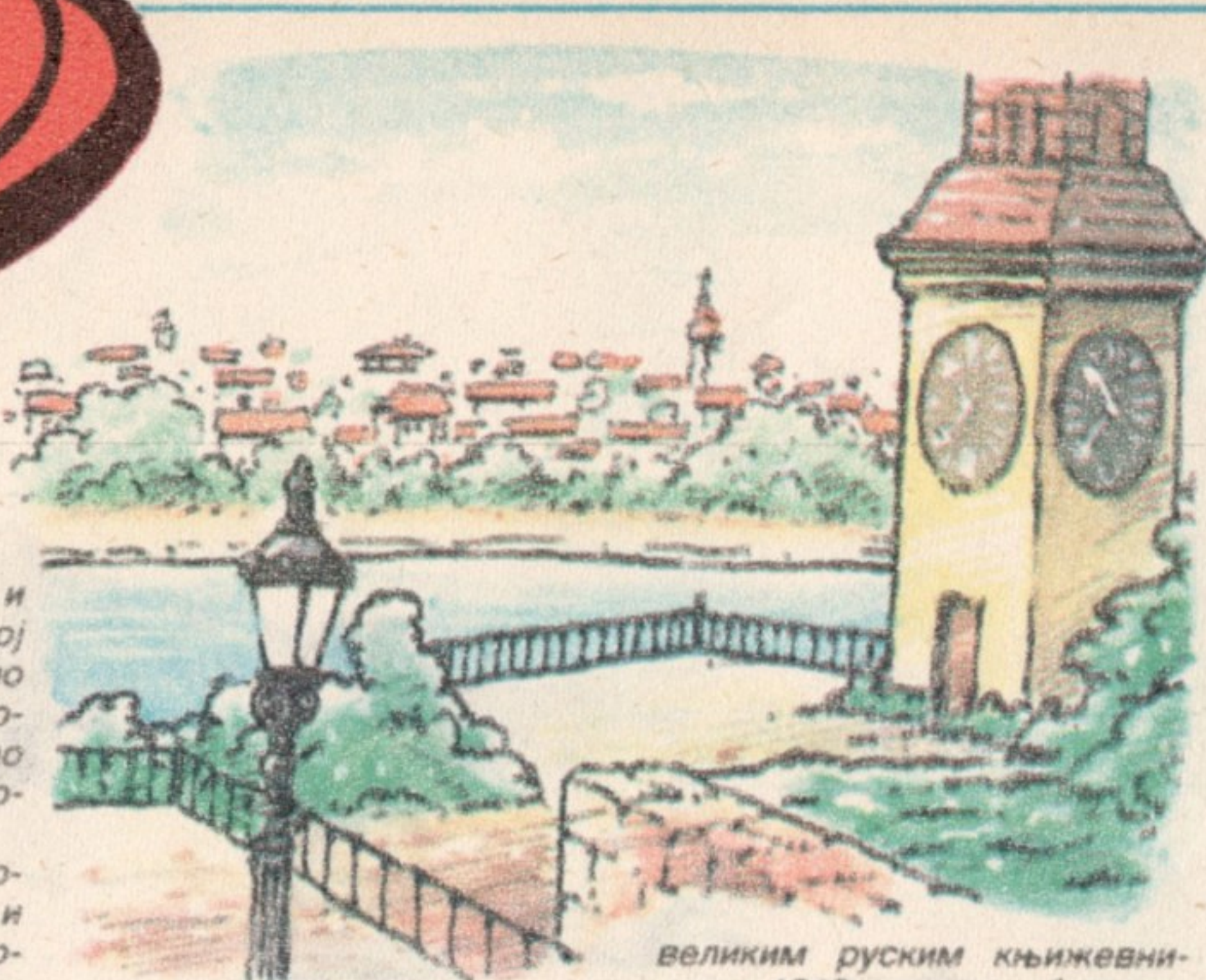
О жељи Лава Толстоја била је обавештена и Матица српска па је одмах одређено и ко ће у њено име присуствовати дочеку.

Припреме су биле брзо завршене. Стан у кући др Матића био је окренут и намештен, одређени су говорници, написан најважнији поздравни говор...

Из Русије је, међутим, стигао телеграм:

„Толстој је умро!“

Н. М.



КУРАРЕ? ШТА ЈЕ ТО?

Истовремено и смртоносни отров али и материја без које се у неким гранама хирургије не може: у питању је само количина. Али, пре но што је стекао угледно место у операционој сали, Европљани су кураре најпре упознали као страшно оружје – од отровних срилица чији су врхови били премазани њиме није било спаса. Многи шпански конкистадори оставили су због курареца своје кости у Јужној Америци...

Почетком 17. века белци су први пут имали прилику да посматрају како Индијанци припремају „урари“. Свеже убране лијане *Strychnos* или *Chondrodendron* најпре се изгњече, па се онда сок дуго кува. Кад се течност згусне и постане црвенкаста, процеди се, а затим се у њу умачу врхови стрела – кад њоме погоде противника или животињу, смрт наступа тренутно.

Из тог времена потиче и прича како су индијанска племена проверавала да ли је отров ефикасан: у колибу где је у лонцу врио отров затварали би сеоске бабе – ако би их паре усмртиле после 48 сати, значило је да је отров довољно јак. Данас се зна да је то чиста измишљотина јер кураре делује само кад се убризга у тело. Тада код жртве изазива млитавост мишића и одузетост нервних завршетака, па се и срце зауставља.

Према јачини отрова, односно времена које му је потребно да почне да делује, Индијанци разврставају кураре под називима „једно дрво“, „два дрвета“, што је у ствари раздаљина коју погођена животиња пређе пре но што се сруши.



Тек 1942. кураре је почео да се користи у болницама, најпре за ублажавање грчева код тетануса и других обољења, а потом и у хирургији. У прецизно одређеним дозама он се убризгава пацијентима који за то време морају да буду прикључени на вештачка плућа јер су њихова практично „мртва“, непокретна. Опуштени мишићи, међутим, омогућавају хирурзима најсложеније операције у грудима и на плућима, оне које захтевају да унутрашњи органи остану потпуно непокретни.

Илустровао: Љубомир Милојевић – Љубавић

Тата је осигурао ауто,
мама је осигурала стан,
деда је осигурао викендицу...
МЕНЕ су заборавили, а кажу
да ме највише воле!

ШУМАДИЈА
ОСИГУРАЊЕ

ТЕРАЗИЈЕ 3/5, ТЕЛ. 324-8482

ИСКОРИСТИТЕ!
СПЕЦИЈАЛНЕ ПОПУСТЕ
У МЕСЕЦУ ЈУБИЛЕЈА

**„ШУМАДИЈА
ОСИГУРАЊА“**

ТАЛИЧНИ
ТОМ

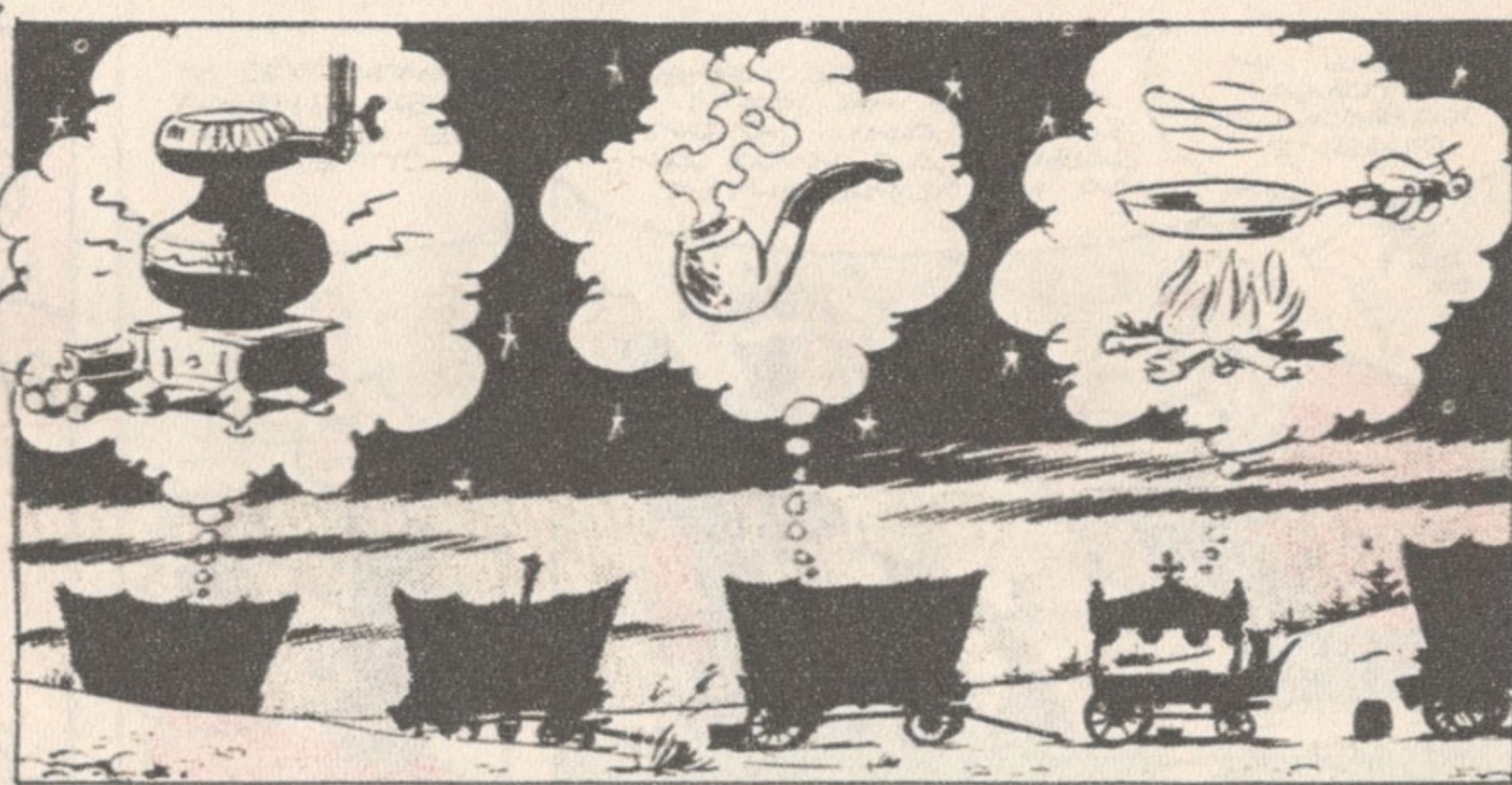
КАРАВАН III ДЕО

ИЛУСТРАЦИЈЕ (MORRIS)

ПИСМЕ (GOSCINNY)

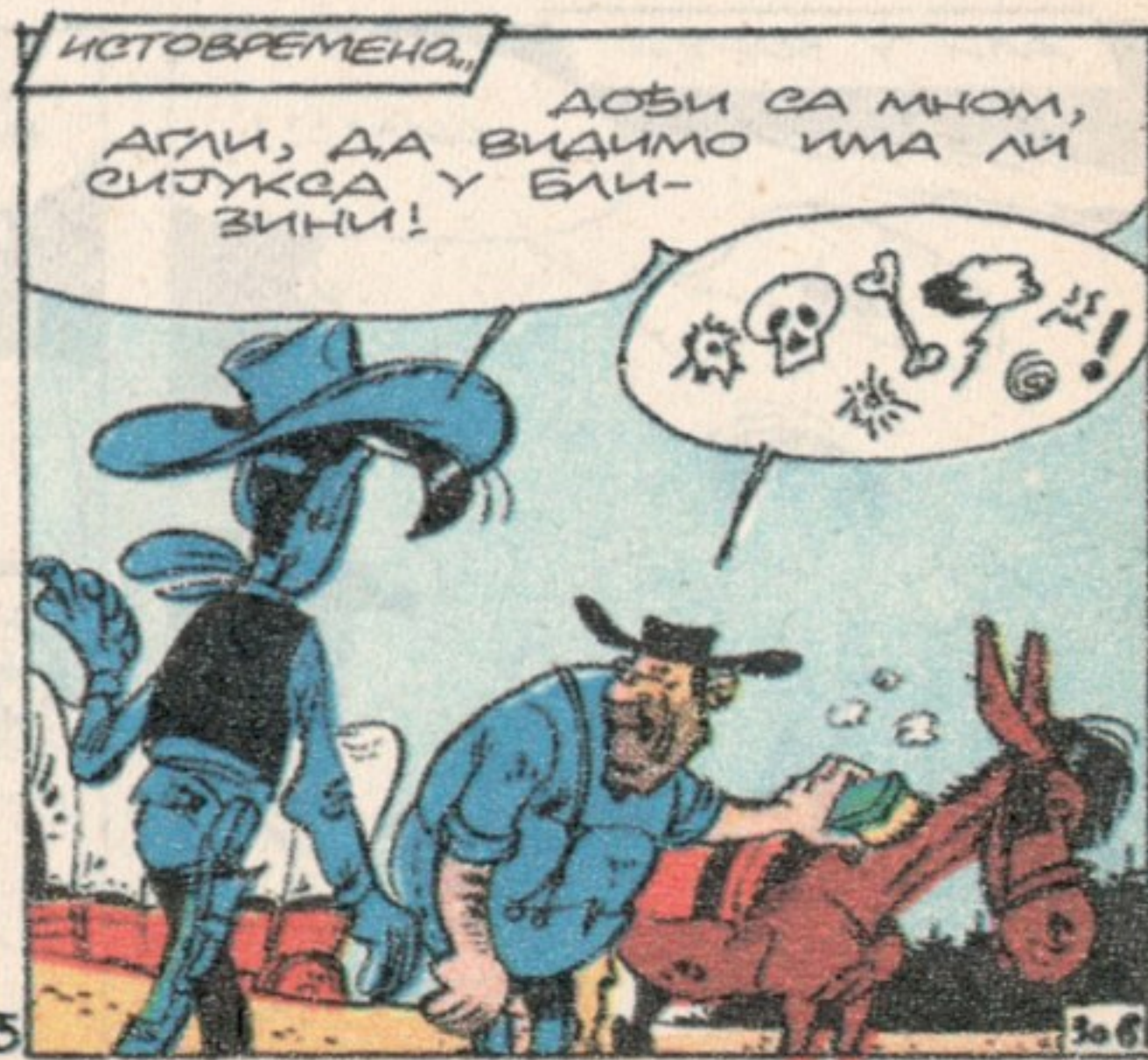
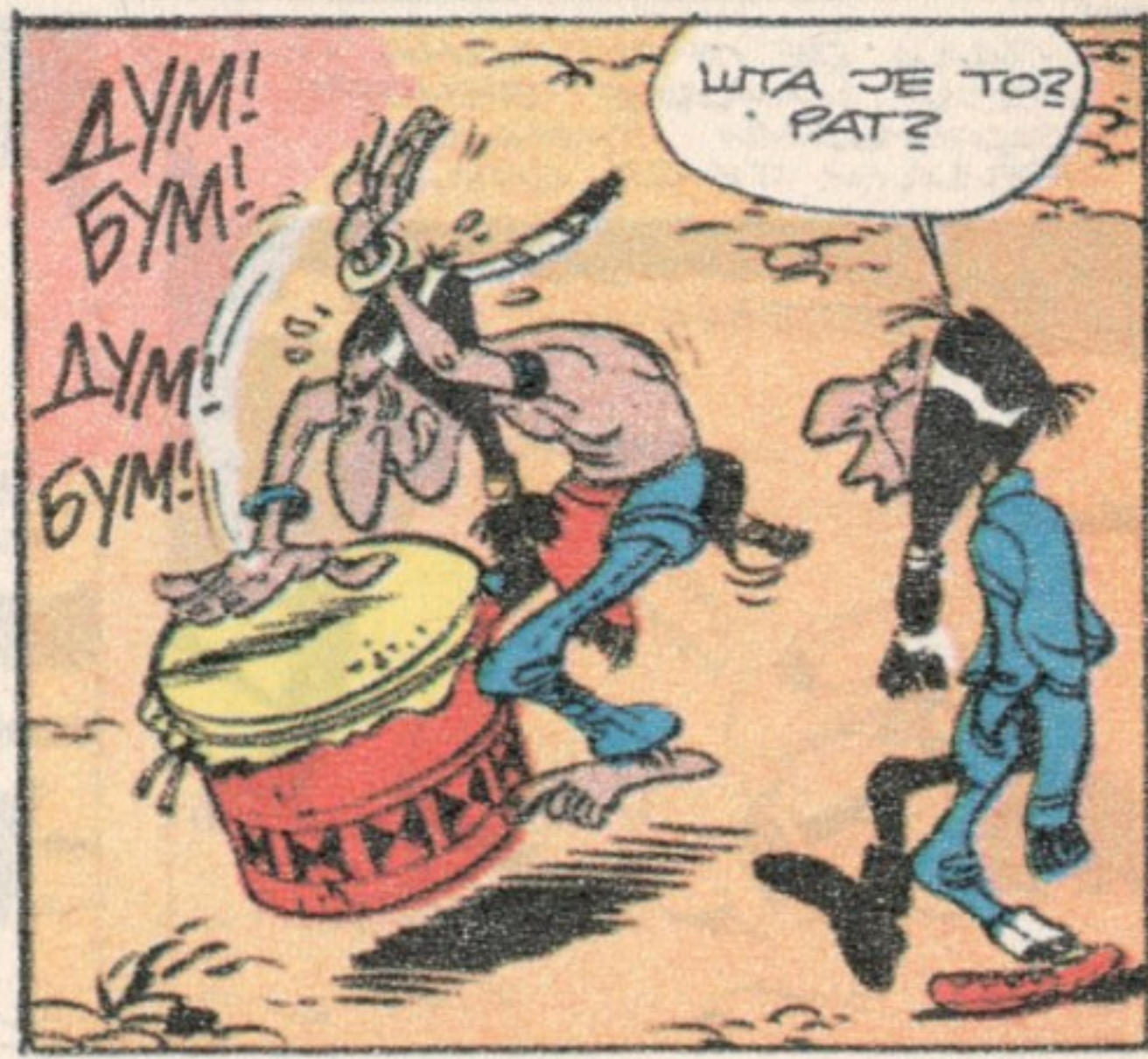


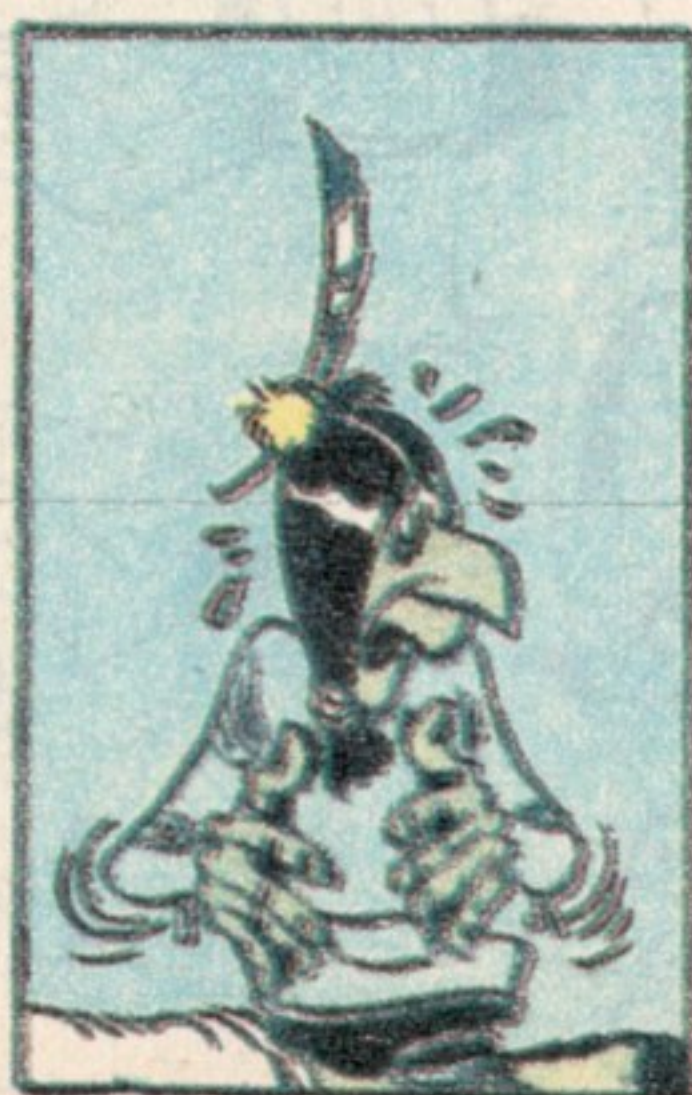
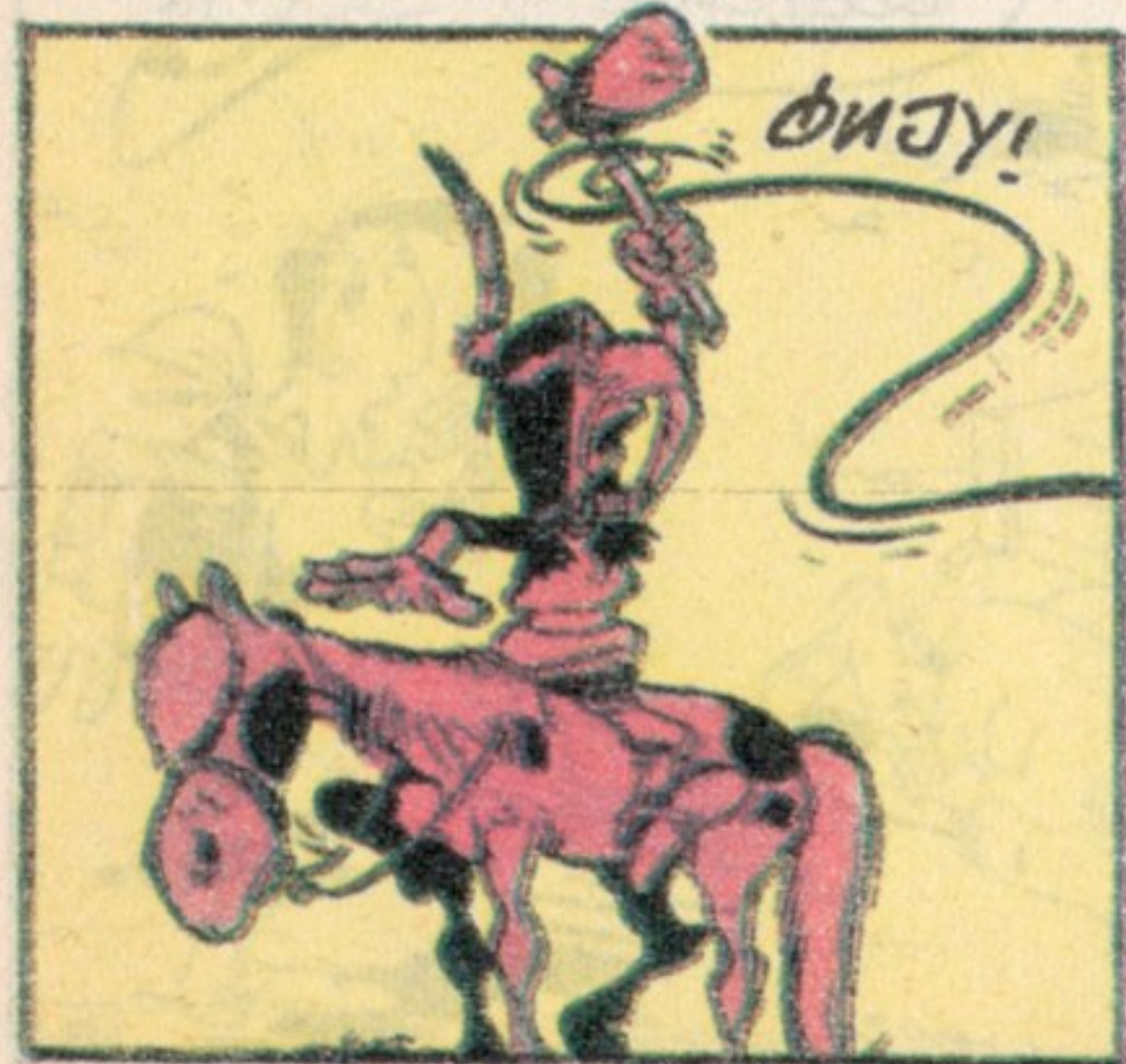
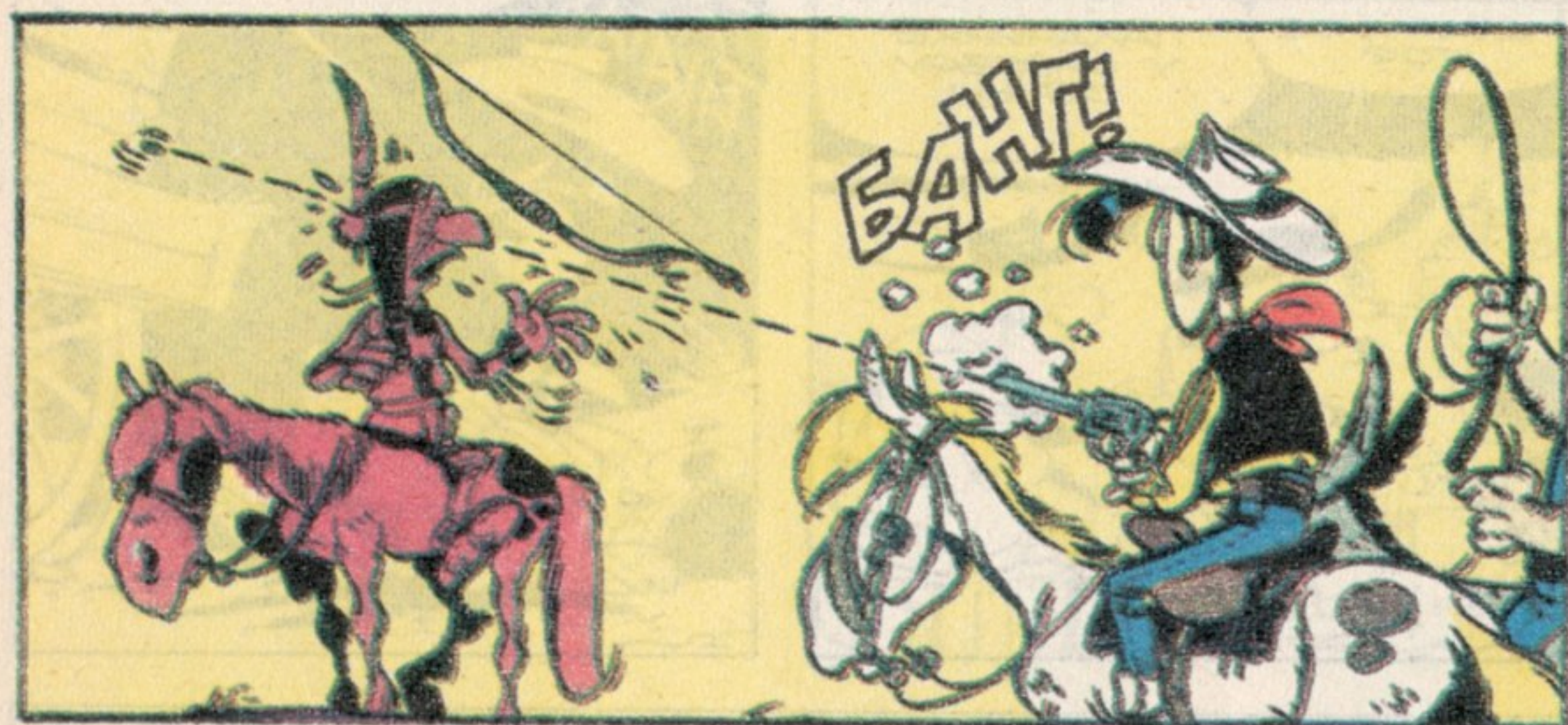
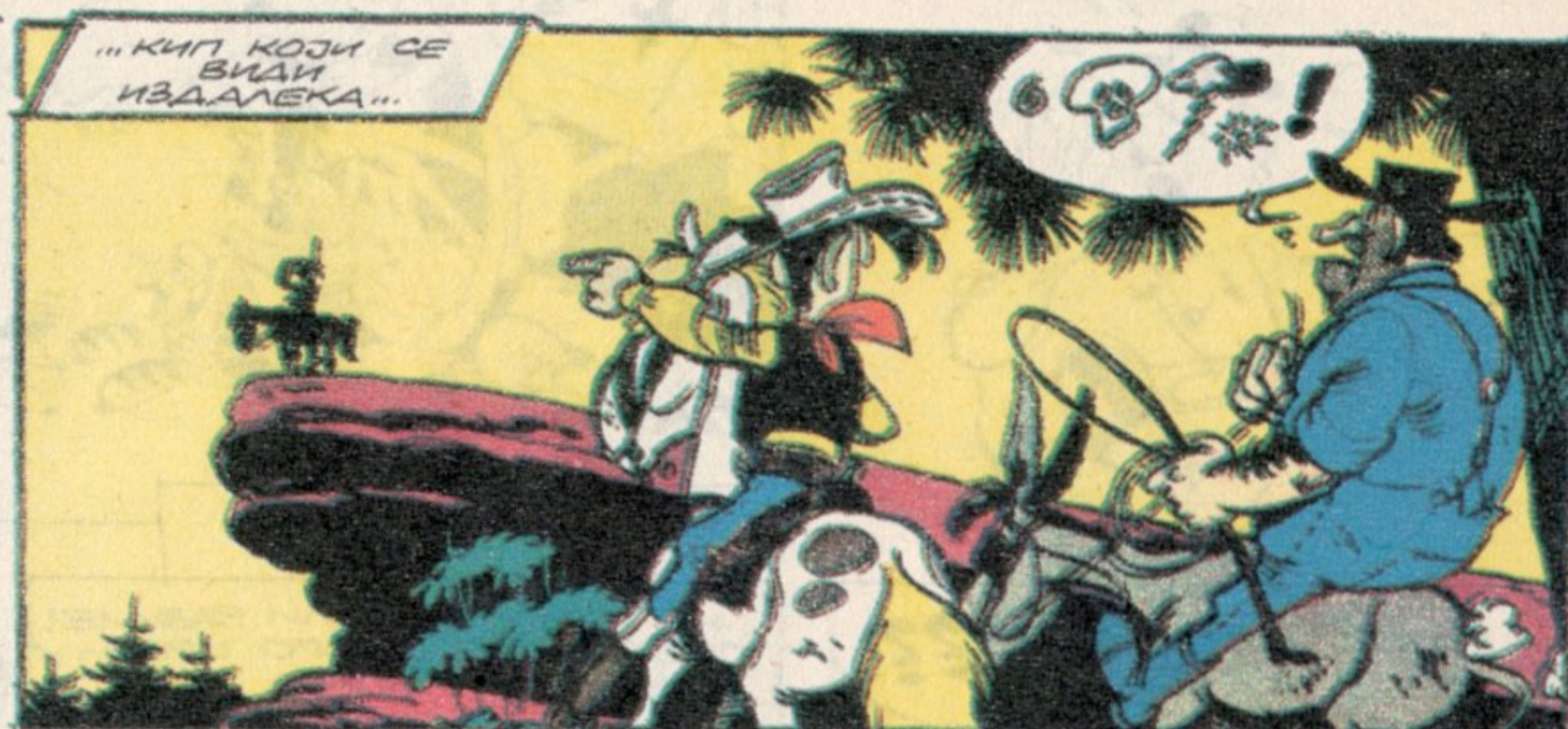
* ПОБОГУ





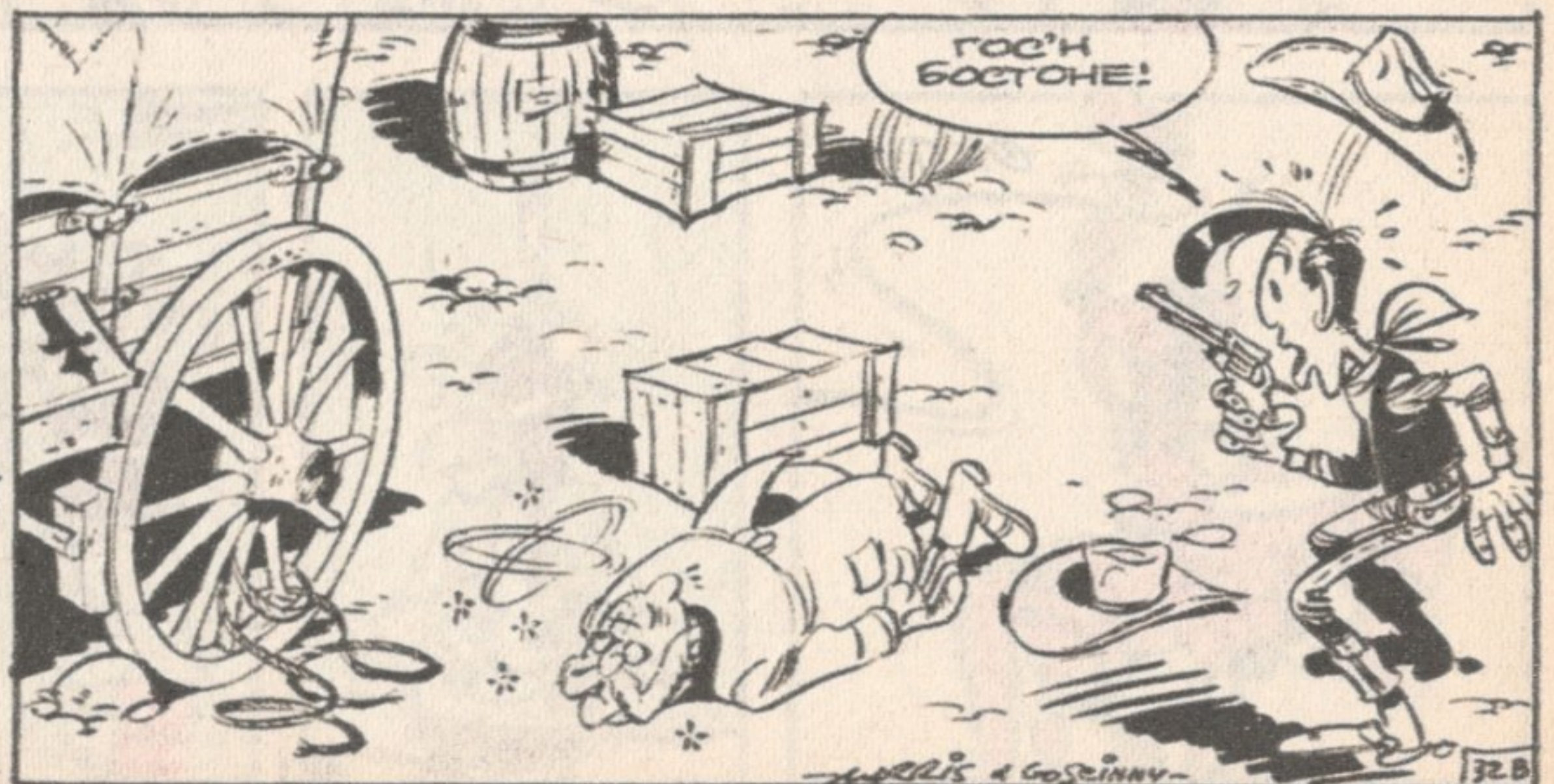
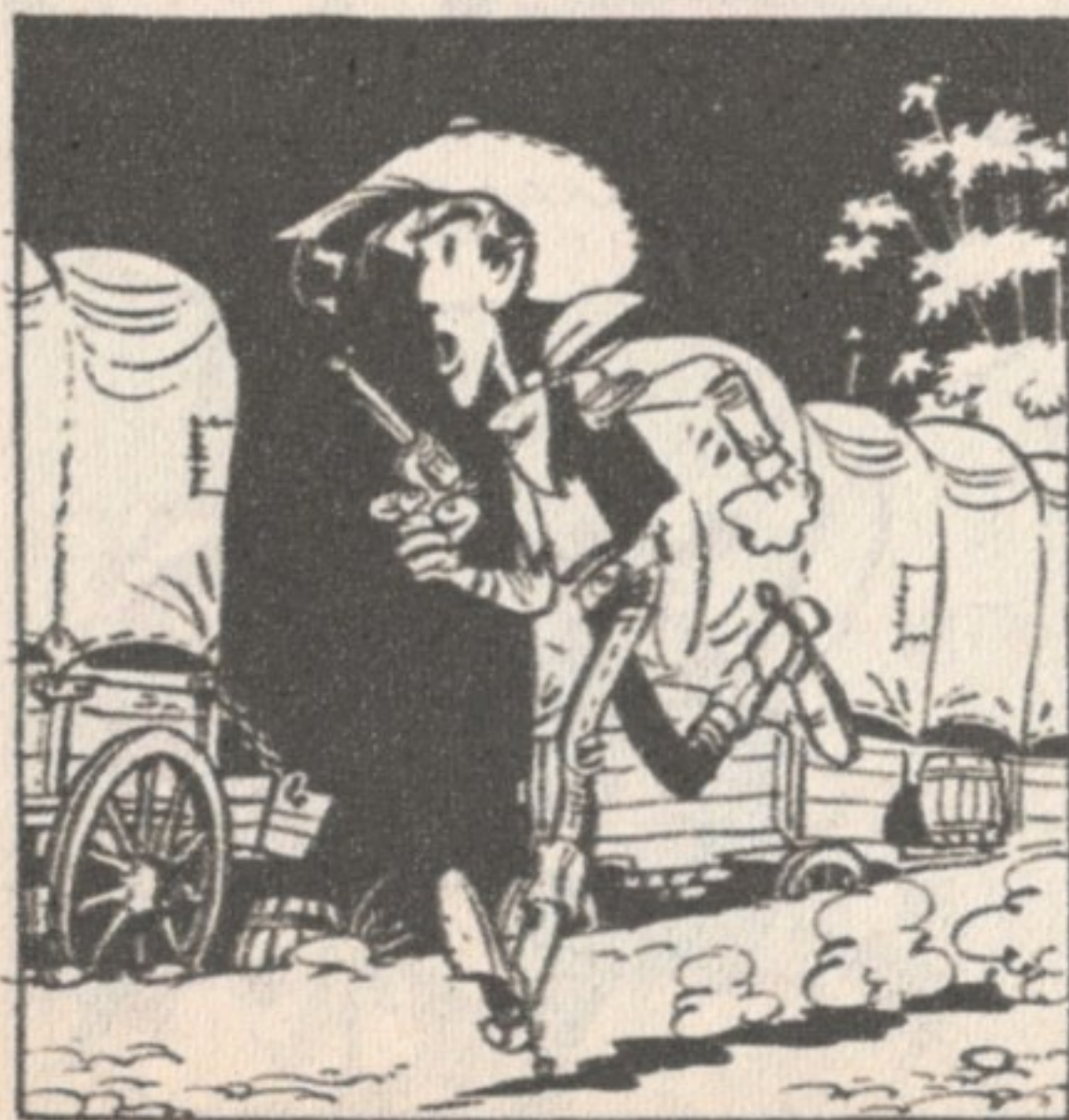
ХАУТ!

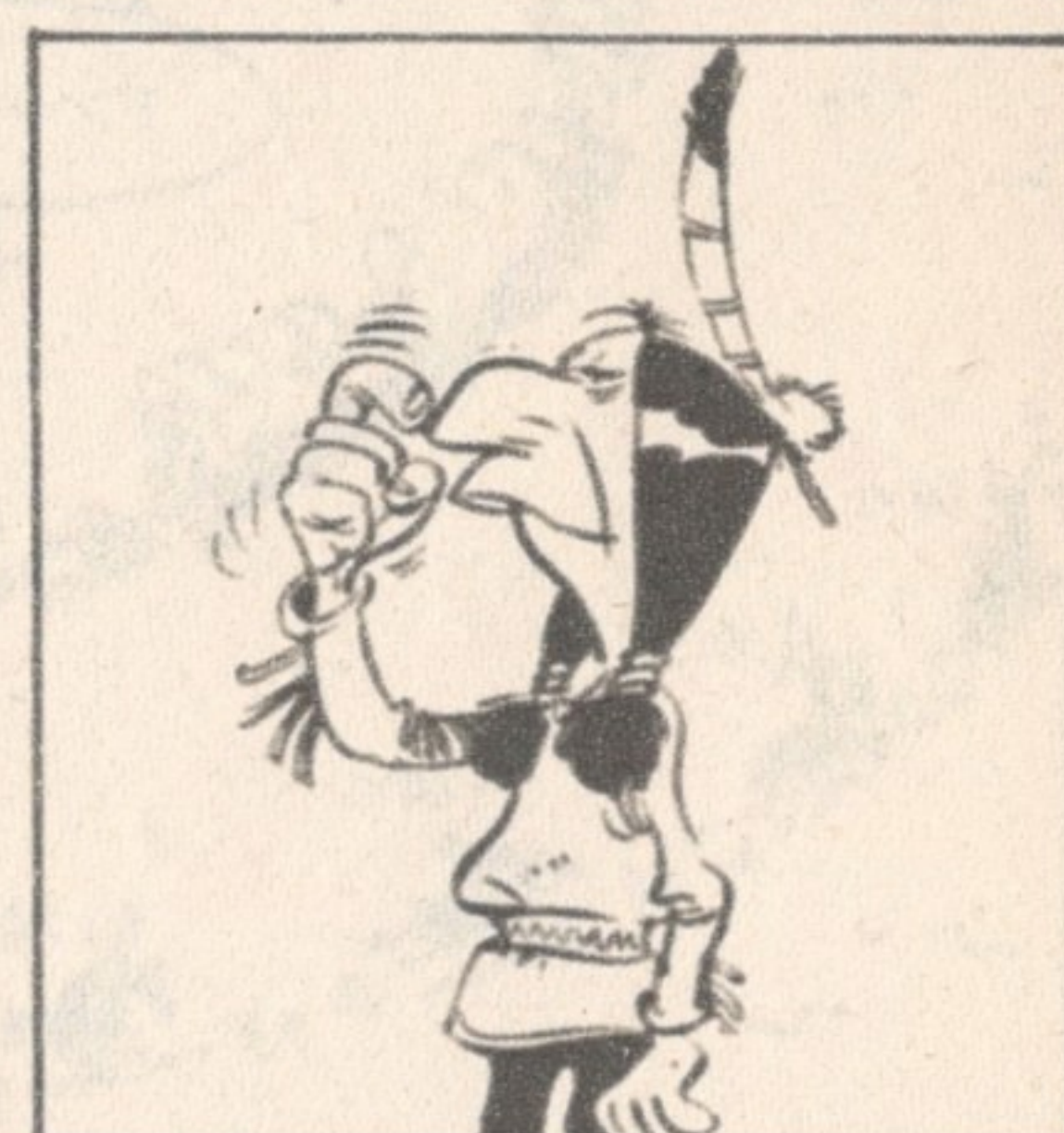
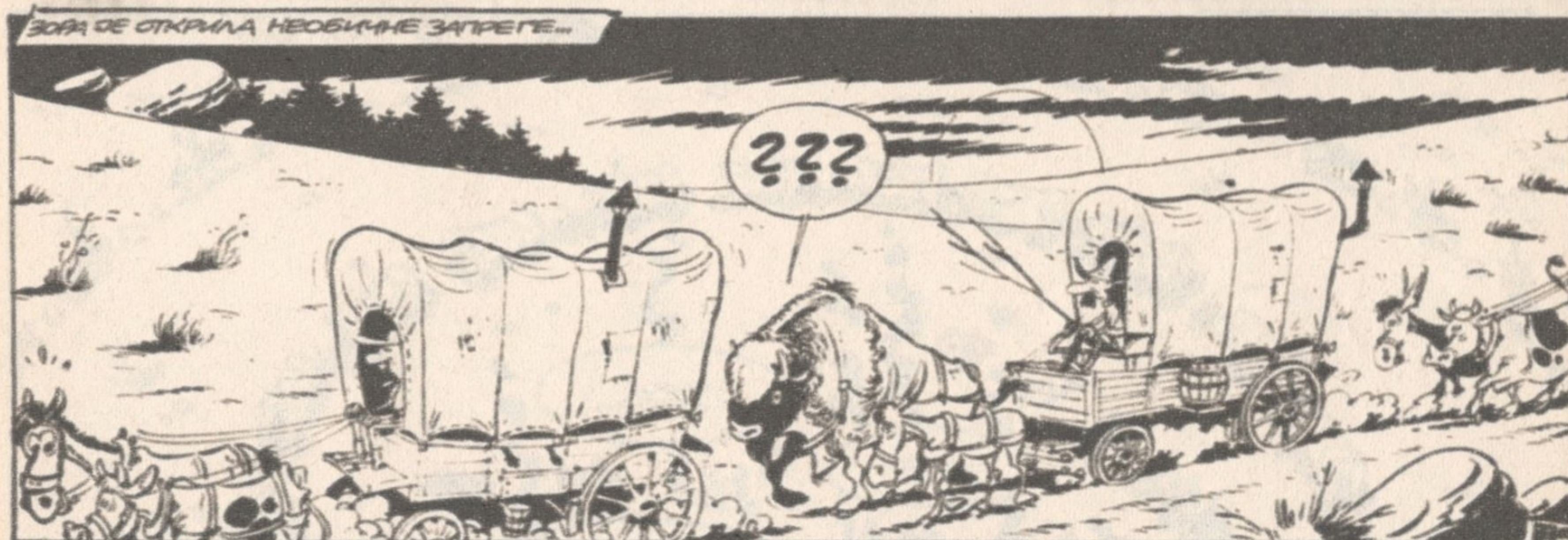


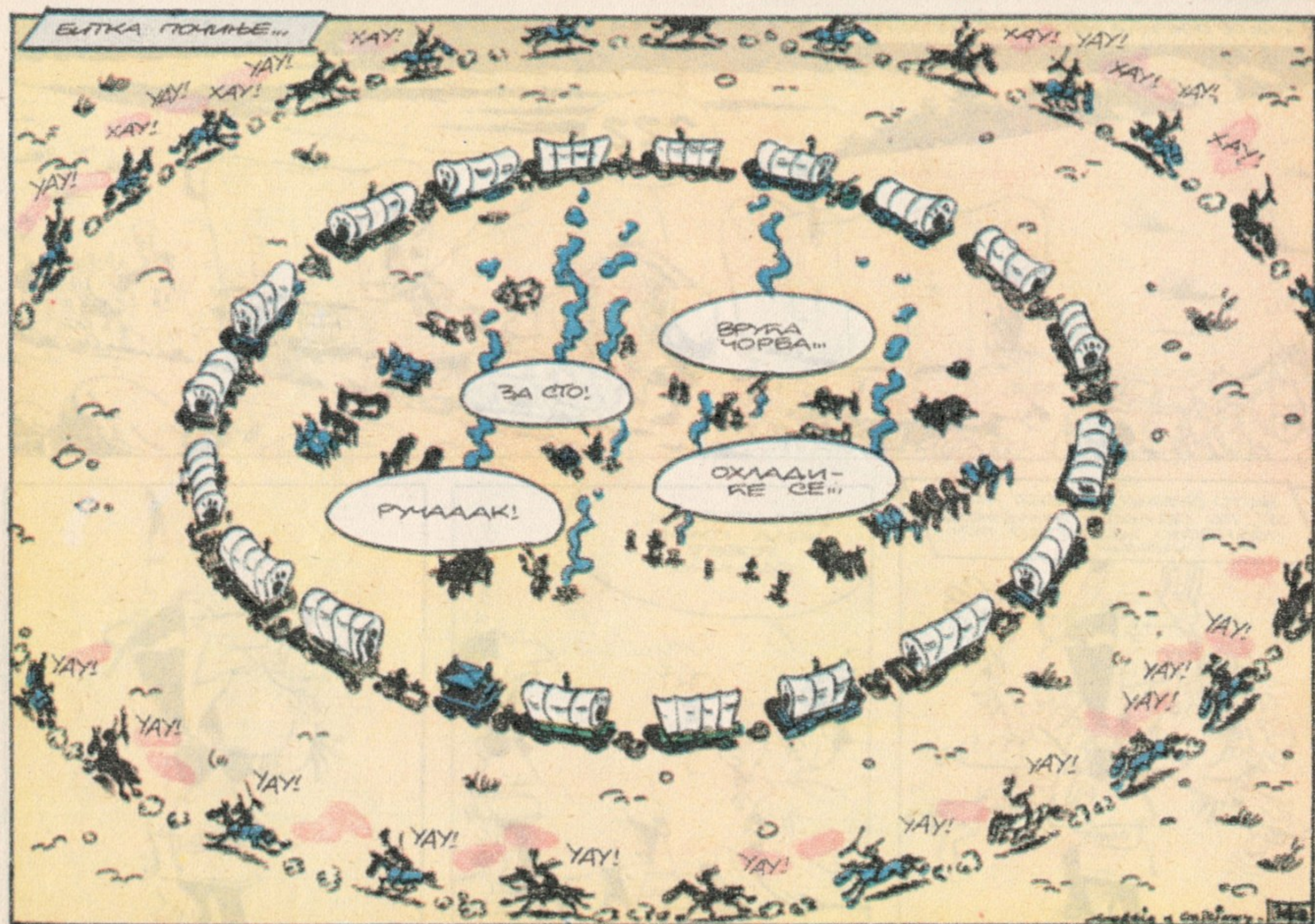


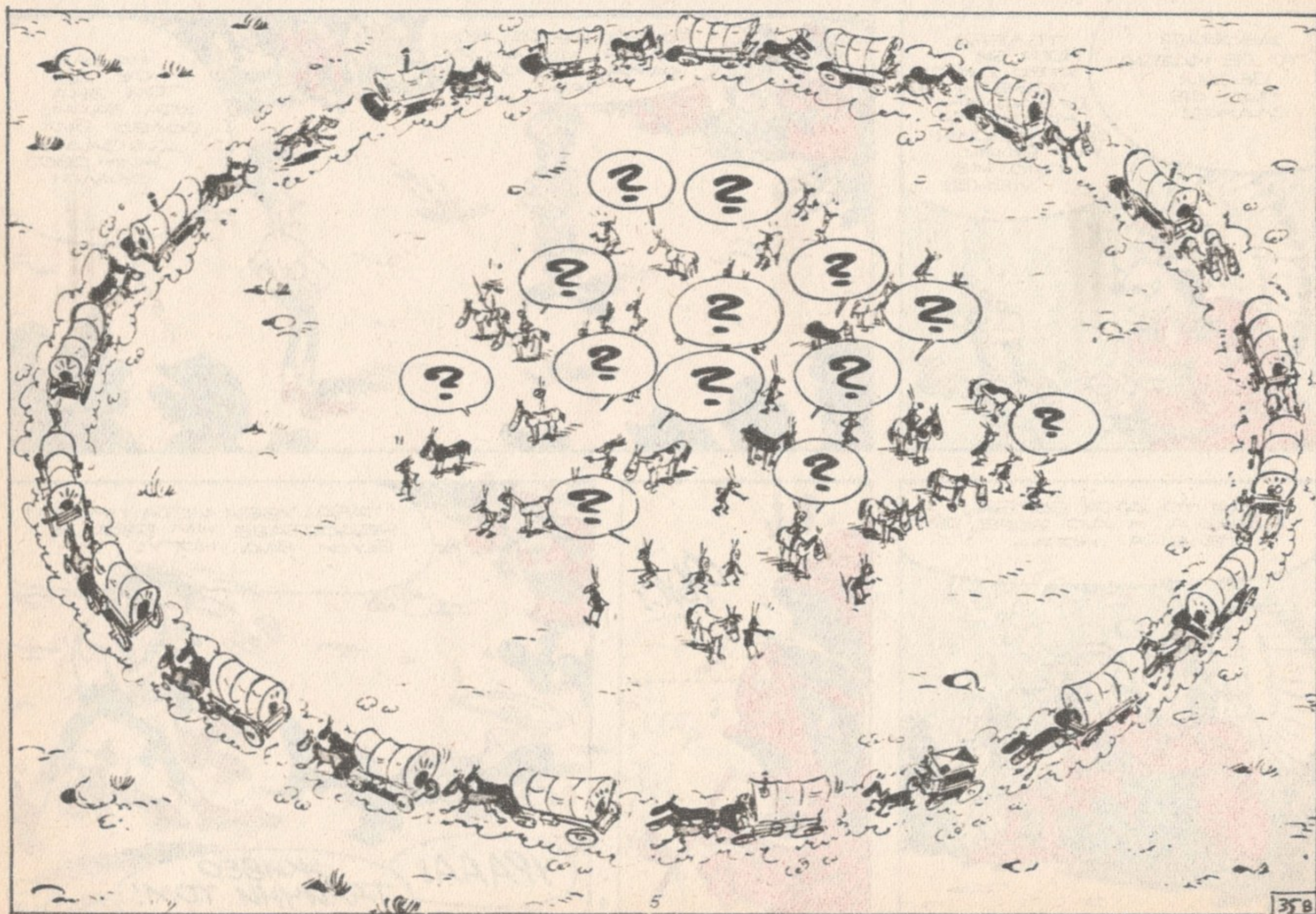
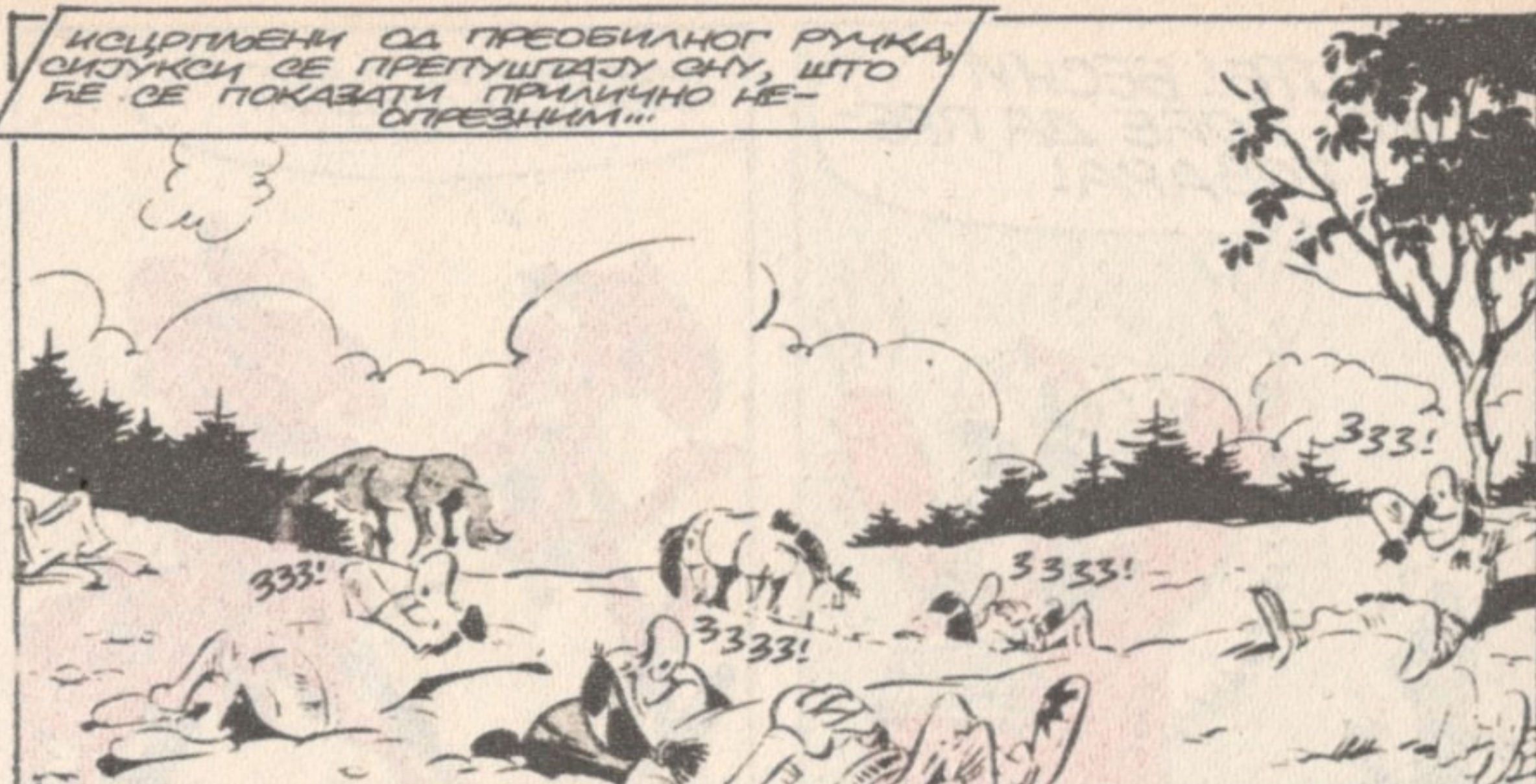


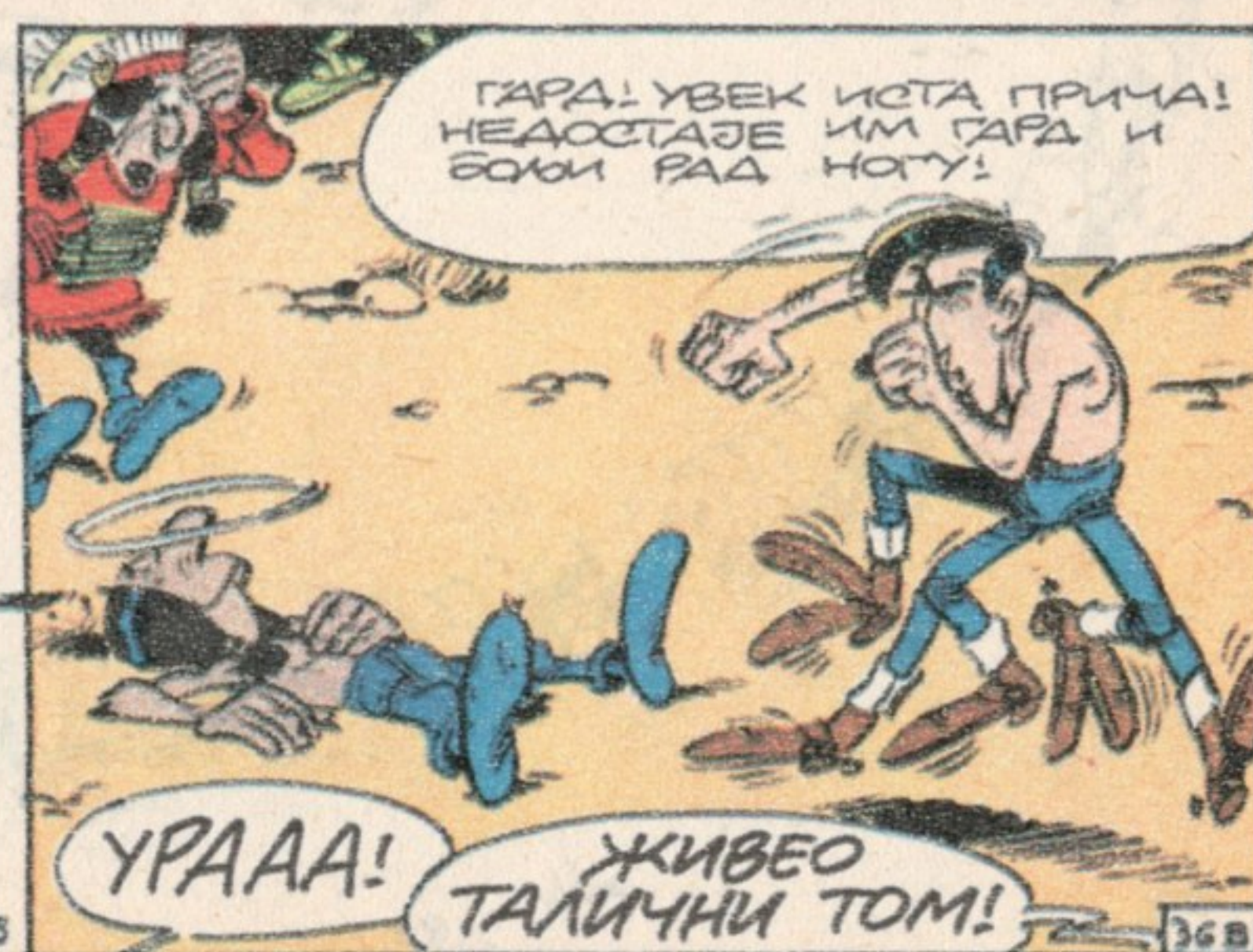
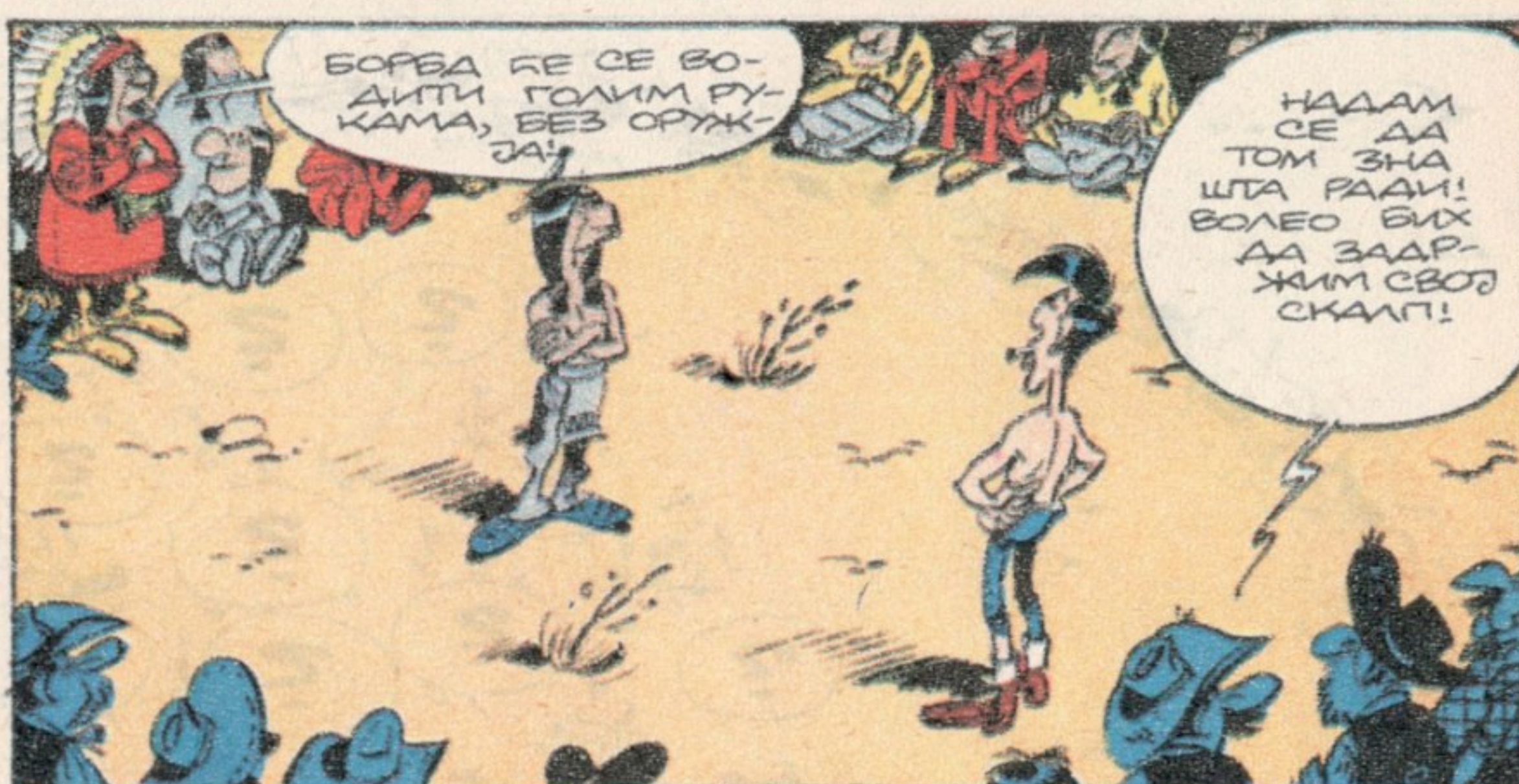
* ЕНГЛЕСКИ

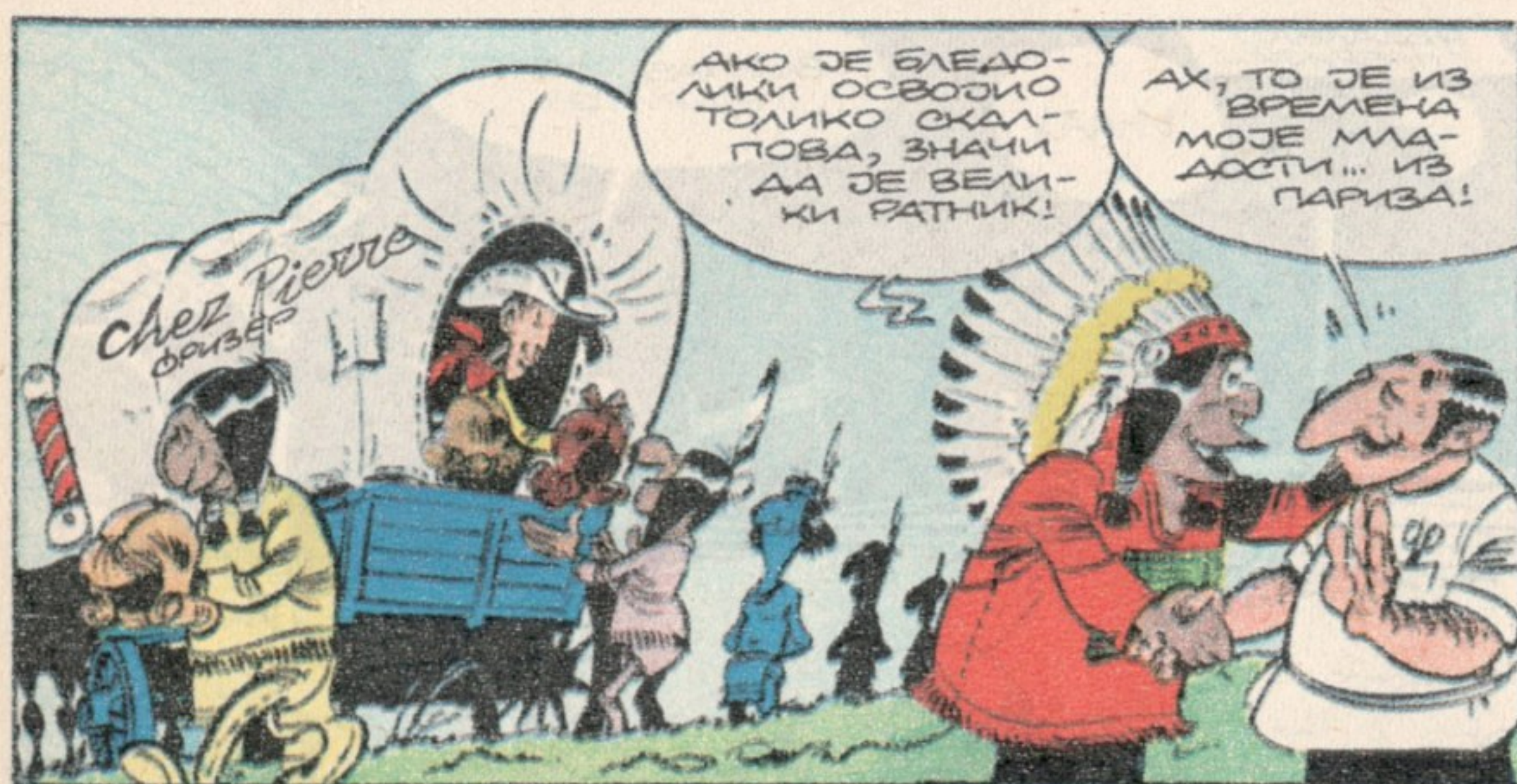
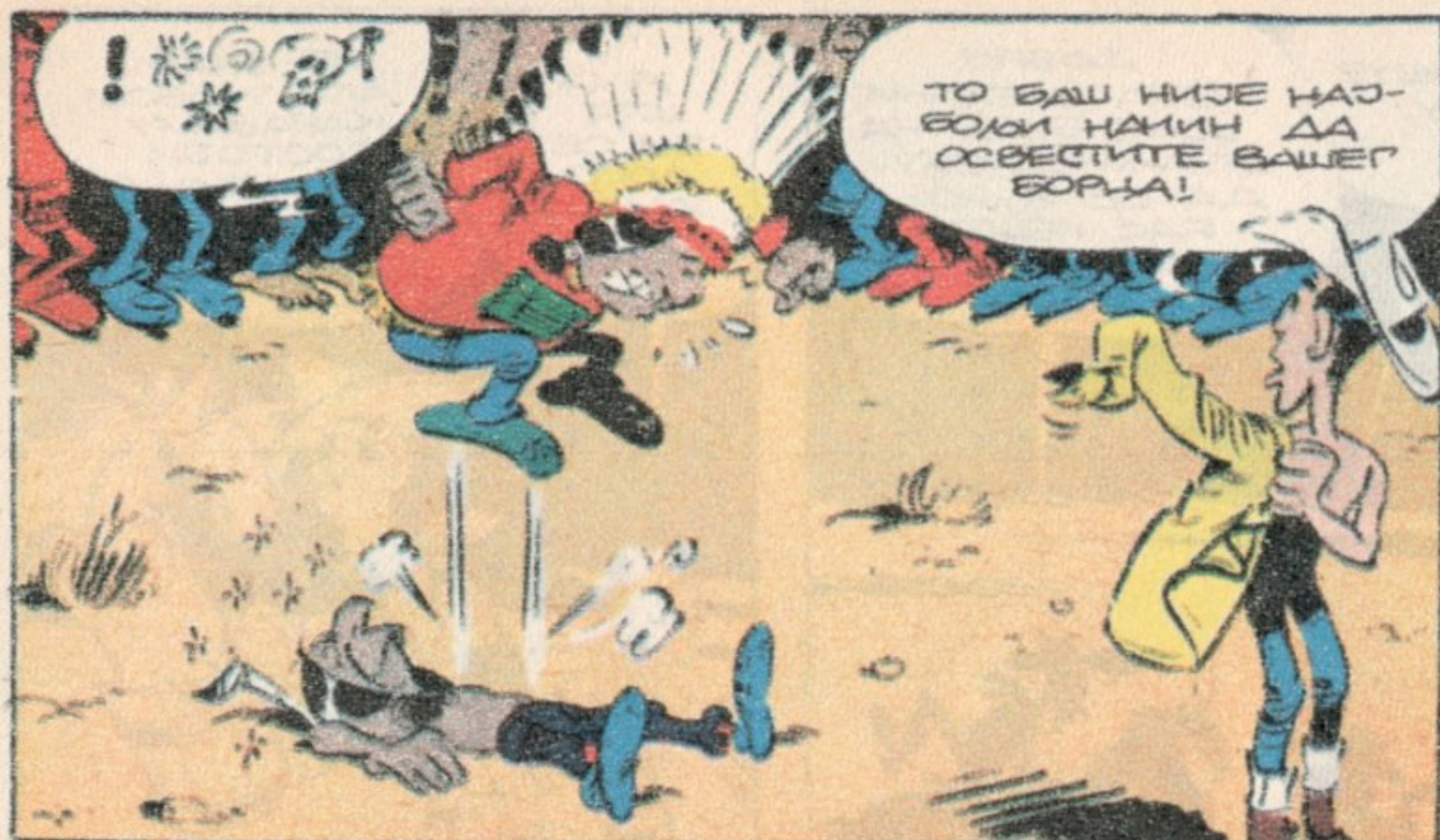


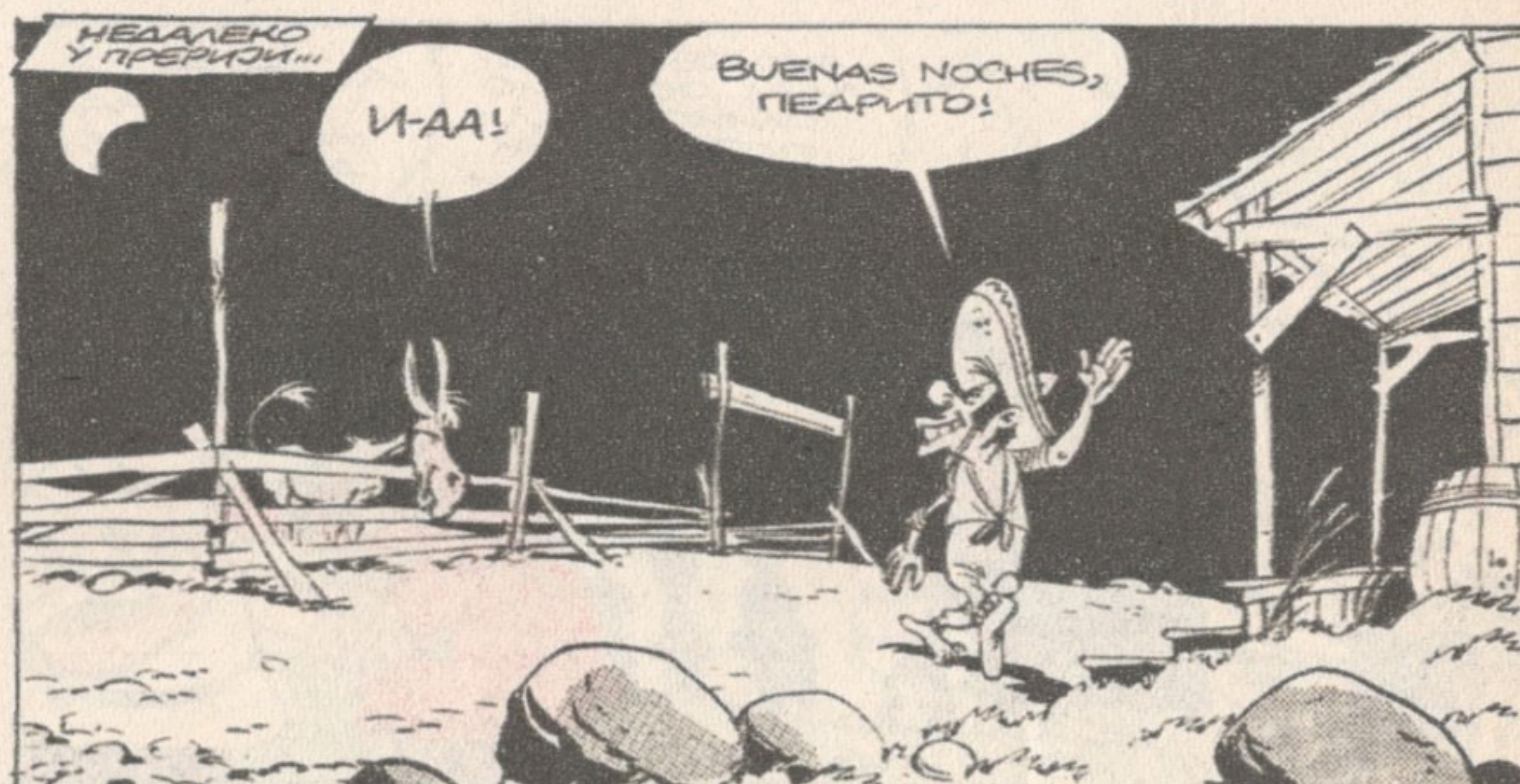


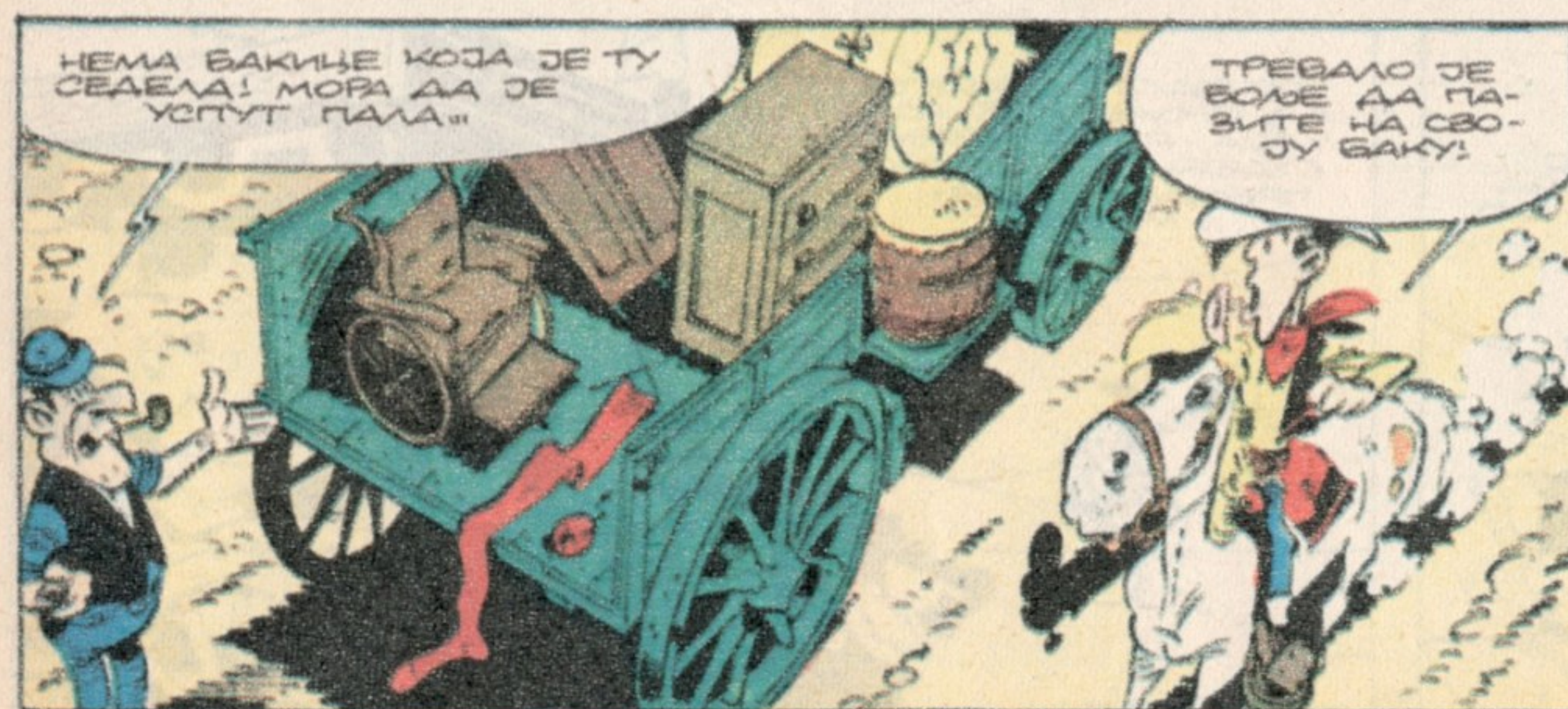
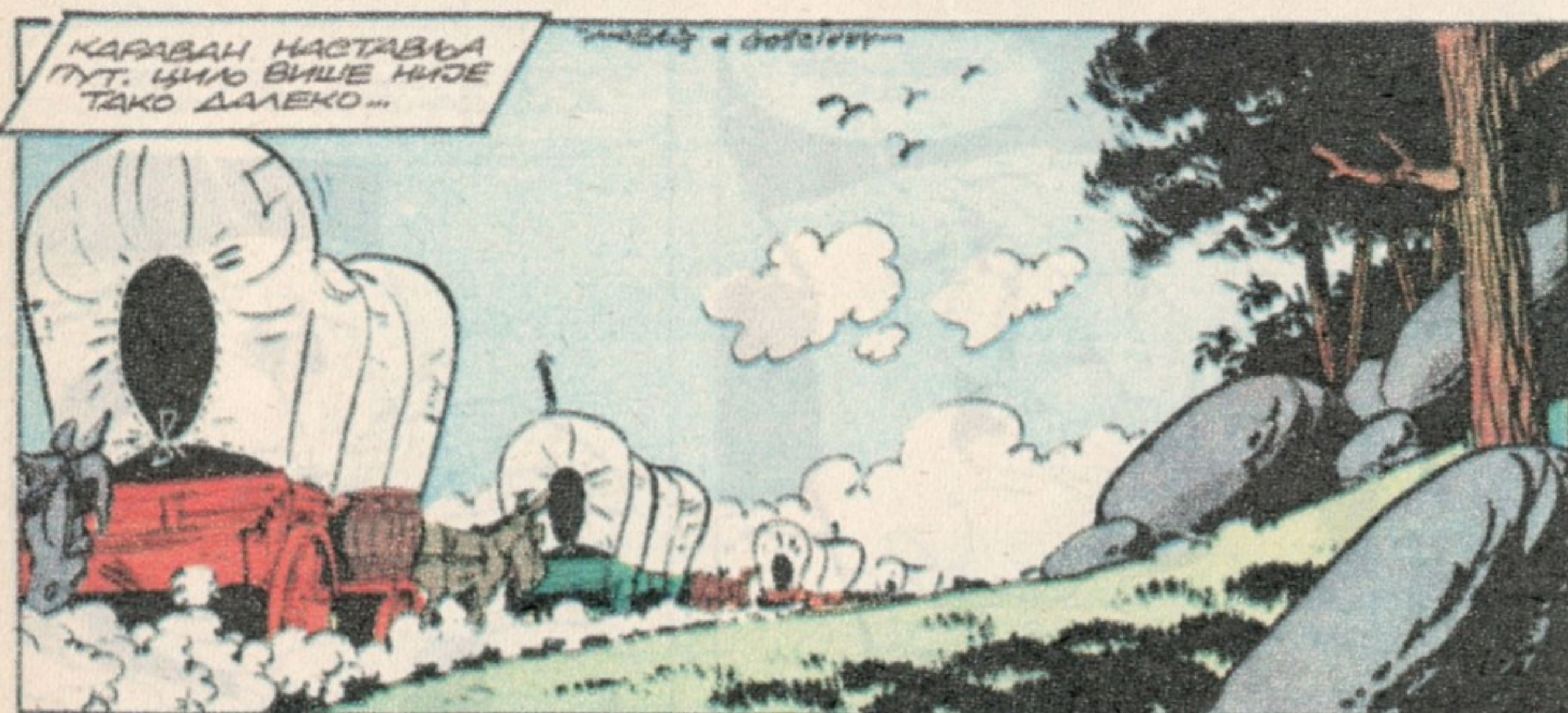
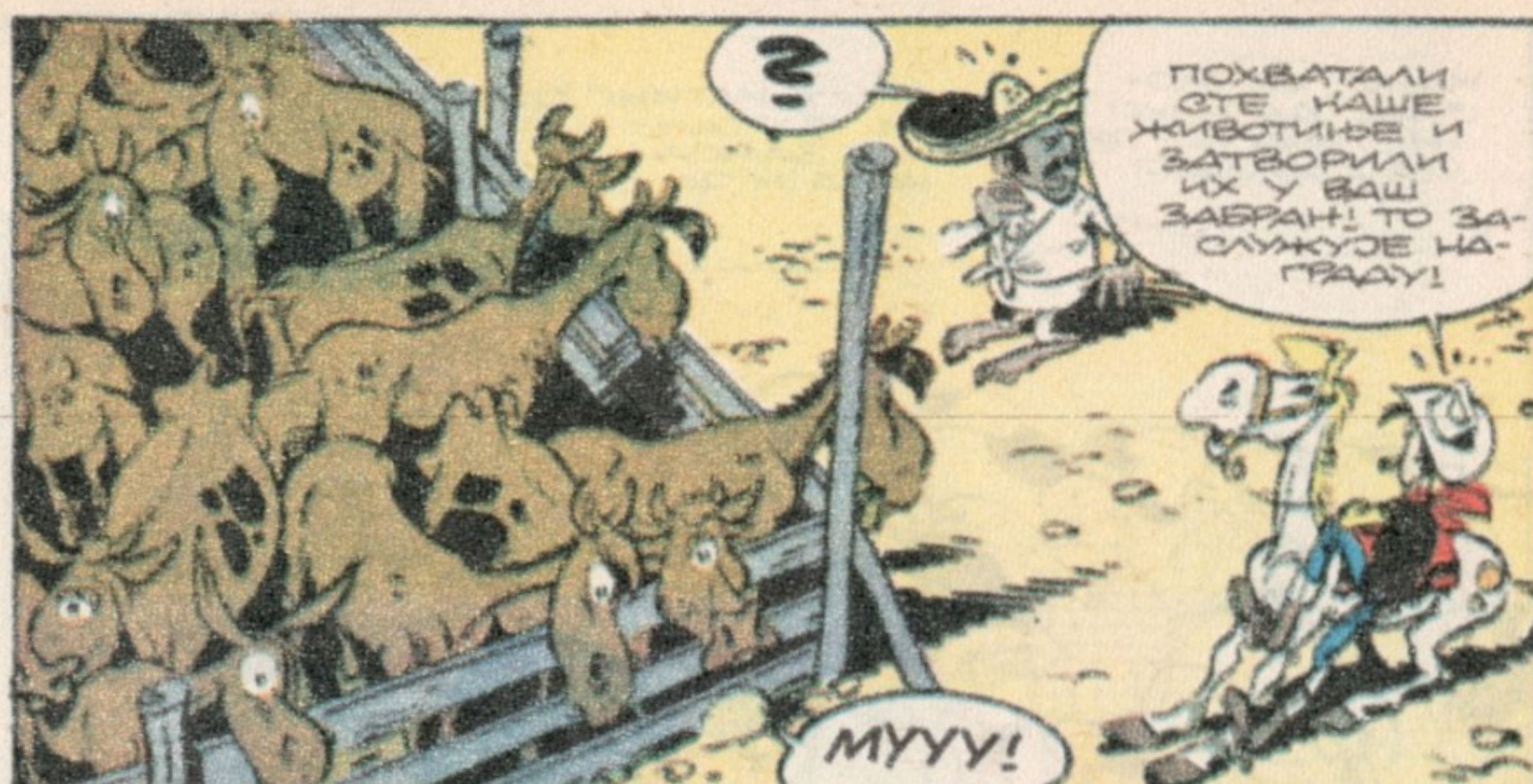


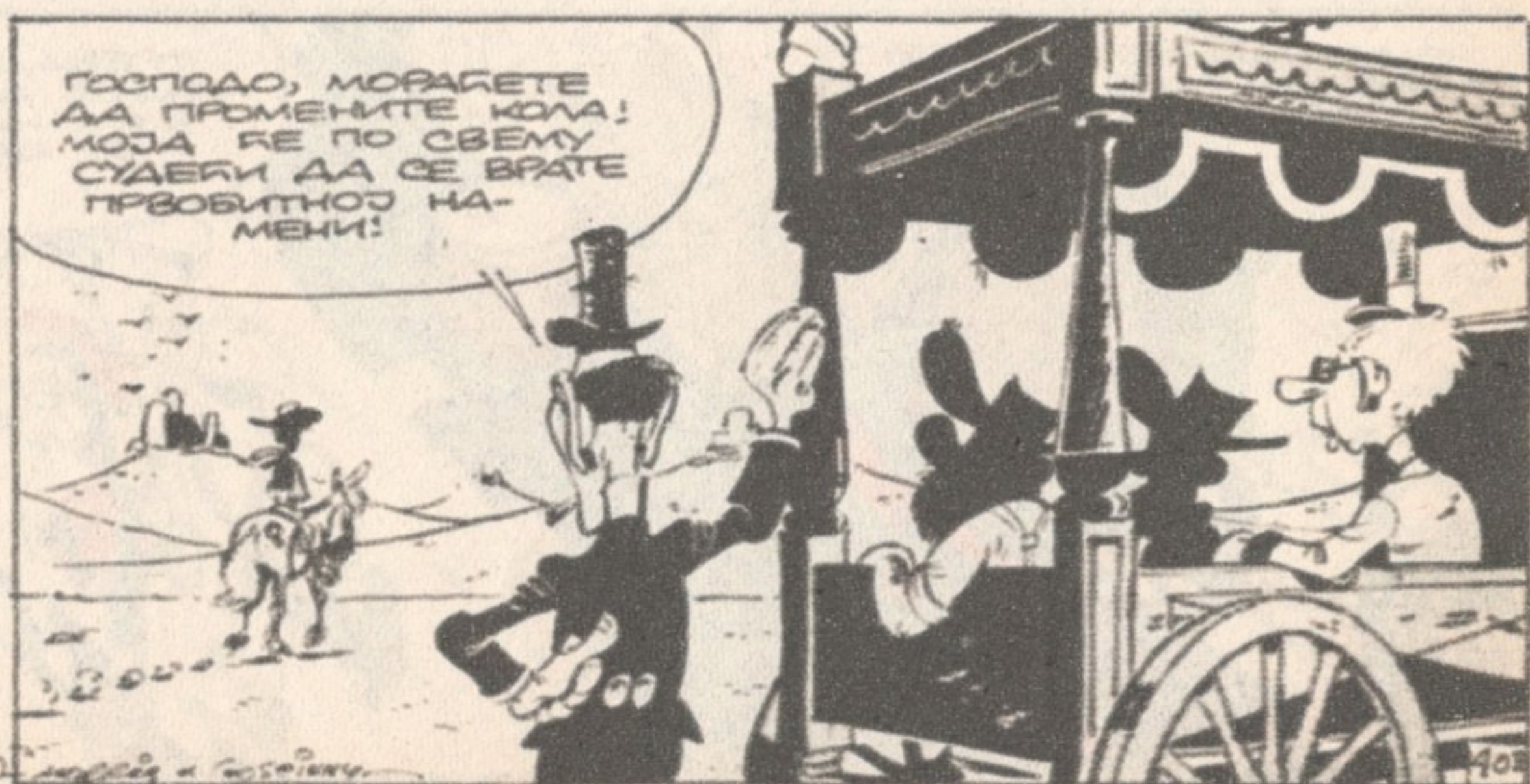
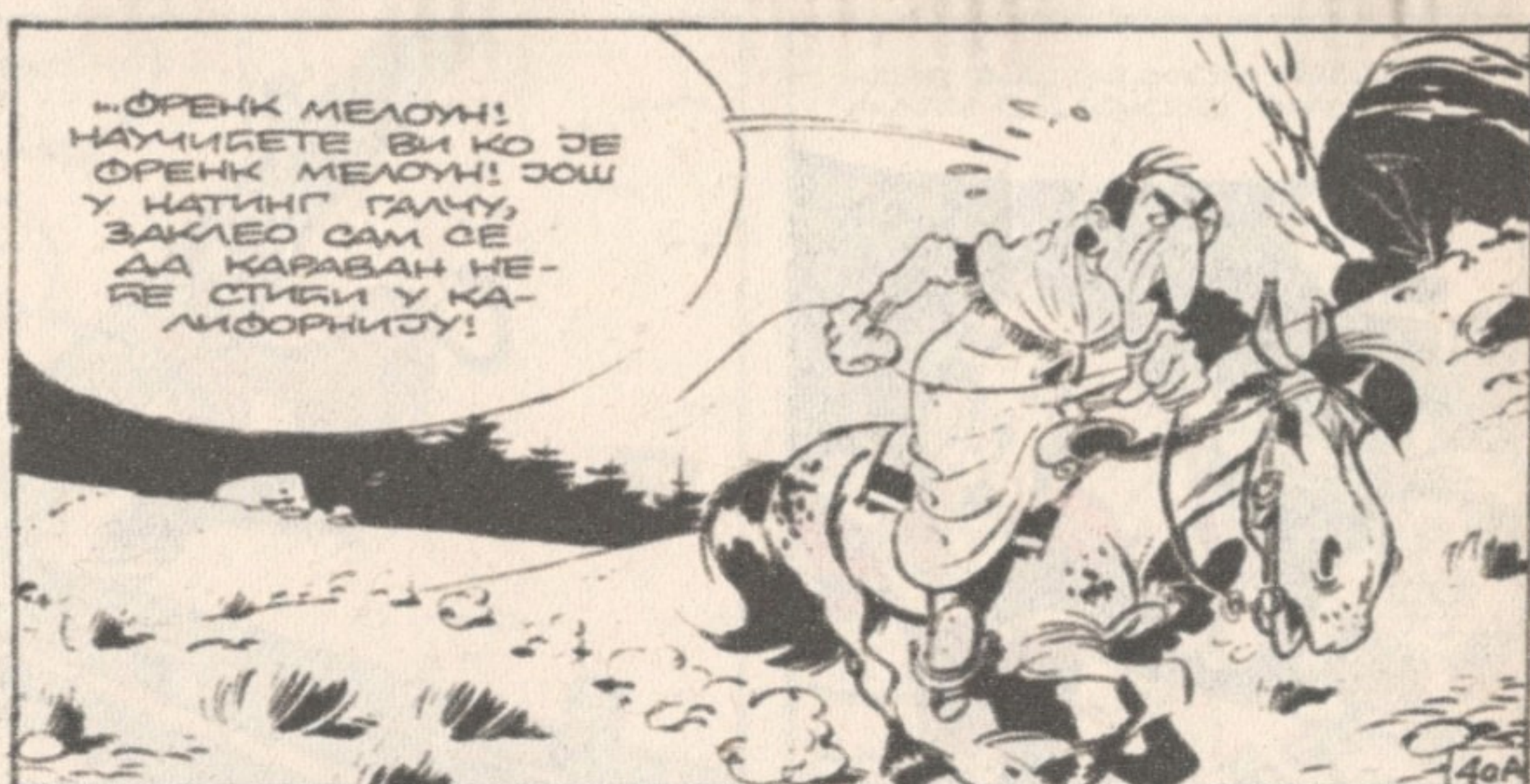






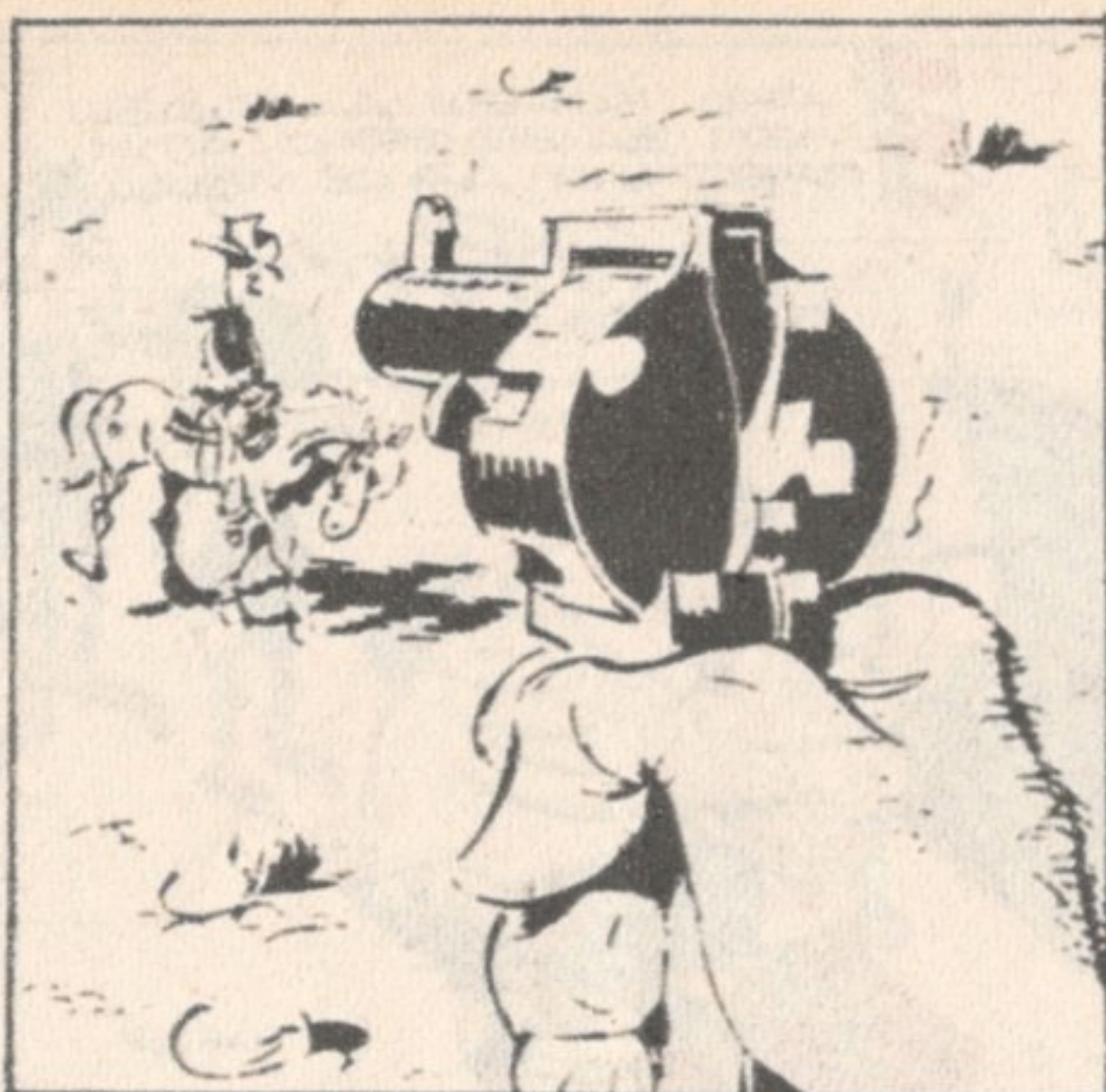








ЕВО ГА! ТО ЈЕ КРАЈ
ТАЈМНОГ ТОМА!



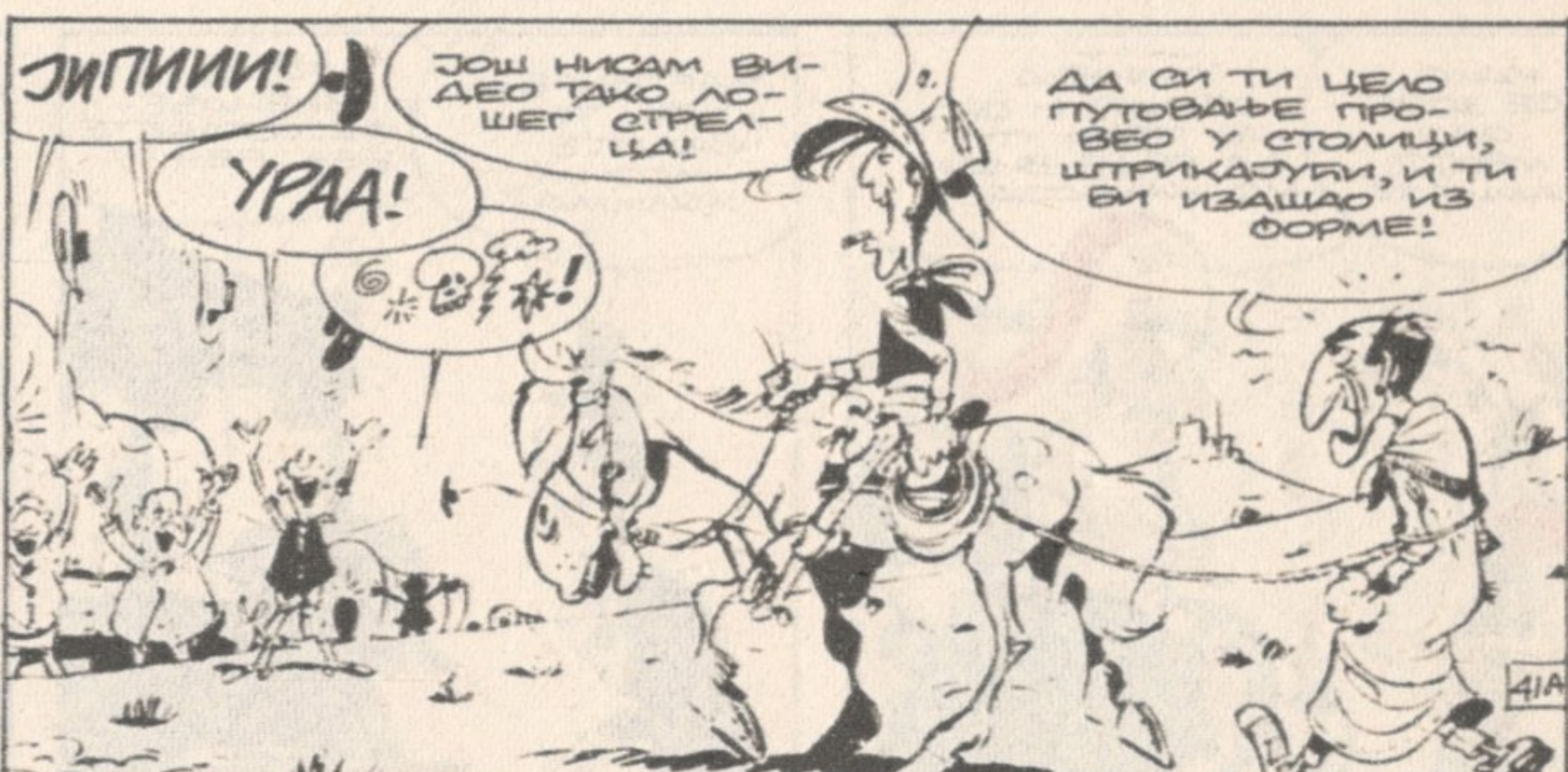
БАНГ! БАНГ! БАНГ!
БАНГ! БАНГ! БАНГ! ШКОО!

ЧУСТЕ ЛИ?
ШЕСТ МЕТАКА!



БОЖИМ СЕ ДА ЈЕ
НАШ ХРАБРИ
ПРИЈАТЕЉ...

НЕ!
ГЛЕДАЈТЕ!
ТАМО!



ЖИПИИИ!

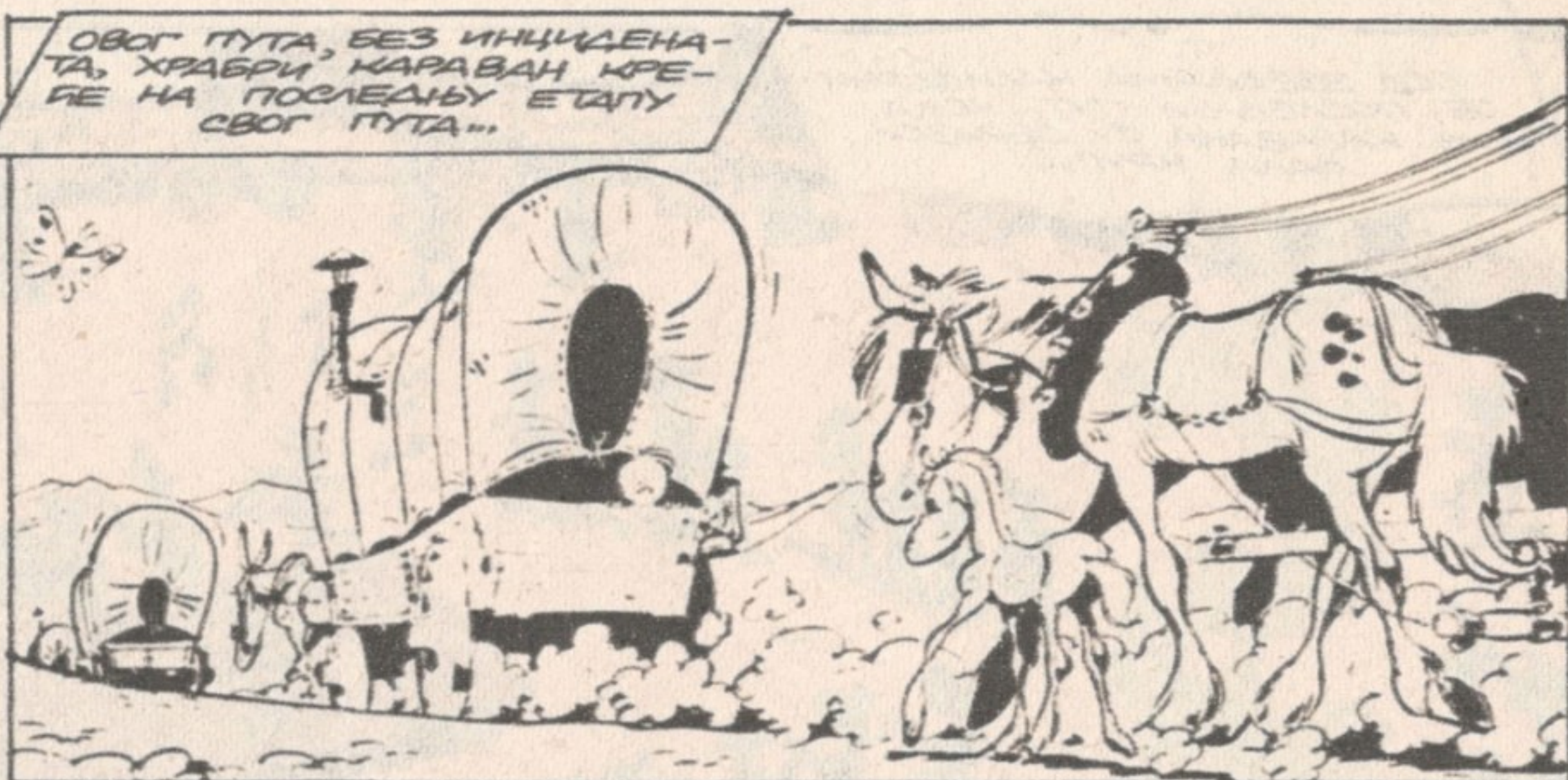
ЈОШ НИСАМ ВИ-
ДЕО ТАКО ЛО-
ШЕГ СТРЕЛ-
ЦА!

УРАА!

ДА СИ ТИ ЦЕЛО
ПУТОВАЊЕ ПРО-
ВЕО У СТОЛИЦИ,
ШТРИКАЈУЋИ, И ТИ
БИ ИЗАШАО ИЗ
ФОРМЕ!



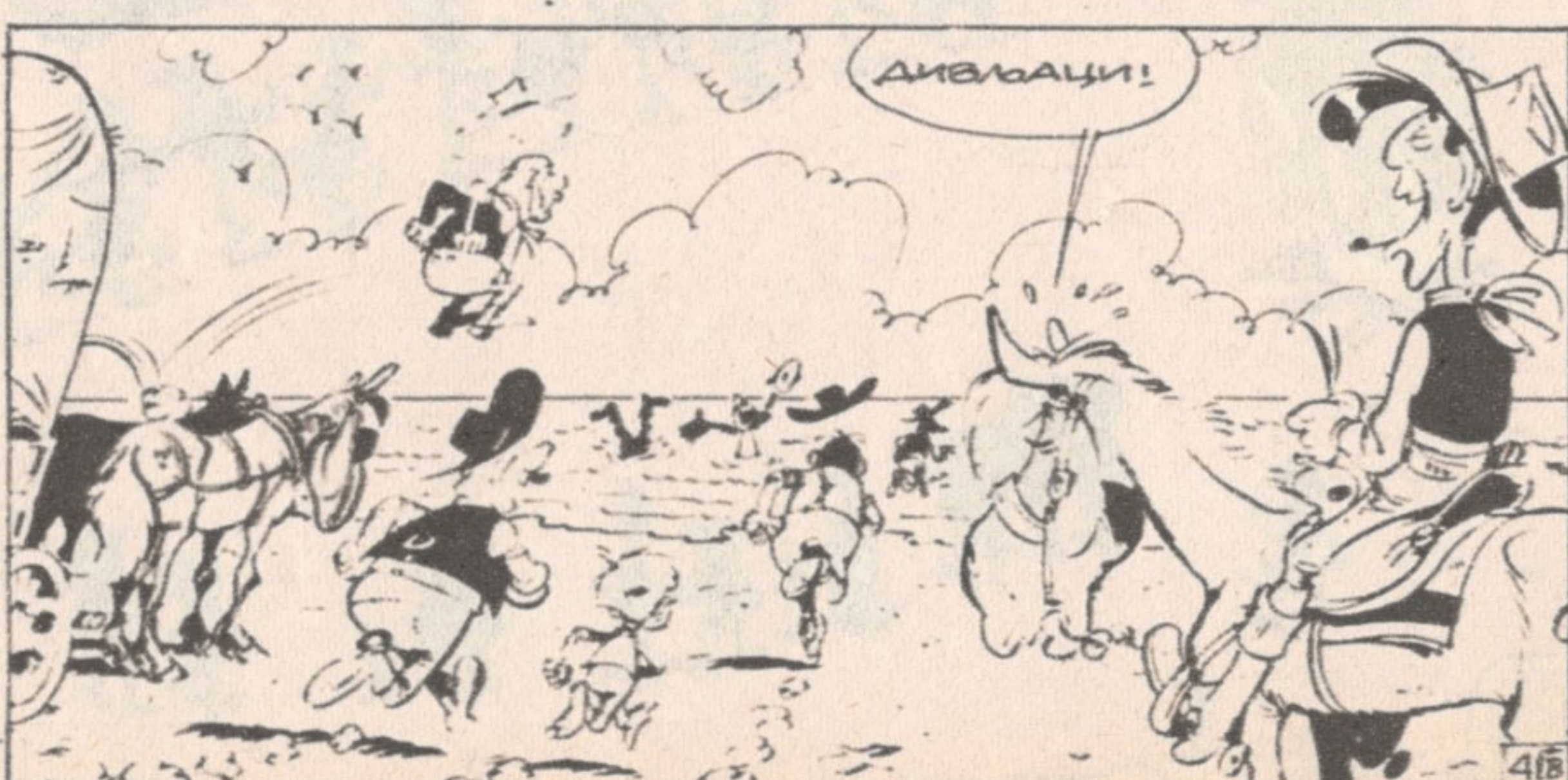
ЗАТВОРИТЕ ГА У
КОЛА! ПРЕДАЈЕМО
ГА КАЛИФОРНИЈСКОМ
СУДУ! А САД - НА ПУТ!



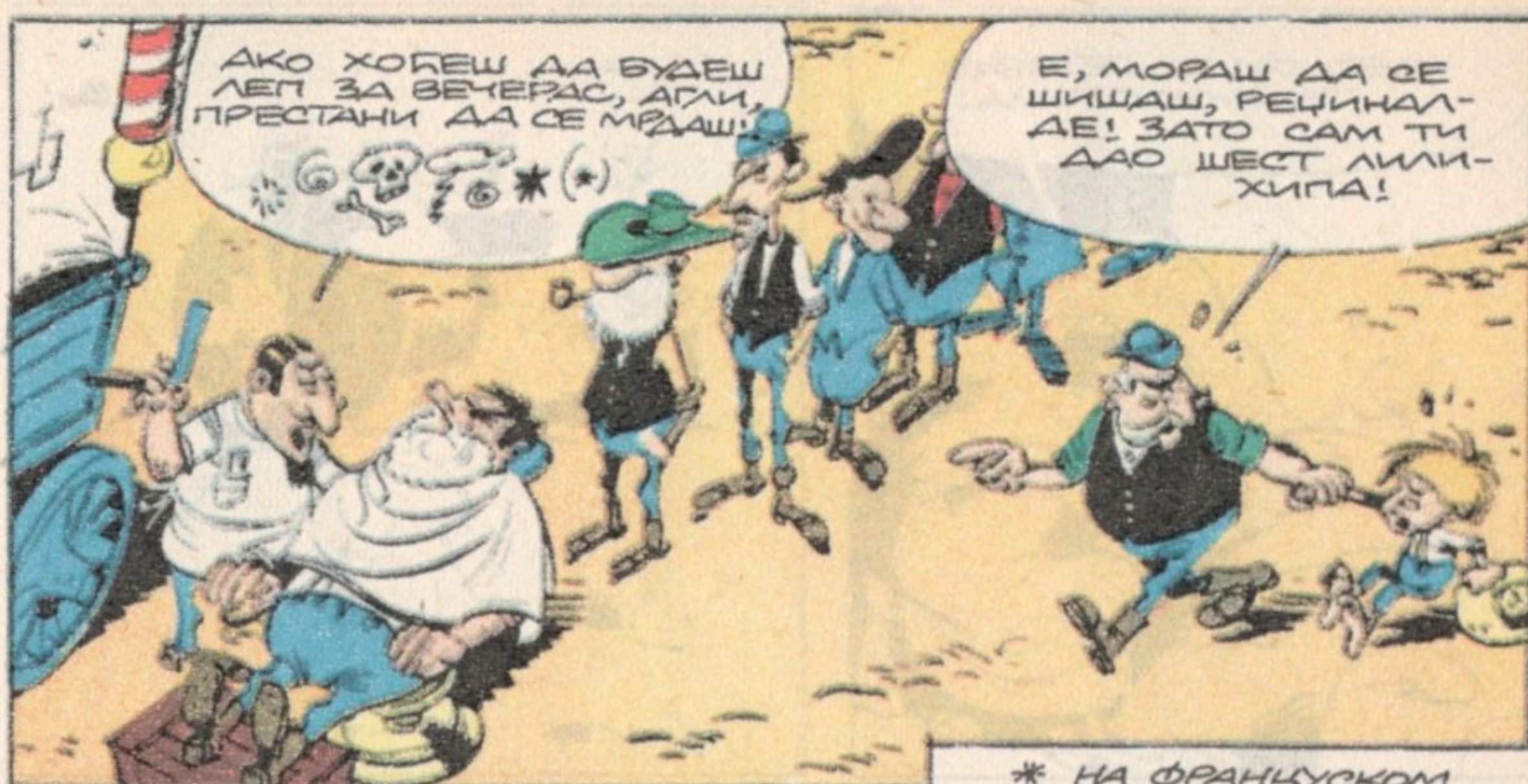
ОВОГ ПУТА, БЕЗ ИНЦИДЕНА-
ТА, ХРАБРИ КАРАВАН КРЕ-
ЉЕ НА ПОСЛЕДЊУ ЕТАПУ
СВОГ ПУТА...



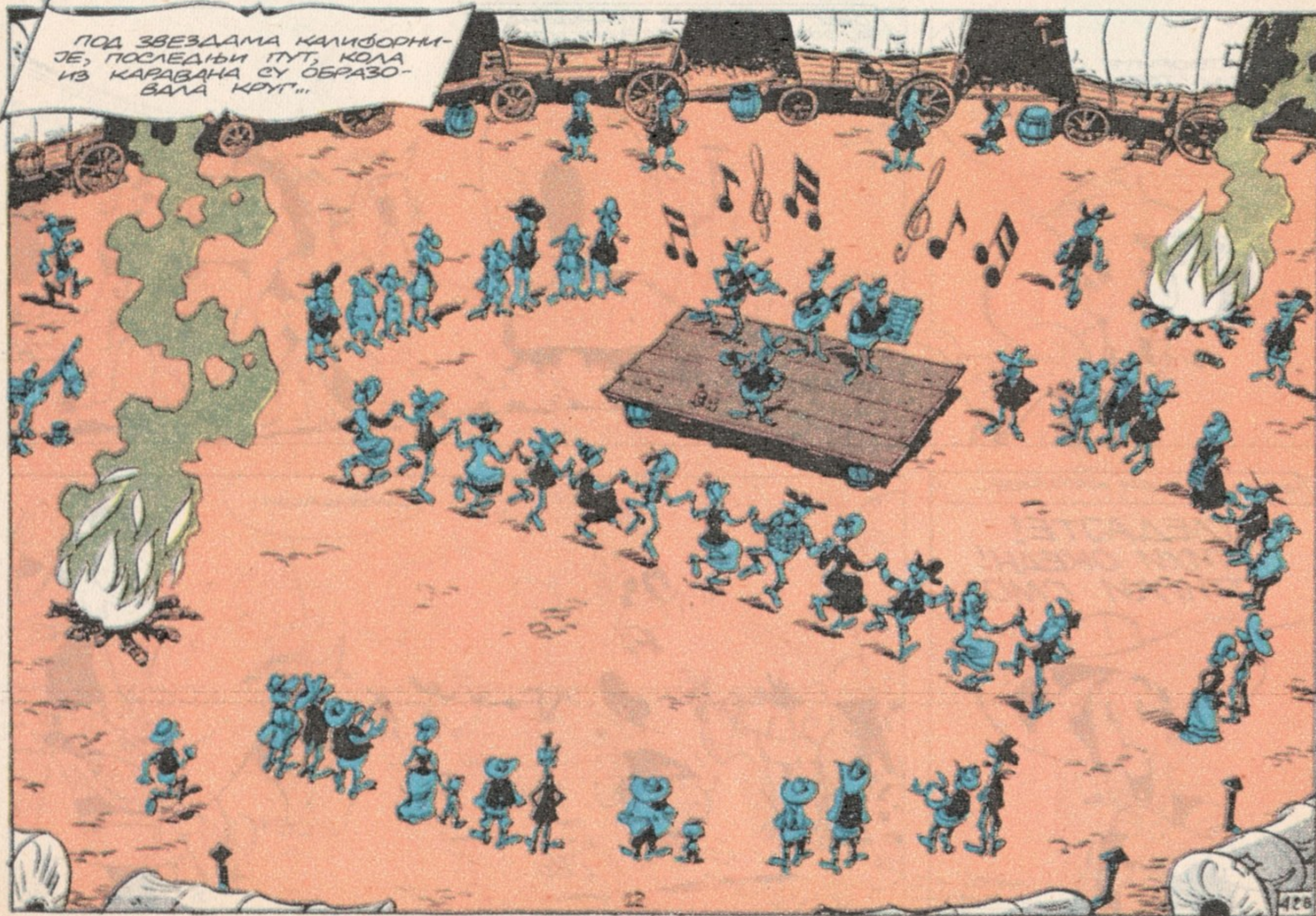
ГЛЕДАЈТЕ!
ТИХИ ОКЕАН!
СТИГЛИ СМО!

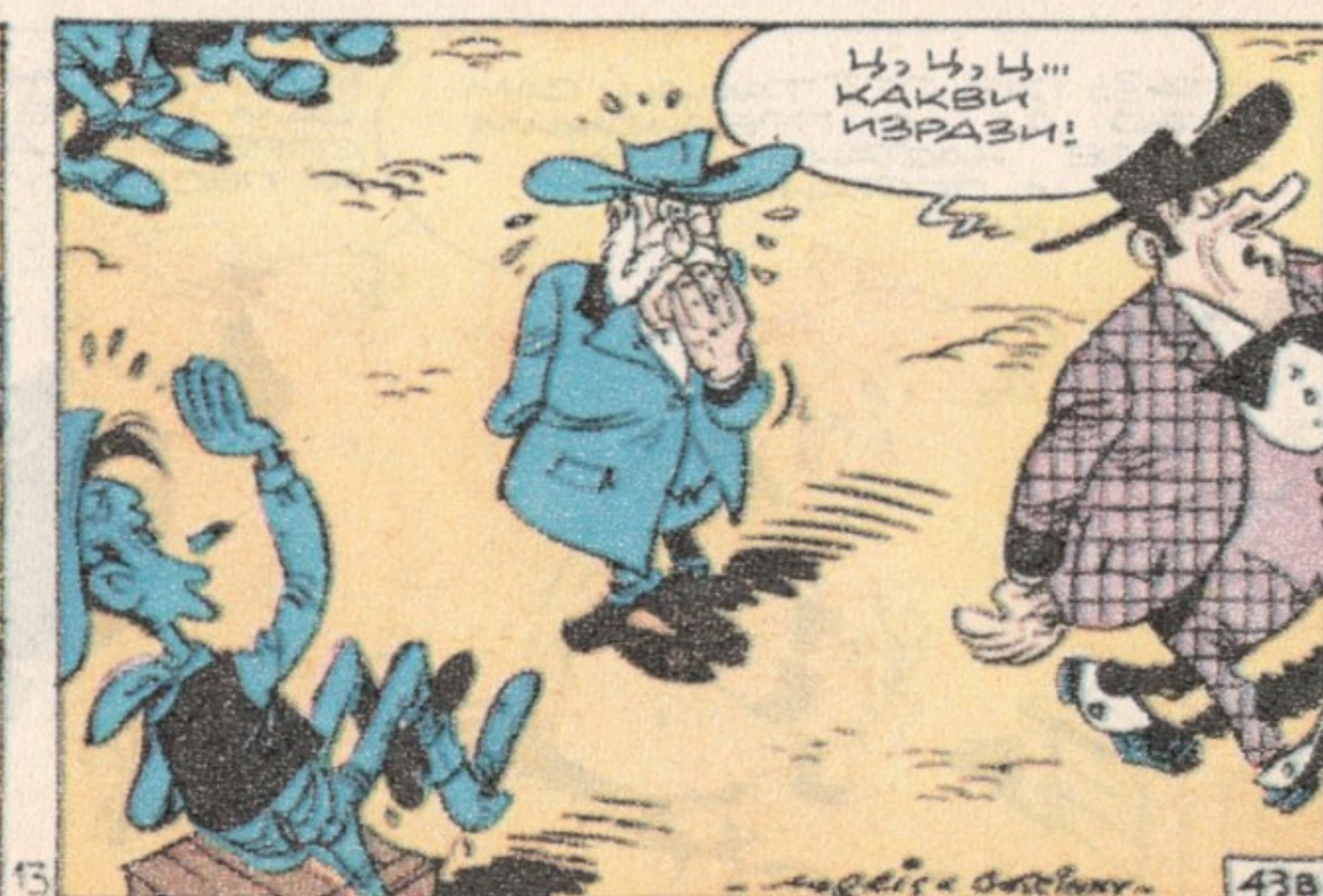
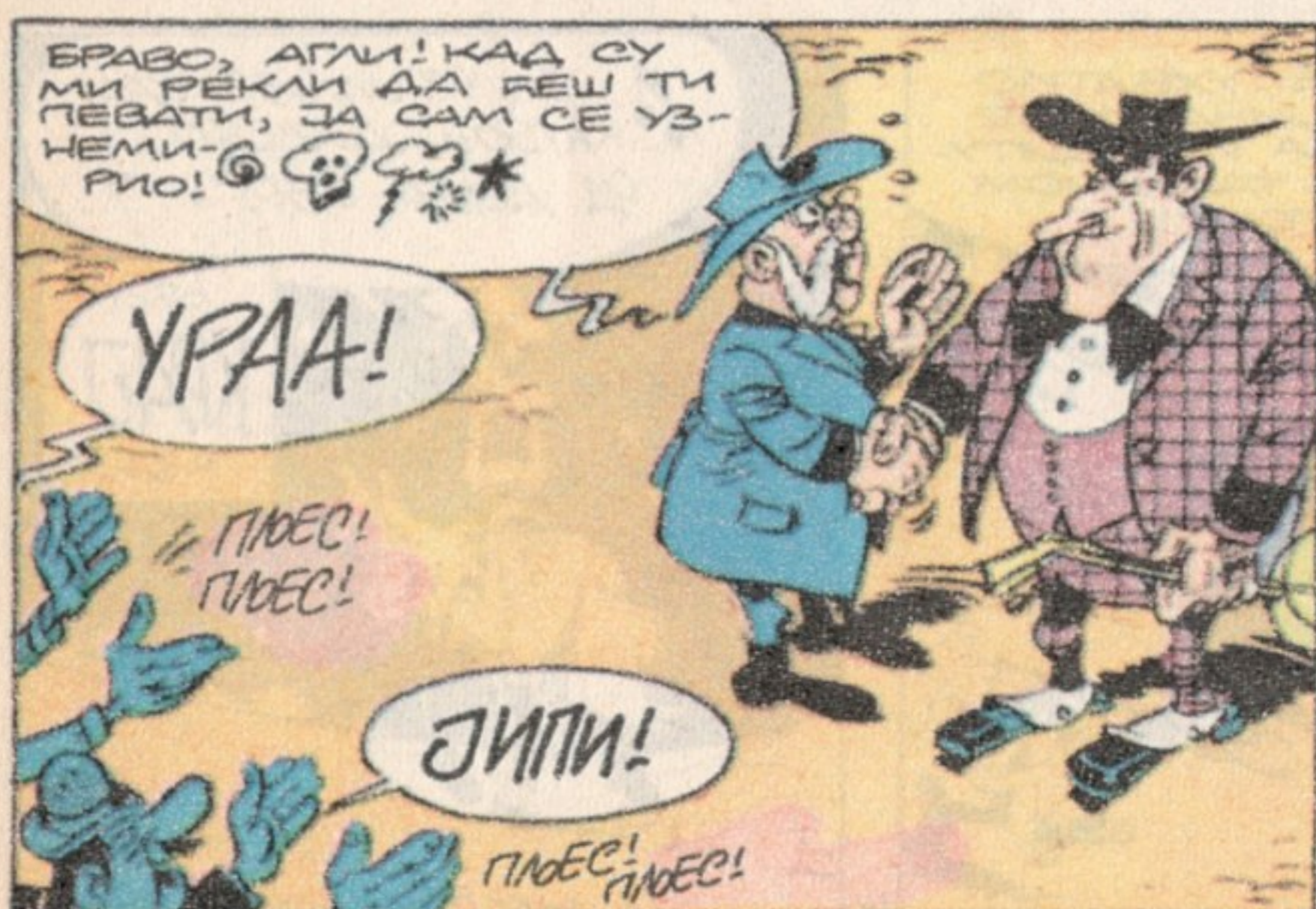
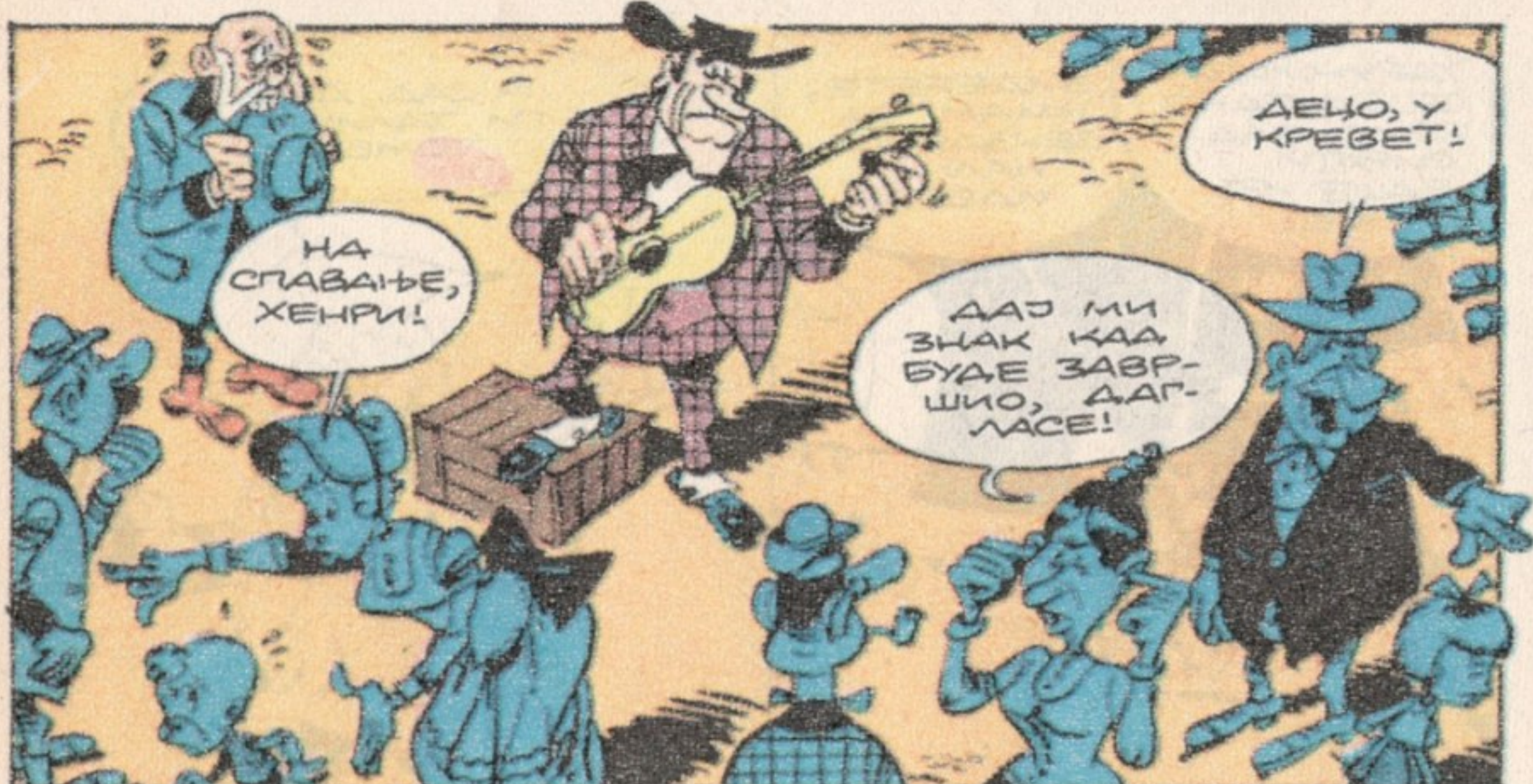
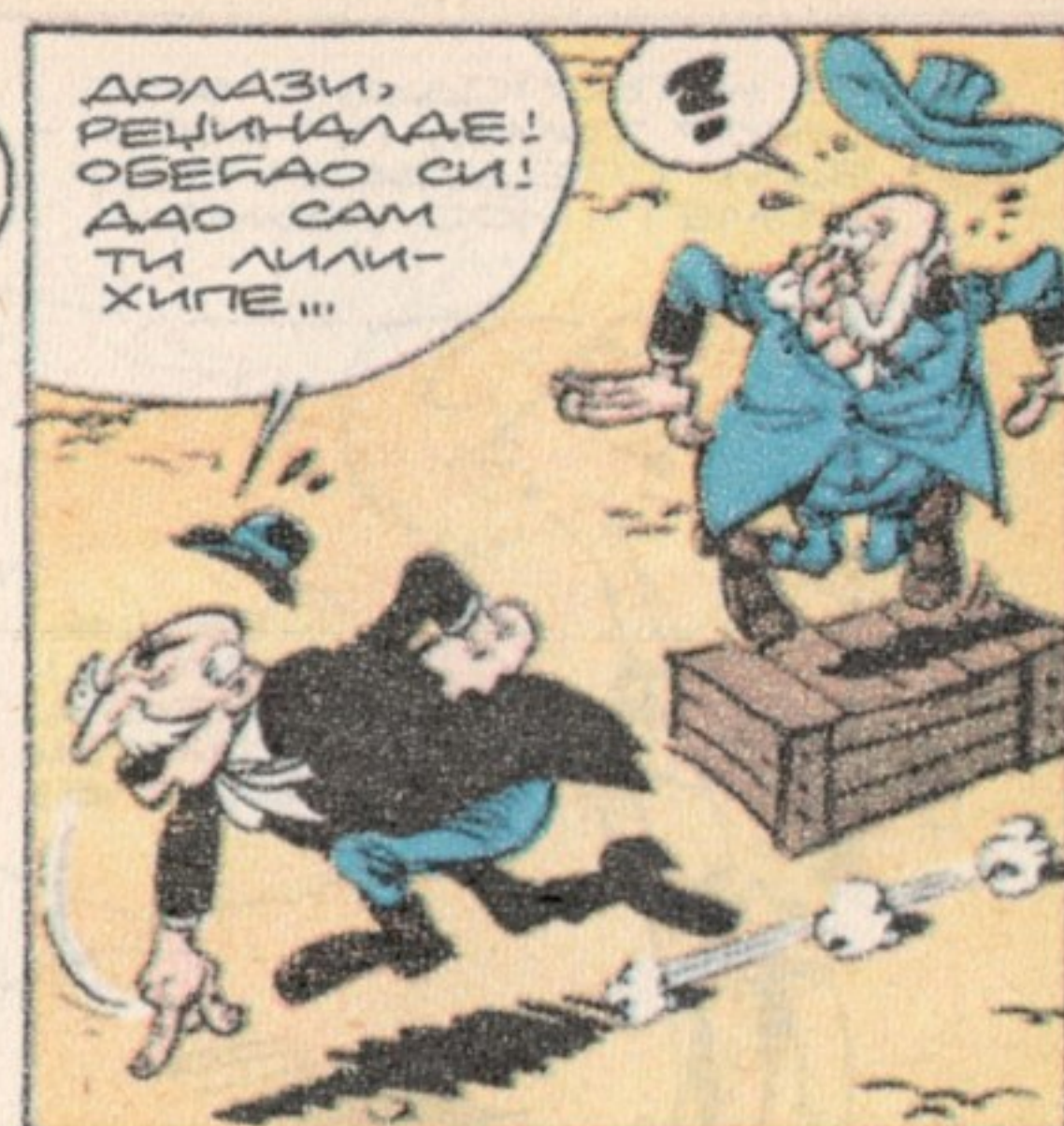


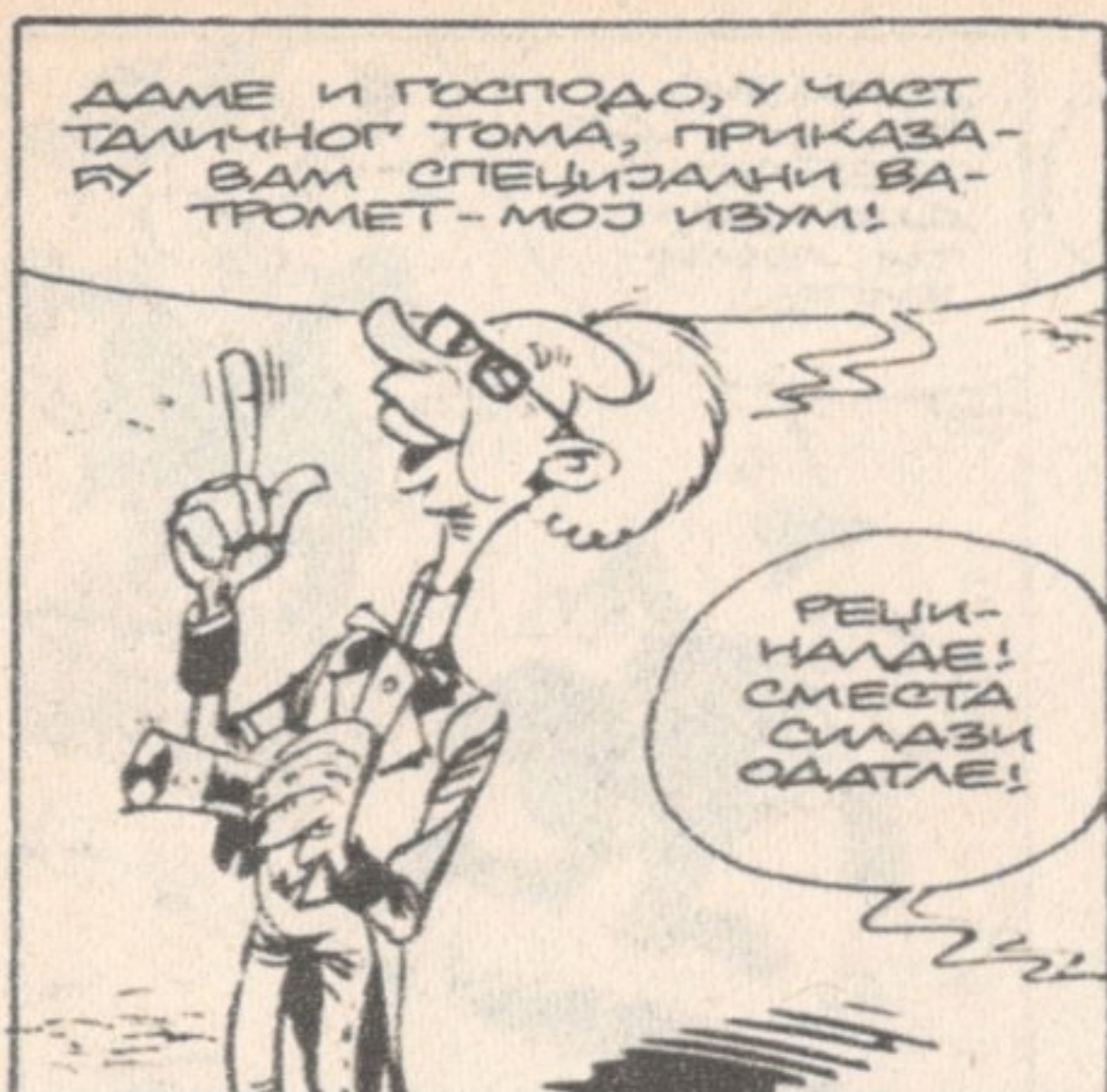
ДИВЉАЦИ!

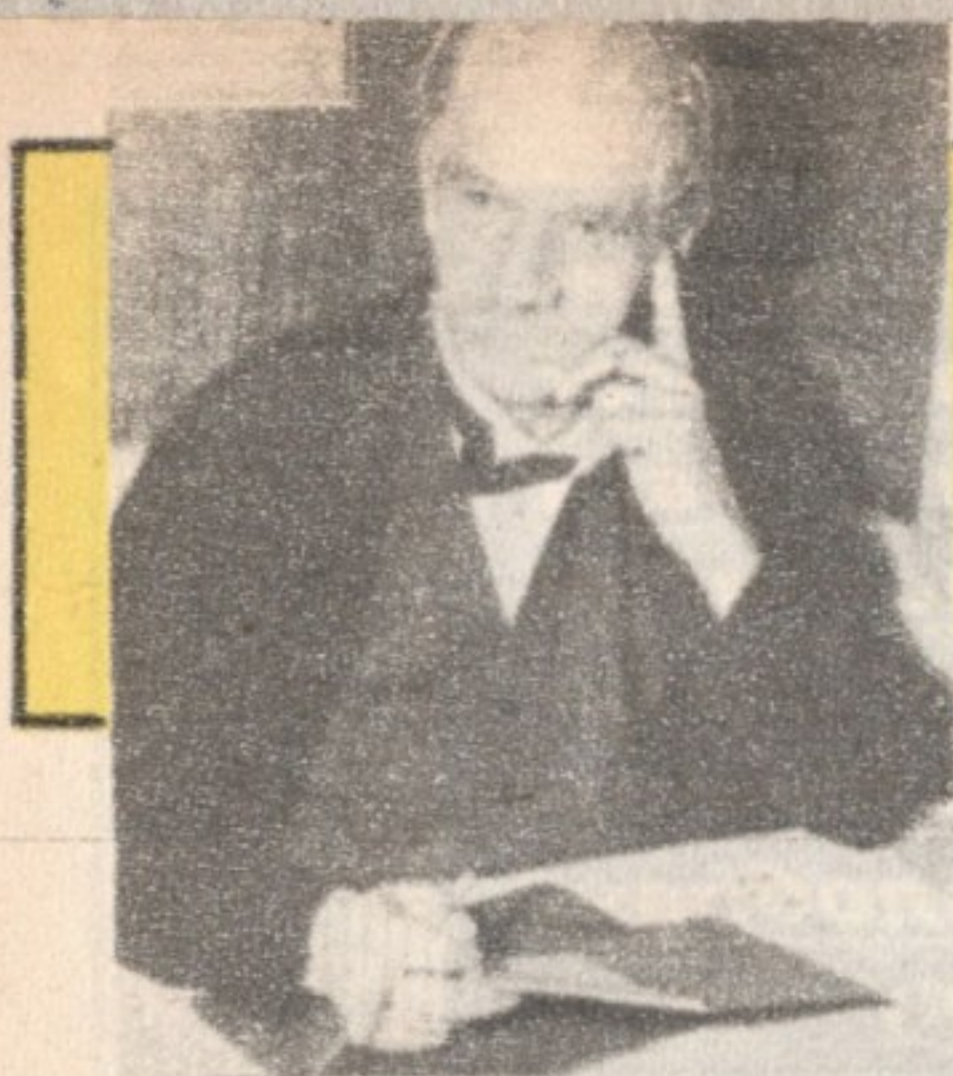


* НА ФРАНЦУСКОМ









Живимо у опасном времену. Човек је загосподарио природом пре но што је научио да господари собом.

Алберт Швајцер
алзајски лекар, филозоф,
књижевник
(1876-1965)



Од напада човек може да се одбрани, пред похвалом је немоћан.

Зигмунд Фројд
(1856-1939)

РЕКЛИ
СУ...



Кад на гробљу читате натписе на надгробним споменицима, морате се и против своје воље запитати где су сахрањени неваљалци.

Питер Селерс
енглески глумац
(1925-1980)

Слобода значи одговорност; то је разлог што је се већина људи плаши.

Џорџ Бернард Шо
(1856-1950)

Шта вреди сви изласци Сунца ако ми касно устајемо.

Георг Кристоф Лихтенберг
немачки физичар и писац
(1742-1799)

Човек не може да додирне ватру а да се не опече: ране од опекотина онда се називају искуством.

Ерих Кестнер
немачки књижевник и новинар
(1899-1974)

Случај је псеудоним којим се драги Бог користи кад не жели да се потпише својим првим именом.

Анатол Франс
француски књижевник
(1844-1924)

Слобода је слобода да се каже да су два и два четири. Када је то загарантовано, све остало долази само по себи.

Џорџ Орвел
енглески писац
(1903-1950)

Ми опраштамо људима поред којих нам је досадно, али не опраштамо онима којима је поред нас досадно.

Франсоа Ла Рошфуко
француски моралист
(1613-1680)

Ако ти срећа уђе у кућу, одмах јој понуди место.

Јеврејска пословица

Покани ми човека кога поштујеш па ћу знати какав си ти човек.

Томас Карлајл
шкотски филозоф и историчар
(1795-1881)

Свако дете је уметник. Тешкоћа је у томе да остане уметник и кад одрасте.

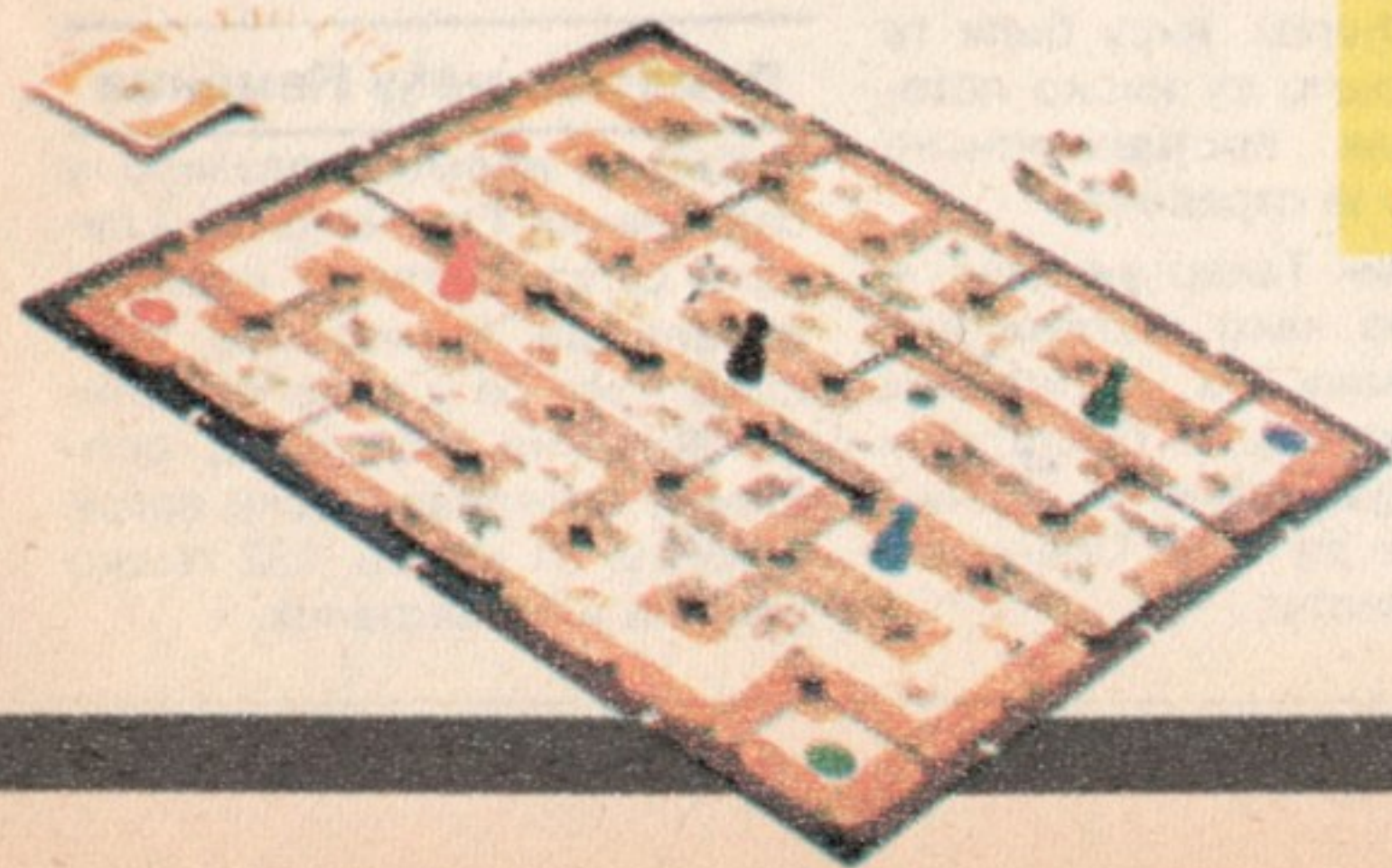
Пабло Пикасо
шпански сликар и вајар
(1881-1973)



Игре које спајају људе

ЛАВИРИНТ

ПРВИ ПУТ КОД НАС!



Ако сте међу многима којима наше игре Risiko, Cluedo... пружају јединствене тренутне забаве, не морате погађати о каквој се игри овог пута ради. Ви већ знате да то мора бити узбудљива, непредвидива, атрактивна, досад неவிђена игра код нас.

Ако, пак, још нисте имали прилику да осетите задовољство које пружају наше игре, не размишљајте – игра која ће вама и вашим пријатељима доносити увек нове и нове тренутке забаве је пред вама!

Искористите јединствену прилику да добијете игру за попуст од 20%! А за све који желе да учествују у наградној игри, у којој поклањамо 10 ИГАРА ЛАВИРИНТ, припремили смо НАГРАДНО ПИТАЊЕ!

... По легенди, краљ Минос саградио је на Криту најчувенији лавиринт у коме је био заточен Минотавр (получовек – полубик). Њему су све године приносили жртве по седам младића и седам девојана. Једне године међу тим младићима нашао се јунак који је успео да убије Минотавра и да срећно изађе из лавиринта.

Наградно питање гласи: Како се звао тај јунак, уз чију је помоћ и како успео да изађе из лавиринта?

Одговор пошаљите до 6. 8. 1993. на адресу:
MAG, Борска 40, Београд, тел. 011/582-250

ТРАГИЧНА ГРЕШКА САВЕЗНИКА

ДАЛЕКО ЈЕ СИЦИЛИЈА

Тунис, 11. јула 1943. године. Сви су неочекивано за ручак добили печену ћуретину, а као десерт – сладолед! Иако је то био знатно укуснији ручак него претходних дана, нико му се није обрадовао, а још мање уживао у њему. Разлог је, можда, био најбоље садржан у циничној примедби једног од падобранца:

– Па и осуђеници на смрт добију пристојан последњи оброк...

Наиме, још раније им је речено да ће ускоро бити послати у борбу, али нико од старешина није знао да им каже оно најважније: када и где.

Сазнали су то одмах после ручка: те вечери у 22 часа и 45 минута 504. падобрански пук америчке дивизије треба да искочи изнад аеродрома Фарели, на Сицилији. Како су им старешине објасниле, то ће бити тек нешто више од обичне вежбе. На аеродрому Фарели већ су били амерички падобранци који су га, без већих тешкоћа, заузели дан раније. Са друге стране „дакоте“ које ће их пребацити до циља летеће ниско и по мраку, што значи да су шансе да их немачки и италијански ловци нападну минималне. Назад, десант неће обухватити велику површину као када се скаче са веће висине, па ће пук сачувати своју ударну снагу.

Што се савезничких снага тиче, оне су унапред обавештене о њиховом доласку тако да нема бојазни да неконтролисано отворе ватру на њих.

Остатак поподнева падобранци су провели утоварајући опрему, топове и муницију у транспортне авионе. Затим су још једном проверили опрему и оружје и у сутон заузели своја места у 124 „дакоте“.

Командант се преварио

Тачно у 20 часова и 30 минута загрмело је 248 мотора. Први авион, у коме се налазио командант пука пуковник Такер, тек што је почео да рула када се однекуд појавио

цип са његовим командантом Киренсом и још двојицом штабних официра. Прва Такерова помисао била је да је нешто пошло наопако, али када је видео да се генерал и двојица официра укрцавају у један од авиона весело је добио падобранцима:

– Е, момци, кад и генерал иде са нама сигурно нам се неће десити ништа лоше!

Како се само преварио!

Некако у исто време догодило се нешто што нико у штабу савезника није могао да предвиди. Први пут од почетка рата Немци су применили нову тактику бомбардовања савезничких бродова. Најпре је једна група бомбардера долетела са запада искористивши тако залазак Сунца које је заслепило нишанције противавионских топова на бродовима.

Није тешко претпоставити какав је хаос и панику изазвао овај напад. Немци су на то и рачунали, па су са првим мраком поновили напад. Опет уз једну новину: поново су долетели на малој висини, али сада са свих страна. Нишанције на бродовима нису знале где пре да гађају, што је створило још већу пометњу. Резултат је био поразан: најмање петина савезничких бродова који су се стисли око Сицилије била је у пламену.

Када је и последњи немачки бомбардер нестао у тами, „дакоте“ са падобранцима 504. пука надлетале су Малту на којој су, као оријентир, били упаљени рефлектори окренути ка небу. Пошто су због тајности операције намерно прекинуте радио-везе, падобранци нису знали за напад немачких бомбардера.

Не знајући шта се догађало испред и испод њих, пуковник Такер је размишљао о току операције после десанта.

Бринуло га је обавештење да је ка Сицилији кренула немачка падобранско-оклопна дивизија „Херман Геринг“ чија се претходница жестоко сукобила са савезницима. Изгледа да ће његов пук стићи тачно на време за главни шоу... али не као публика! У стварност га је вратио глас пилота:

– Господине, испред нас су неке ватре, али ми не личе на сигналне ватре на аеродрому. Доста су расуте, а и још смо далеко од Фарелија...

Хоћете ли да искочите?

У истом тренутку најмање хиљаду пари очију зурило је са бродова у тмину у којој су претећи брујали авионски мотори. Све топовске цеви биле су уперене у небо, али ни једна није „проговорила“. И тада се десило: док су „дакоте“ надлетале флоту, на једном запаљеном броду експлодирала је муниција. Случајно или намерно, мислећи да их Немци поново бомбардују, стрелац једног противавионског митраљеза опалио је рафал. Остали као да су само на то чекали: истог часа десетине топова отвориле су ватру на транспортне авионе...

Настао је прави пакао! Падобранци у авионима већ су били спремни за искакање када је на њих отворена ватра. Већину њих баш то је и спасило јер су морали на брзину да искачу из запаљених авиона. Неки, међутим, нису били те среће: пошто су ниско летели, учинак противавионске ватре био је савичан.

Пуковник Такер ужаснут је посматрао како његови војници искачу из оштећених авиона док их са бродова и копна гађају свим и свачим што може да пуца. Пренуо га је глас пилота:

– Хоћете ли да искочите?
– Не! Кружи док не дођеш у област аеродрома...
– Добро, али то ће вам бити посл...

Реченицу пилота прекинула је заглашујућа експлозија. Транспортни авион поред њих експлодирала је прецизно погођен гранатом. Такер је погледао лица осамнаесторице својих војника: учинила су му се самртно бледа иако их је обасјавало пригушено плаво светло и црвена сигнална лампа. Окренуо се према пилоту:

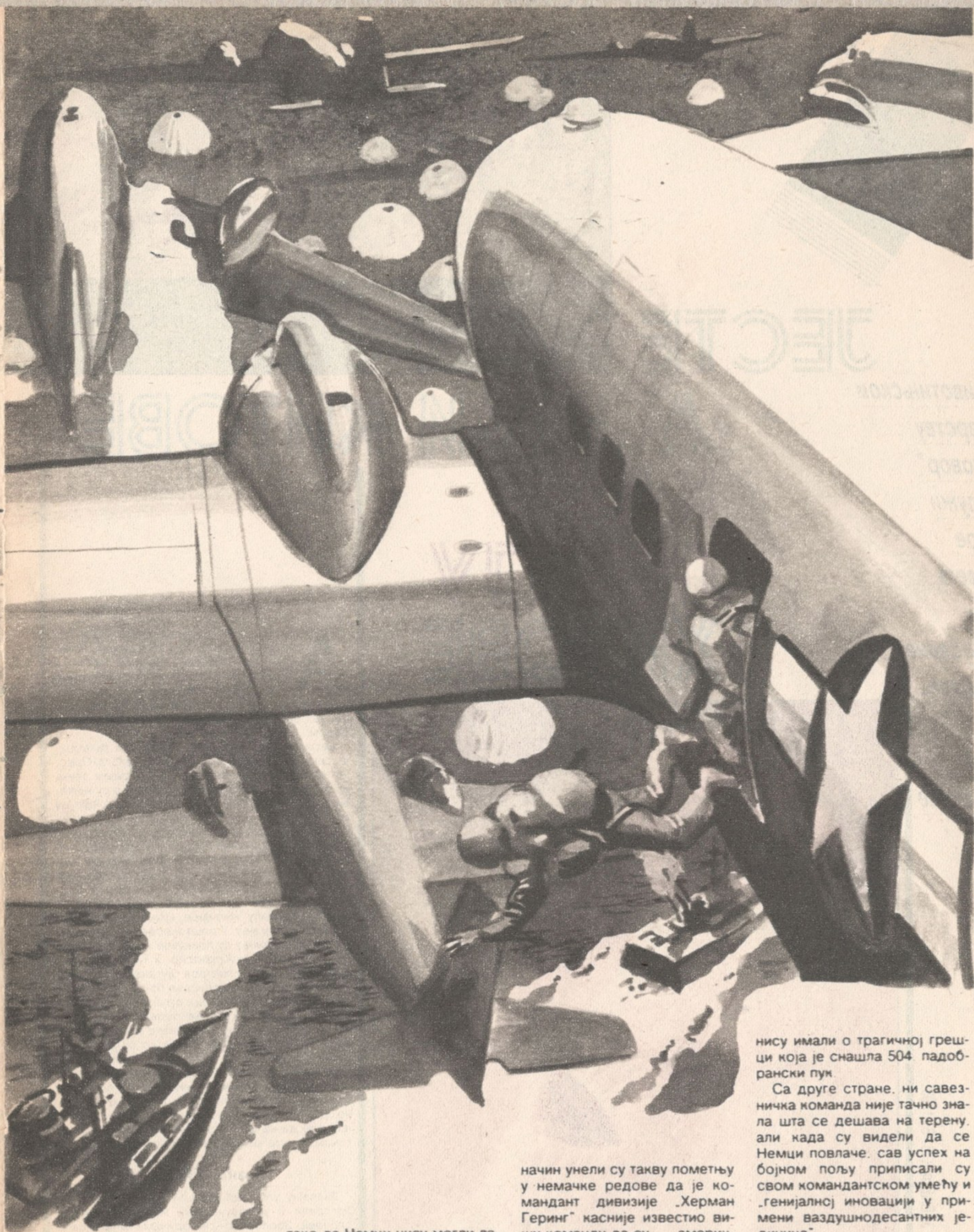
– Лети право ка аеродрому, па чим видиш да смо у његовој близини дај сигнал за искакање!

Ускоро су били ван домања противавионских топова. Нису дуго чекали да се упали зелено светло – сигнал за искакање. Пре него што је последњи закорачио у бездан, пуковник Такер је погледао ка југу одакле су право на зид од усијаног гвожђа стизали остали транспортни авиони. Колико ће их се пробити до циља?

Када је два сата касније на аеродрому Фарели окупио и последњег падобранца, резултат је био поражавајући: од 2000 људи, колико их је пошло на задатак, пред њим је стајало само њих 200! Умест да Немцима супротстави цео пук, на располагању му је била тек једна чета, истина, ојачана батеријом лаких хаубица.

Пошетња међу Немцима

Како је време пролазило, у савезнички Главни штаб сливале су се вести из којих се видело да и није све тако црно како се у почетку чинило. Коначни губици од сопствене противавионске ватре били су: 81 мртав, 132 тешко рањена и 16 несталих.



Илустровао: Брана Јовановић

Већина преживелих падобранаца може да захвали случају што су пали на нижију земљу и то у мањим групама.

тако да Немци нису могли лако да их уоче. Ове расуте групе ступиле су у акцију неповазано, нападајући свака за себе немачке центре везе, убијајући курире или уништавајући магацине муниције. На тај

начин унели су такву пометњу у немачке редове да је командант дивизије „Херман Геринг“ касније известио вишу команду да су „... америчке падобранско-диверзантске групе блокирале дивизију онемогућивши јој да испољи своју пуну снагу и одбаци инвазионе трупе у море...“

Очигледно, Немци појма

нису имали о трагичној грешци која је снашла 504. падобрански пук.

Са друге стране, ни савезничка команда није тачно знала шта се дешава на терену, али када су видели да се Немци повлаче, сав успех на бојном пољу приписали су свом командантском умећу и „генијалној иновацији у примени ваздушнодесантних јединица“.

Правна истина о падобранском десанту на Сицилију 11 јула 1943. године дуго се после рата скривала од јавности.

Д. М.

ЖИВОТИЊЕ
НИСУ
НЕМУШТЕ

У

ЖИВОТИЊСКОМ

ЦАРСТВУ

„ГОВОР“

СЛУЖИ

ПРЕ

СВЕГА

ЗА

ЉУБАВНЕ

ИЗЈАВЕ...

И

ЗА

ЛАГАЊЕ

ЈЕСТЕ

А ЧУЛИ КИТОВЕ КАД ПЕВАЈУ ХИТОВЕ



Драма у три чина између белоушке и краставе жабе. Први чин: змија напада. Други чин: жаба се надувава и изгледа много већа. Трећи чин: пошто је змија још неодлучна, жаба се уздиже на све четири ноге. Змија нагло губи апетит.



Ако сте ових дана провели летње попоне у природи, па су вам уши заглављивале од крештања, зујања, зрике и цвркута свих врста, можда сте помислили: хвала богу што постоје и савршено тихе животиње. Пословично неме рибе, на пример, и сва друга бића која живе под водом.

Варате се. Рибе су заправо грозне галамџије, само их ми не чујемо, из два разлога. Прво: јер су наше уши прилагођене за пријем звука из ваздуха, а не кроз воду. Друго: јер су њихови гласови претежно у фреквенцијама које су за нас нечујне. Научници, напротив, могу да их чују помоћу нарочитих микрофона и уређаја за снимање, разрађених први пут у време Другог светског рата, кад је америчка морнарица тражила начина да по звуку открије приближавајуће немачких подморница.

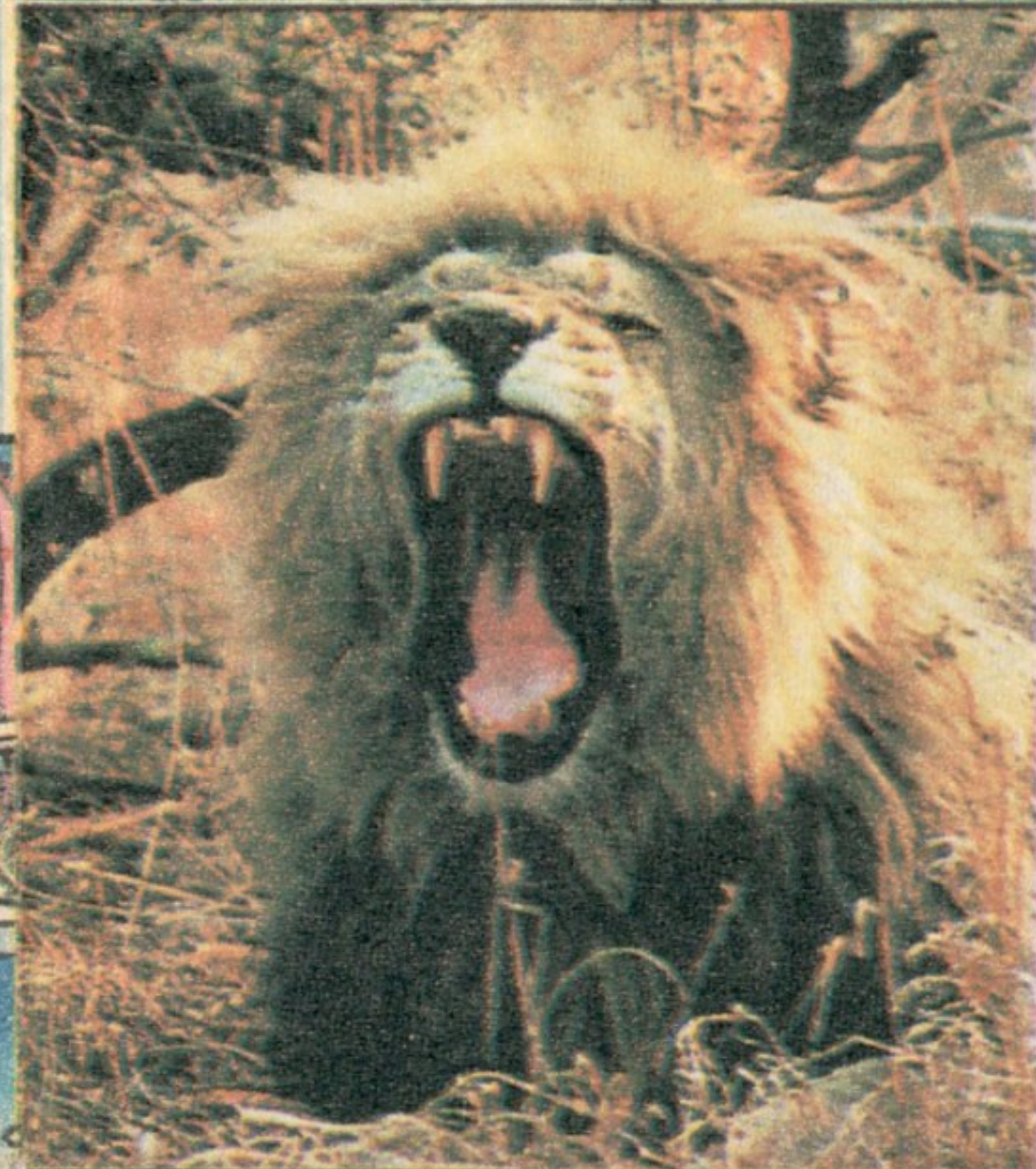
Показало се тако да рибе испуштају звуке налик на шкрипу, кмечање, куцкање, или цврчање масти у тигању. У општој подводној халабуци посебну пажњу су привукле љубавне песме грбавих китова из Атлантског и Тихог океана.

Ове петнаестак метара дугачке животиње окупљају се једном годишње близу обале ради парења и тада се мужјаци оглашавају песмама које су, баш као и људске, подељене на „строфе“. У току сваке сезоне понеке строфе бивају замењене новима. Не зна се ко су анонимни композитори, али су научници утврдили да се нова мелодија зачас распростре с краја на крај океана, ништа мањом брзином него у људском друштву. Потом се пева све до следеће сезоне, док не уступи место новом „хиту“. Занимљиво је да на убрзаном снимку, с повишеним тоном, песма китова сасвим личи на птичју.

Пази, леопард!

Значајну улогу електроакустички апарати су одиграли и у проучавању живота афричких слонова. Зоолози су се годинама питали како то да мужјаци, који као усамљеници лутају кроз савану, сви одједном дојуре до женки управо у време кад су ове спремне за парење – а то се догађа само једном у 4-5 година, на по неколико дана.

Загонетку је решила америчка научница Кетрин Пејн. Ослушкујући помоћу посебног микрофона, она је утврдила да женке у тим данима



Опасна сам, клоните ме се – то је порука тексаске звечарке, са чегртаљком на репу и ружичастим издрелом.

Грива и рика омогућавају лаву да изгледа још опаснији него што стварно јесте.

упућују љубавни зов помоћу инфразвука – тоновима који су тако дубоки да их наше ухо не опажа. Те суперниске фреквенције веома су погодне за комуникацију на великим растојањима пошто пролазе кроз жбуње и дрвеће готово без слабљења. Зато их слонове користе и кад треба цело крдо усмерити у одређеном правцу, избећи неку опасност или помоћи оболелим друговима.

Уопште, животињски системи за комуникацију знатно су савршенији него што би се површном посматрачу могло учинити. Узмимо зелене морске мачке (које нису ни мачке ни морске, него врста мајмуна у источној Африци). Дороти Чејни и Роберт Сајфарт, амерички зоолози, утврдили су да ове животиње поседују три врсте алармних сигнала. Гласан лавез значи „пази, леопард“, једна врста тихог квоцања упозорава на појаву орла, док отегнут крик значи да је у близини змија. Мајмуни одлично разликују сва три упозорења јер им од тога живот зависи. На сигнал „леопард“ они скачу на дрво и беже на најтање гране где тешки грабљивац не може да их следи. Напротив, на знак „орао“, када би пењање на дрво било равно самоубиству, завлаче се у густо жбуње.

Посебно изненађење чекало је научнике у шумама Камеруна. Испоставило се да тамошње морске мачке имају и четврти сигнал – неку врсту уплахиеног гласног шапутања, које већина људи и не опажа јер се стапа са шуштањем лишћа. То свакако није случајно јер овај сигнал значи „пази, ловац са псом“. Кад га чују, мајмуни траже спас у густом жбуну, али таквом из кога се не може побећи са задње стране.

Ово откриће значи да се мајмунски „језик“ и даље развија. Сигнал „ловац“ није могао бити генетски наслеђен, као претходна три, јер су се људи, гледано на биолошкој скали, тек од-

недавно појавили у камерунској џунгли. То потврђује и чињеница да у другим областима Африке, где их ловци не прогоне, мајмуни не разумеју сигнал „ловац“.

За шта, заправо, животињама служи „језик“? С нашом људском склоношћу ка теоретисању ми бисмо вероватно на то питање одговорили: за размену информација. Зоолози у то не верују. Ако се изузму малочас поменута упозорења на опасност – кажу они – информације нису битне за опстанак. Комуникација служи живом бићу да би утицало на своју околину, на начин који је за њега најповољнији. То онда подразумева и могућност давања лажних података. Штавише, није претерано рећи да животиње „говоре“ пре свега зато да би – лагале.

Сукоби се решавају претњом

Треба имати у виду да у животињском свету влада стално супарништво око територије, хране и превласти. Супарништво ипак не значи и борбу. Насупрот научницима прошлог века, који су замишљали да дивље животиње проводе дане у непрестаним крвавим двобојима, данашњи зоолози знају да је природа пронашла начине да избегне сувишно проливање крви. Много чешће него битком, сукоби се решавају претњом. Кад једном освојите територију, евентуалне супарнике не морате убијати: довољно је да их заплашите.

Најлакше ћете их заплашити величином. При том се више исплати изгледати велики него бити велики. Превелика птица не би могла да лети, неки „супермиш“ заглавио би се у тесним ходницима, циновском слону поклекле би ноге под сопственом тежином. Зато се животиње труде да оставе утисак величине кострешећи длаку односно перје, ширећи крила, пропињући се – и оглашавајући се што дубљим гласом.

Из чисто физичких разлога, дубоки тонови стварају утисак величине. Веће димензије гласовног апарата значе већу таласну дужину, а тиме и дубљи тон. Отуда су сви претећи гласови у животињском царству ниске фреквенције:

пси реже, медведи мумлају, чак и птице, у случају опсаде, цвркућу дубљим гласом него иначе. Исто, уосталом, важи и за људе. Ако уљезу запретите „губи се, иначе...“ пожељно је да то учините у басу. Изговорене пискавим гласом, те речи деловале би пре смешно него страшно.

Па чак и ако сте заиста крупни и снажни, те особине треба „рекламирати“. То је разлог што се лавља рика разлиже по савани. Мужјаци гориле воде „двобоје“ у којима готово никад не долази до физичког обрачуна, него побеђује онај ко гласније урла. Уосталом, није све у јачини и дубини гласа. Зоолог Јуџин Мортон проучавао је понашање царића у Северној Каролини. Да би преживеле, с обзиром на изузетно јак метаболизам, ове сићушне птичице морају готово непрекидно да једу. Стога им је неопходно да имају властито ловиште и да га бране од конкурената, али опет не борбом – што би захтевало превелику потрошњу енергије – него застрашивањем.

Царић се труди да што јаче пева, да би се евентуалном супарнику учинило да је он сасвим близу и да не би покушао да ступи на његову територију. Ни други царићи, међутим, нису наивни. Док глас пролази кроз шуму, један део звучног спектра апсорбује лишће. Птица то инстинктивно осећа и зна: може власник ловишта да се дера из свег гласа, али он је ипак подалеко.

Значи ли то да је нападач у предности? Не, јер увек постоји „утук на утук“. Бранилац територије такође подсвесно „зна“ да се боја његовог гласа мења у проласку кроз лишће, па зато цвркуће првенствено на оним фреквенцијама које се најмање апсорбују. Уз то стално мења висину тона како би непријатељу отежао процену удаљености. Ето, из таквих тактичких лукавстава произишао је најумилнији од свих гласова у природи – птичја песма. Оно што се нама чини као излив чистих емоција и животне радости, заправо је само звук „медијског рата“ међу крилатим створењима.

МУЗИКА БЕЗ СТРУЈЕ

БЛИСКИ
СУСРЕТ
С
ПУБЛИКОМ



Отако је Ерик Клептон за свој „Unplugged“ албум добио цењену „Греми“ награду а Род Стјуарт се по истом послу после 20 година поново удружио са старим сарадником Роном Вудом и одлично засвирао, овакви наступи постали су пресудни за каријеру већине музичара. Клептонов албум се само у Америци продао у тиражу већем од четири милиона примерака. Песма „Layla“ написана пре 22 године проглашена је за најбољу рок песму ове године и то захваљујући извршном, помало це-зираном аранжману који је дао сасвим нову атмосферу. Мараја Кери је имала среће да са свог акустичког албума објави чак пет успешних синглова и зато је са задовољством рекла: – Желела бих да овако лако правим сваки албум. Сат посла и све је готово.

Повратак коренима

Кит Ричардс из „Ролинг-стонса“ изјавио је једном да се добар гитариста препознаје по томе како се сналази са акустичном гитаром. Тиме се руководио и двадесетосмогодишњи уредник MTV програма Алекс Колети који је октобра 1989. започео ове концерте.

Пре три године MTV је без велике амбиције започео серију акустичарских наступа под називом „Unplugged“. Плоче са ових концерата сада постају хитови, добијају велика дискографска признања, а најважније музичке звезде се утркују која ће пре да прикаже своје песме одсвиране само на акустичним инструментима

– Не само да верујем у ту његову изјаву – каже Алекс – већ се надам да ће то доказати у нашем програму. Ипак, он је у праву, на акустичарским концертима ништа не може да се сакрије. Такви наступи истичу таленат музичара, али и квалитет песама. Популарни музичари су се уморили од стадионских наступа, ми им нудимо интимнију атмосферу, могућност да се врате својим коренима. Свирајући у великим просторима Елтон Џон годинама није могао да види никога из публике. Када је свирао код нас поставили смо 250 људи око њега и могао је да буде у ве-

зи са сваким. То га је покренуло.

Поред тога, свака тешко-метална група (изузев састава „Motorhead“) жуди за тим да кроз акустичне баладе покаже и своју емотивнију страну. „Unplugged“ концерти су идеални за тако нешто, па није необично што су се на тај начин већ огледали „Aerosmith“, „Poison“, „Тесла“ и „Queensrache“.

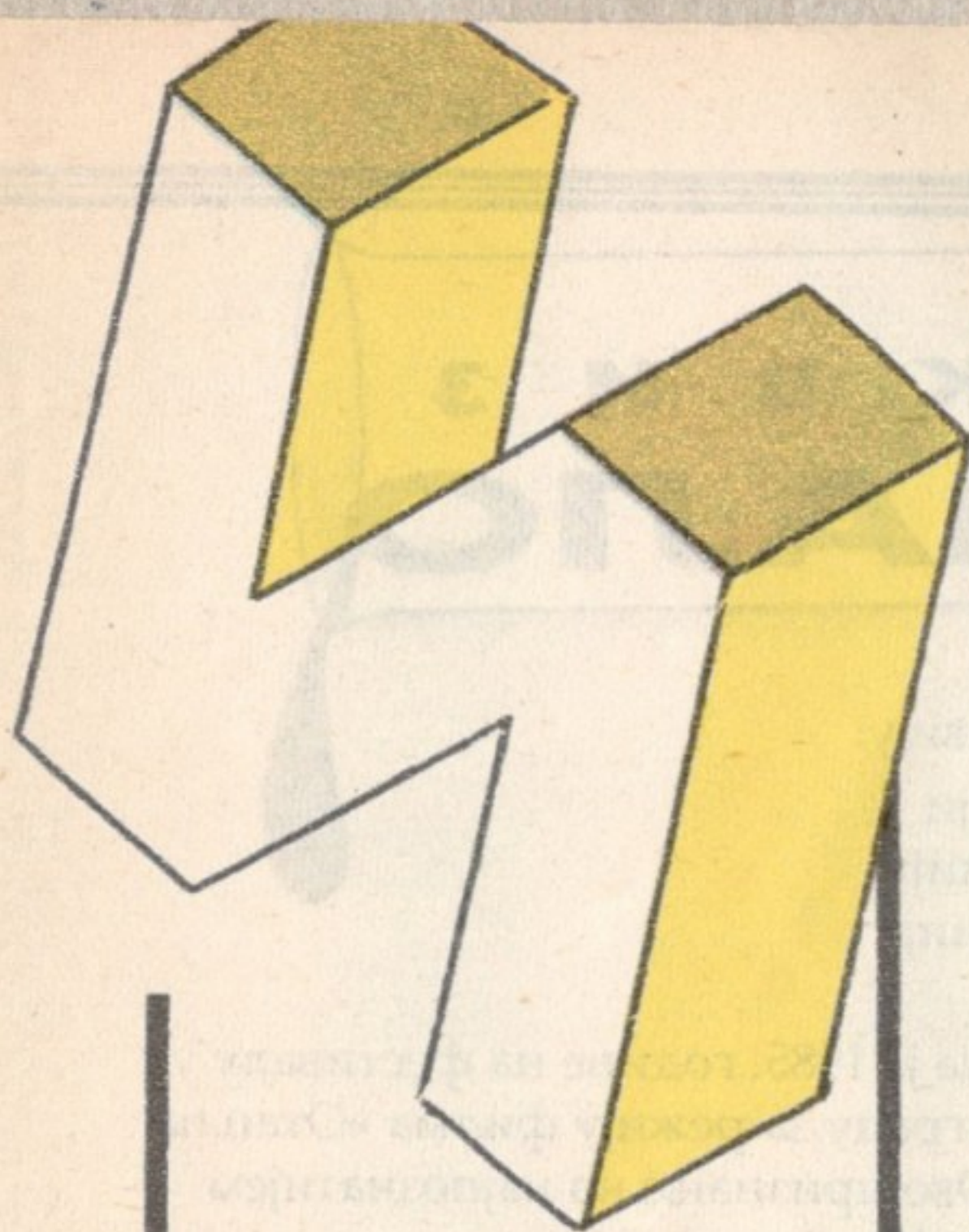
Многи састави на оваквим наступима доказују да заиста умеју добро да свирају – наставља Алекс.

– Новинари их често критикују да нису довољно талентовани и да своје незнање

скривају иза студијске технологије. На овај начин свима посредно кажу: гледајте, умемо добро да свирамо. А десило нам се да су две групе, чија имена нећу помињати, дошле и рекле како нису способне да се појаве на акустичарском концерту. Боље је да се ни ми ни они не брукимо. Мене су, иначе, прозвали „Unplugged“ полицајцем јер строго водим рачуна да се поштују правила игре. У почетку нам је било тешко да натерамо момке да свирају акустични бас, али данас је тај инструмент много популарнији. Морам да признам да користимо органе које су укључене у струју. Састав „R.E.M.“ је користио старинске „Хемонд“ оргуље које су заиста диносаурус у породици оргуља и њихов звук је близак акустичном.

Правила су се, додуше, изменила и када је Спрингстин дошао да свира. Најпре је пристао да изведе акустичарски концерт, онда се у последњем тренутку предомислио и одлучио се за уобичајен наступ, али у малом простору. Снимак његовог концерта такође је објављен, а плоча се зове „Plugged“. Реч Un само је прецртана у наслову.

– Спрингстин нам је рекао да се неће осећати пријатно



ако буде свирао без појачала. А, наравно, када смо добили прилику да радимо са њим нисмо желели да је пропустимо па смо променили правила. Био је то одличан наступ и садржао је у себи нешто од

Најзанимљивији акустичарски наступи:

Squeeze, Сид Строу (јануар '90)
Грахам Паркер (февруар '90)
10,000 Maniacs, Џо Волш, Мишел Шкот, Indigo Girls, Шинејд О Конор, Стиви Реј Вон, Џо Сатријани (март '90)
Нил Јанг, Crowded House, Don Henli (април '90)
Great White, Хал и Оутс, Елтон Џон (јуни '90)
Крозби, Стилс и Неш, Ratt, Vixen, Aerosmith (септембар '90)
Тесла, Black Crowes, Poison, Allman Brothers Band (децембар '90), The Cure Slaughter (март '91)
Пол Макартни, R.E.M. (април '91)
Стинг, LL Cool J (мај '91)
Елвис Костело (јули '91)
Ерик Клептон (март '92)
Мараја Кери (април '92)
Пол Сајмон, Pearl Jam (мај '92)
Queensryche (јули '92)
Џон Кугар Меленкамп, Ени Ленокс (аугуст '92)
Брус Спрингстин (новембар '92)
Roxette (јануар '93)
Arrested Development, Нил Јанг, Н. Д. Ланг (март '93)
Род Стјуарт и Faces (мај '93)



акустичарског манира. Мало публике, близак однос, а то је оно што наше концерте чини изузетним. Додуше, било је врло бучно.

Изазов за старије

Идеју за акустичарско представљање музичара на MTV дали су њихови сарадници Боб Смол и Џим Брнс 1989. године. Првобитна идеја је била окупити мало познате њујоршке композиторе да свирају у клубовима, то снимати и касније емитовати. Нико се није заносио да би тако нешто могло бити примамљиво за велике звезде.

— Када смо почели са тим наступима схватили смо да је занимање публике веће него што смо могли да претпоставимо. Мислим да је то природна реакција на електричну музику којом смо окружени и савремену, отуђену продукцију. Људи су се зажелели да виде праве људе како свирају праву музику, без ефеката и свега осталог што је постало обавезно на рокенрол наступима. Све се поступно развијало. Наступ Стивија Реј Вона априла 1990. био је први корак ка великим именима. Затим је дошао Дон Хенли и одједном су и остали зажелели да се појаве код нас, јер су видели да се на таквим свиркама ужива.

Несумњиво је да су овакви наступи изазов за старије музичаре који су се на почетку каријере често бавили акустичарским звуком. Посебно је успешан био концерт који су заједнички извели рап музичари и групе „LL Cool J“, „De La Soul“ и „A Tribe Called Quest“.

— У идеалним условима мислим да је могуће да наговоримо „Rolling Stones“ за овакав наступ — завршава Алекс Колети. — Волео бих и да се Спрингстин врати и направимо прави акустичарски концерт. У плану су још Боб

Дилен, „U2“ и „Guns N'Roses“.

Ова идеја налази своје присталице и код нас. За сада је најбржи био састав „Ева Бра-

ун“ који је већ објавио касету са својим наступом у Музеју кинотеке, али на исти изазов спремне су и друге домаће групе.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

Текст и музика: Томас Мак Елрој и Дензил Фостер
Изводе: „En Vogue“



FREE YOUR MIND

*I wear tight clothing and high heel shoes
It doesn't make me a prostitute
I like rap music wear hip hop clothes
That doesn't mean that I'm sellin' dope*

*Oh my, please forgive me for having straight hair
It doesn't mean there's another blood in my heirs
I might date another race or colour
Doesn't mean I don't like my strong black brothers*

*Free your mind and the rest will follow
Why must it be this way
Be colour blind dont be so shallow
Before you can read me you gotta learn how to see me*

*So I'm a sister Buy things with cash
That really doesn't mean that all my credit is bad
So why dispute me and waste my time
Because you think that the price is too high for me*

*I can't look without being watched
You rang my buy before I made up my mind
Oh now attitude why even bother
I can't change your mind, you can't change my colour*

ОСЛОБОДИ СВОЈУ СВЕСТ

Носим тесну одећу и ципеле са високим потпетицама то не значи да сам уличарка волим рап музику, облачим хип хоп крпе то не значи да ваљам ђубре

О, драги мој, опрости, молим те што ми је коса равна то не значи да код мојих наследника има друге крви могу да се виђам са момцима друге боје и расе то не значи да не волим своју јаку црну браћу

Ослободи своју свест а остало ће доћи само зашто овако мора да буде буди слеп за боје а не тако глуп пре но што ме приташ мораш да научиш како да ме видиш

Па, ја сам сестра, купуј ствари новцем стварно није важно што ми је креда пукла па, зашто се свађати и одузмати ми време јер мислиш да је то за мене превелика цена

Не могу да гледам а да ме не гледају зовеш ме пре но што сам се одлучила о сад, твој став, кога је за то брига не могу да променим твоју свест, не можеш да промениш моју боју

ЗАБАВНИКОВ КВИЗ ОД СВЕГА ПОМАЛО

Задаци у овој игри сачињени су од података из више области људског знања.

1. Да се наша планета креће, одавно није спорно. Међутим, смер у коме она то чини и данас је за неког тајна. За вас, верујемо, не. Земља се, дакле, окреће:

- а) од истока према западу
- б) од запада према истоку
- в) од севера према југу

2. Иза латинског имена *Hippopotamus* крије се крупна афричка животиња. То је:

- а) слон
- б) носорог
- в) нилски коњ

3. »Веселите се, победили смо« – биле су, наводно, последње речи у животу гласника који је далеке 490. пре н. е. претрчао 42,195 km да би Атињане известио о исходу битке Грка и Персијанаца на пољу Маратону. Тај први маратонац у историји звао се:

- а) Филипидес
- б) Аристидес
- в) Леонидес

4. Једна смеша сачињена од три дела концентроване хлороводоничне киселине (HCL) и једног дела концентроване азотне киселине (HNO₃) има моћ да раствара злато и платину. Ова смеша позната је под називима:

- а) краљевска вода
- б) царска вода
- в) грофовска вода

5. Речи које се једнако пишу а различито изговарају (нпр. грађ и град) зову се:

- а) синоними
- б) антоними
- в) хомоними

6. Када се при подели једне дужи на два дела мањи део према већем односи као овај према целој дужи, добијена математичка пропорција назива се:

- а) златни просек
- б) златни пресек
- в) златни промер

7. »Пупинови калемови«, којима се наш изумитељ Михаило Пупин прославио пре стотинак година, и

данас су незаменљиви у:

- а) телефонији
- б) радиофонији
- в) стереофонији

8. Емир Кустурица је 1985. године на фестивалу у Кану добио прву награду за режију филма »Отац на службеном путу«. Ово признање на најпознатијем светском филмском фестивалу зове се:

- а) »Златна урма«
- б) »Златна маслина«
- в) »Златна палма«

9. »Er pug si tuove« (ипак се креће) биле су, кажу, речи познатог италијанског природњака када га је Инквизиција натерала да се јавно одрекне става о кретању Земље око Сунца. Његово име је:

- а) Галилео Галилеј
- б) Ђордано Бруно
- в) Бироламо Савонарола

10. У богатом опусу чувеног немачког композитора Лудвига ван Бетовена налази се само једна опера. Њен назив је:

- а) »Фауст«
- б) »Фиделио«
- в) »Фалстаф«

11. Готово стогодишња историја модерних олимпијских игара има бројне јунаке. Међу њима, ипак, нико не може да се мери са атлетичаром Алом Ертером. Овај амерички бапач једини је од свих учесника тријумфовао на 4 олимпијаде (1950, '60, '64, '68). Његов реквизит је:

- а) кладиво
- б) диск
- в) копље

12. Чувена слика »Сеоба Срба« дело је нашег познатог мајстора, предствника такозваног академског реализма. Његово име и презиме је:

- а) Ђорђе Крстић
- б) Урош Предић
- в) Паја Јовановић

Ако имате 4-5 тачних одговора – није лоше; 6-7 – добро; 8-9 – врло добро; 10-11 – одлично; свих 12 – изврсно, ви сте прави мајстор у решавању ове врсте задатака.

ТАЧНИ ОДГОВОРИ

1. б; 2. в; 3. а; 4. б; 5. в; 6. б; 7. а; 8. в; 9. а; 10. б; 11. б; 12. в.

Забавникова игра НАЂИТЕ »УЉЕЗА«

Ова игра је врло једноставна.
У понуђеним групама појмова увек
се налази један коме ту, по неком
начелу, није место.
Ваш задатак је да нађете тог
»уљеза«

1.

ТИСА
ДРАВА
ЗЕТА
ДРИНА
САВА

2.

ТОМАС ВУЛФ
ЏОРџ ЕЛИОТ
ЏЕЈМС ЏОЈС
РОМЕН РОЛАН
ТОМАС МАН

3.

ТОПОЛА
БРЕЗА
ЛИПА
ЈЕЛА
ИМЕЛА

4.

АЈКУЛА
РАЖА
КИТ
САБЉАРКА
САРДЕЛА

5.

ХРОМ
БРОМ
НИКАЛ
ЦИНК
ОЛОВО

6.

СПИНОЗА
КАНТ
НИЧЕ
ХЕНДЛ
ХЕГЕЛ

7.

ЦЕЗАР
СОКРАТ
ОКТАВИЈАН
ПЕРИКЛЕ
ТЕМИСТОКЛЕ

8.

ЕУФОРИЈА
АЛЕГОРИЈА
МЕТАФОРА
ЕЛИПСА
МЕТОНИМИЈА

9.

ОПЕРА
ОПЕРЕТА
ЕПРУВЕТА
СОНАТА
КАНТАТА

Ако имате 4-5 тачних одговора – није лоше; 6 – добро; 7 –
врло добро; 8 – одлично; 9 – изванредно, вама »кликери«
заиста сјајно функционишу.

ТАЧНИ ОДГОВОРИ

1. Зета – та река једина од побојаних не припада црноморском
сливу; Џорџ Елиот (право име Мери Ан Еванс) – једина дама
међу господом књижевницима; 3. ИМЕЛА – она је, за разлику од
осталих латинских дрвећа, паразит; 4. Кит – једини сисар у овом
морском друштву; 5. Бром – није метал; 6. ХЕНДЛ – само он није
философ; 7. Сократ – једини је философ, а остали су војсковође;
8. Еуфорија – није стилистичка фигура; 9. Епрувета – све остало су
музичке творевине.

Стране обликовао и илустровао: Вукан Ђирић

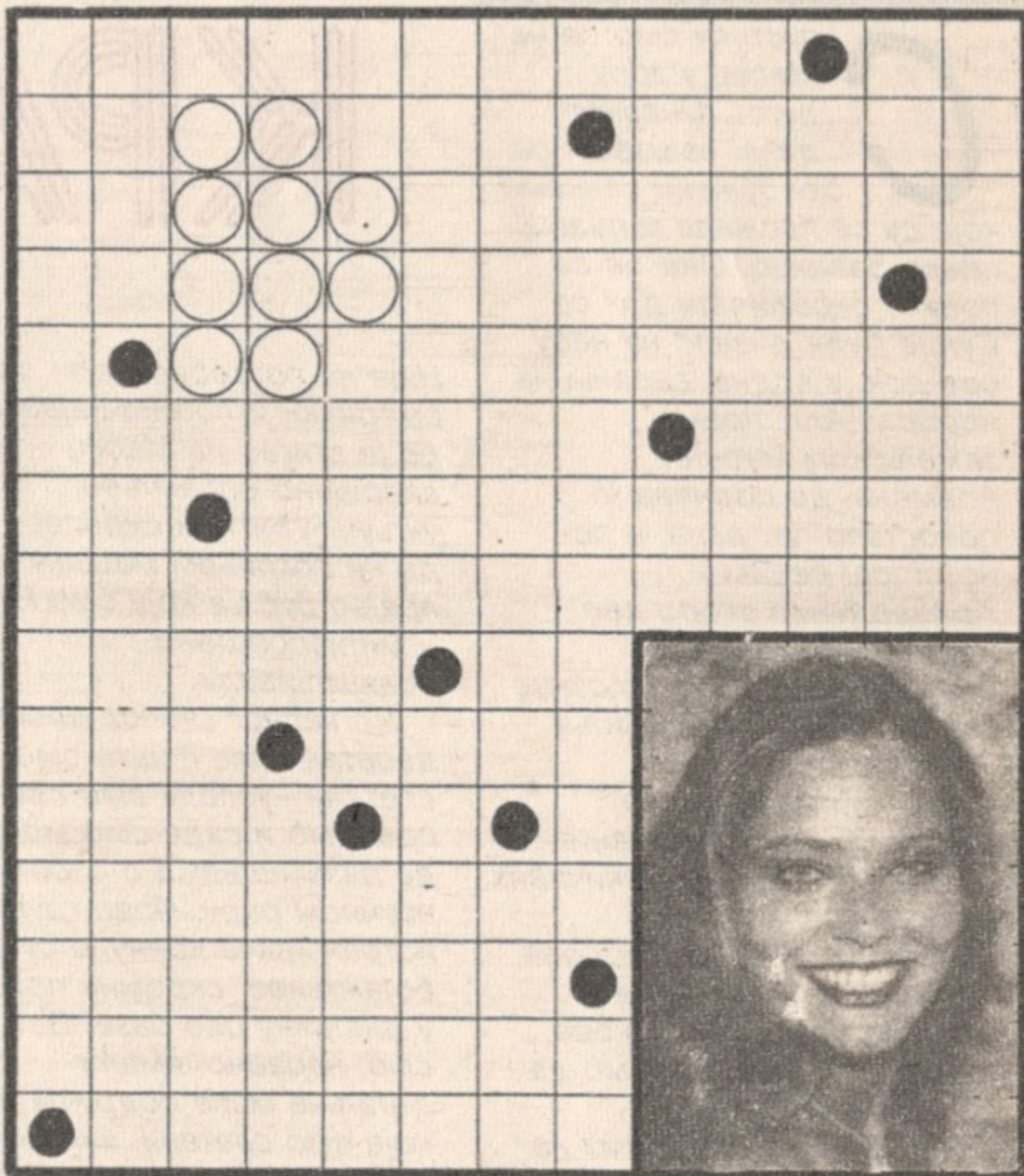
ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Уместо уобичајених описа, дајемо вам готова решења
сврстана по азбучном реду. Да вам мало отежамо овај ре-
лативно лак задатак, изоставили смо пет црних поља која
треба да упишете. Ако сте све добро урадили, у обележе-
ним пољима добићете име и презиме популарне италијан-
ске глумице са слике.

АВИРОВИЋ, АН, АНИС, АПИС, АСЕ, АТЕНТАТИ, АУРАР,
БИ, БУЈАН, ВОЛУМЕН, ДАНИ, ЕЛОВО, ЕТАР, ЗК, ИВИЋ,
ИЛИНИЈУМ, ИЛИРИК, ИНЕС, ЈИТИ, КОИН, ЛАНЦИ, ЛОТО
СИСТЕМ, МИНЕЛИ, МИРИСАН, МОКАСИНА, НИНА, ОВИ-
СИТИ, ОЛАРЕВИЋ, ОРАНИЈА, ОСТУДИТИ, ОТИТИС, ПО-
ТЕЗ, ПОТРПАНОСТ, РАСТВАРАЧИ, РИ, РСМ, РТАЊ, САМУ-
РОВИНА, СВИ, СМ, СОНАТА, СПОРОВИ, СТАРАТИ, ТА, ТЕ-
ТАНИЈА, ТИЈА, ТИМОВИ, ТО, ТРЕМИРАЊЕ, ЂИЛИМАРА,
ЧЕЛИ.



„ХРАБРИ” ЛОВАЦ

Спојте оловком тачке од 1–31 и сазнаћете шта је уплашило
нашег ловца.



РЕШЕЊА ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ПРОБИНИ



Уређује
др Зоран Живковић

ХУД

ЧЛАН

КРАЉЕВСКОГ ДРУШТВА



Спустили смо се на Месец у зору дугог лунарног дана, нашавши се окружени сенкама које су се пружале миљама преко равнице. Оне ће се полако скраћивати док се Сунце буде дизало на небу, све док, у подне, сасвим не нестану. Али, према земаљском мерењу времена, до поднева је преостало пет дана, а до ноћи још седам. Провешћемо скоро две недеље под дневним светлом пре него што сунце зађе и сјајноплава Земља загосподари небом.

Нисмо имали много времена за истраживање током тих првих, грозничавих дана. Морали смо да изнесемо терет са бродова, навикнемо се на нама потпуно непознате услове, морали смо да научимо да се служимо нашим тракторима и скутерима на електрични погон и да подигнемо иглоу који ће нам служити као домови, канцеларије и лабораторије све док не дође време за одлазак. У крајњем случају, могли смо становати у свемирским бродовима, но, то би било скучено и неудобно.

Иглои нису били баш удобни, али после пет дана проведених у свемиру за нас су били права раскош, Начињени од чврсте али савитљиве пластике, надувани су као балони, а изнутра подељени на засебне одељке. Кроз херметичке преграде могло се излазити у спољни свет, а приличан број цеви повезаних са бродским постројењима за пречишћавање ваздуха омогућавао нам је дисање.

Није ни потребно рећи да је амерички игло био највећи и да је стигао на Месец савршено опремљен, укључујући ту и судоперу – да не помињем машину за прање рубља коју смо Руси и ми непрестано позајмљивали.

До касног „поподнева“ – десетак дана пошто смо слетели – успели смо све да средимо и сада смо могли да размишљамо о озбиљном научном раду. Прве групе истраживача кренуле су у бојаљиве, скромне походе у дивљину око базе. Већ смо, наравно, имали детаљне мапе подручја на које смо слетели, али били смо изненађени колико су оне понекад могле да нас завајају. Оно што је на карти било означено као брдашце човеку који се у скафандеру с муком кретао уз њега изгледало је као планина, а равнице, које су се чиниле сасвим равним, често су биле прекривене прашином до колена, што је кретање чинило мучним и спорим.

Све су ово, ипак, биле мање потешкоће, а слаба сила теже – због које су сви предмети поседовали тек шестину своје земаљске тежине – много нам је олакшавала посао. Како су се научнички налази и узорци гомилали, тако су радио и телевизијске везе са Земљом постајале све чешће, док напослетку нису непрестано радиле. Ништа

Артур Кларк

нисмо препуштали случају; чак и ако ми не бисмо стигли кући, знање које смо прикупили сигурно је стизало.

Прва ракета са залихама, којом је управљао аутоматски пилот, спустила се два дана пре заласка Сунца, сасвим по плану. Опазили смо њене моторе који су пламтели наспрам звезда, а затим снажно блеснули неколико секунди пре но што је ракета додирнула тло. Само слетање нисмо видели будући да се, из сигурносних разлога, место за слетање налазило три миље од базе. А на Месецу, удаљеност од три миље простире се далеко иза хоризонта.

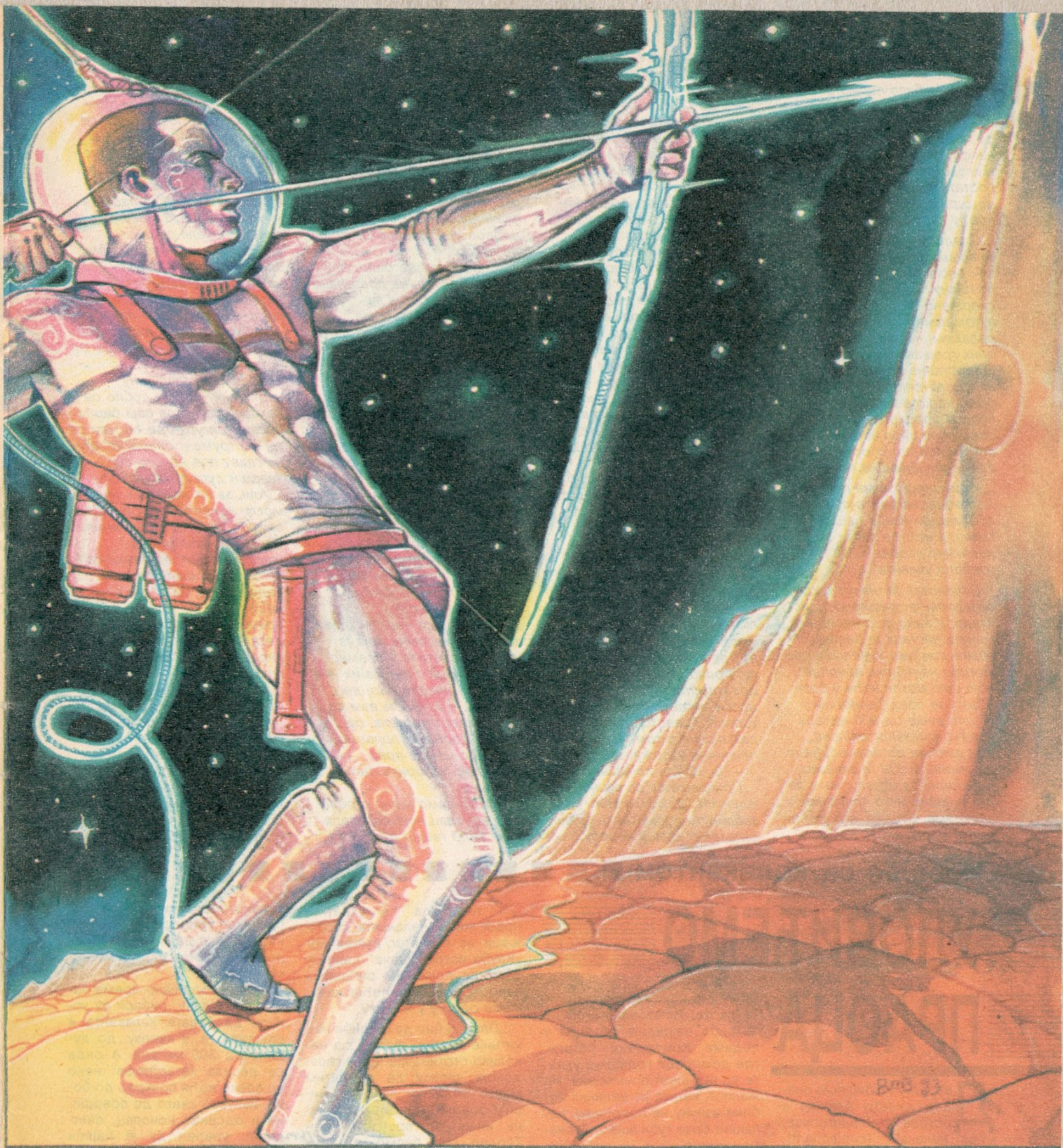
Када смо доспели до робота, он је стајао благо накривљен на своје три ноге које су се завршавале амортизерима, али био је у савреном стању Све ствари на броду, од инструмената до хране, такође су биле неоштећене. Тријумфално смо однели залихе у базу и направили прославу, додуше са извесним закашњењем. Људи су напорно радили и

добро им је дошло мало опуштања.

Била је то журка и по. Мислим да је врхунац припао команданту Краснину који је покушао да, обучен у скафандер, одигра козачки плес. Касније смо се посветили спорту, али смо открили да нам је, из очигледних разлога, број спортова којима смо напољу могли да се бавимо помало ограничен. Игре попут куглања, рецимо, биле би практичне да смо имали опрему; али крикет и фудбал уопште нису долазили у обзир. Са онаквом силом теже чак би и фудбал одлетео пола миље ако се снажно шутне – а лоптицу за крикет никада више не бисмо видели.

Професор Тревор Вилијамс први се досетио спорта који је погодан за Месец. Он је био наш астроном, а уз то је спадао међу најмлађе чланове Краљевског друштва јер му је било тек тридесет година када му је додељена ова највиша титула. Захваљујући свом раду на методама међупланетарне навигације

Илустровао: Добросав Боб Живковић



постao је познат широм света. Но, оно у чему није уживао светски углед било је гађање луком и стрелом. Две године заредом био је првак Велса. Зато се и нисам изненадио када сам га затекао како гађа мету постављену на гомилу лунарне шљаке. Прибор му је изгледао чудно: тетива

начињена од челичне жице, а сам лук од пластичне шипке. Баш сам се запитао где ли ју је Тревор набавио кад се сетих да су ракету која је донела залихе управо растурили на саставне делове који су могли да се виде на најнеобичнијим местима. Међутим, Треворове стреле биле су

изузетно занимљиве. Да би им дао стабилност у безваздушној Месечевој атмосфери где су, наравно, пера била бескорисна, Тревору је пошло за руком да на стрелама направи жлебове. На луку се налазила мала направа која је помагала да се стреле, кад се пусте окрећу попут

метка, тако да су задржавале свој смер.

Чак и са овом опремом „од штапа и канапа“ стрела је могла прелетати и по читаву миљу. Било како било, Тревор није желео да траћи стреле пошто није било лако направити их.



Више га је занимала прецизност његових стрела. Језиво је било посматрати њихову готово праву путању: чинило се да путују напоредо са тлом. Ако не буде пазио, неко је упозорио Тревора, његове би стреле могле постати Месечеви сателити и погодити га с леђа пошто пређу пуну орбиту.

Следећа ракета са залихама стигла је сутрадан, али овога пута није све ишло по плану. Слетање је прошло савршено, но, на несрећу, аутоматски пилот, вођен радаром, начинио је једну од оних грешака у којима те једноставне машине напросто уживају. Уочио је брдо на које се не може попети, уперео свој светлосни сноп на сам врх и спустио се попут орла који слеће у планинско гнездо.

Намирнице, нама преко потребне, налазиле су се око 150 метара изнад наших глава, а ноћ ће пасти за неколико часова. Шта је требало учинити?

Отприлике петнаест људи одједном је предложило исту ствар. У неколико наредних минута настала је велика збрка док смо скупљали све могуће најлонске конопце које смо могли наћи у бази. Убрзо се пред Тревором нашло више од 900 метара уредно смотаног најлона, док смо ми остали узбуђено ишчекивали. Он је завео један крај за стрелу, натегаво лук и нанишанио право ка звездама. Стрела је досегла једва нешто више од

половине литице; онда ју је тежина конопца повукла натраг.

— Жао ми је — рече Тревор. — Једноставно, не могу. Уз то, не заборавите — морамо додати до горе и некакву куку уколико желимо да стрела остане тамо.

Сви смо били потиштени гледајући како се конопца, увијајући се, спушта. Положај у коме смо се нашли био је помало апсурдан. У нашим бродовима било је довољно енергије да нас пренесе 400 милиона километара од Месеца — а бедна, мала литица покварила нам је рачуне. Да смо имали времена, вероватно бисмо могли пронаћи начин да се успнемо са друге стране брда, али то би значило да треба прећи пет-шест километара а вероватно би било и немогуће, будући да је преостало још само неколико часова дневног светла.

Научници никада не допуштају да их нешто дуго времена збуњује; много паметних (и препаметних) глава радило је на овом проблему да би, ипак, остао без решења. Међутим, овога пута било је прилично тешко досетити се и само су три особе истовремено то успеле. Тревор је добро размислио о томе, а затим прилично уздржано изјавио:

— Па, вреди покушати.

Припреме су се малчице одужиле, док смо сви забринуто посматрали зраке залазећег Сунца који су се

пружали уз литицу што се претећи издизала изнад нас. Чак и ако би Тревор успео да закачи куку и конопца на врх, размишљао сам, неће бити лако успињати се у скафандеру. Нисам волео висину и било ми је драго што се неколико оптимиста расположених за планинарење већ добровољно јавило да обави тај посао.

Коначно је све било спремно. Кука, не претерано тешка, закачена је за конопца око метар иза стреле; надали смо се да ће се ухватити за стање на врху и да нас неће изневерити.

Овога пута, међутим, Тревор се није ослонио на само једну стрелу. Привезао је за конопца чак четири. Никада нећу заборавити тај невероватни приказ: прилику у скафандеру, обасјану последњим зрацима залазећег Сунца, како натезе лук према небу.

Стрела је полетела ка звездама, а одмах за њом Тревор је већ почео да спрема следећу. Ова је појурила за својом претходницом носећи други крај дугачке омче која је управо полетела у свемир. Трен касније следила их је и трећа подижући свој део конопца — и, кунем вам се, да је четврта стрела, са својим теретом, полетела пре него што је прва приметно успорила своје кретање.

Пошто само једна стрела цео конопца није подизала није било тешко достићи

потребну висину. Прва два пута кука се откачила; потом се чврсто заглавила негде на скривеној заравни — и први добровољац почео је да се успиње уз конопца. Истина, при слабој сили теже, имао је свега десетак килограма, али ипак је посреди била прилична висина за падање.

Но, није пао. Залихе из ракете почеле су да пристижу низ литицу током следећег сата и све најважније ствари истоварене су пре него што је пала ноћ. Морам признати да је моје задовољство било сразмерно умањено када ми је један од инжењера с поносом показао усну хармонику коју је добио са Земље. Већ тада сам био сасвим сигуран да ће нам се тај инструмент свима попети на главу пре но што се заврши дуга лунарна ноћ.

Али, за то, наравно, нисмо могли кривити Тревора. Док смо се заједно враћали на брод, пролазећи кроз широке плашкове сенки које су се простирале преко равнице, он ми је предложио нешто што ће у потоњим временима, по објављивању детаљних мапа прве лунарне експедиције, збуњивати многе људе.

На крају крајева, за неупућене је заиста помало чудно што је једнолична, беживотна равница, наружена само једном усамљеном, маленом планином, на свим мапама Месеца означена као Шервудска шума.

Превела В. Ивановић

■ Невоље са келакантом ■

УЛОВИЋЕМО

ПРАОЦА

Дубоко у Индијском океану, између Африке и острва Мадагаскар, живи келакант (coelacanth), представник рибље врсте старе 350 милиона година и близак рођак првих риба које су изашле на копно; у извесном смислу, могло би се рећи, он је праотац свих нас.

Један примерак келаканта, за кога се дуго веровало да је одавно изумро, ухватили су рибари 1938. године; био је тежак око 40 килограма. Од тада, научници су ревносно претраживали мора и океане широм света, у нади да ће се

наћи још неки примерак ретке врсте. Испоставило се да та риба најрадије обитава у водама Коморских острва, где домороци годишње ухвате по пет-шест примерака. На жалост, кад га из великих дубина извуку на површину, келакант брзо губи животну снагу и умире.

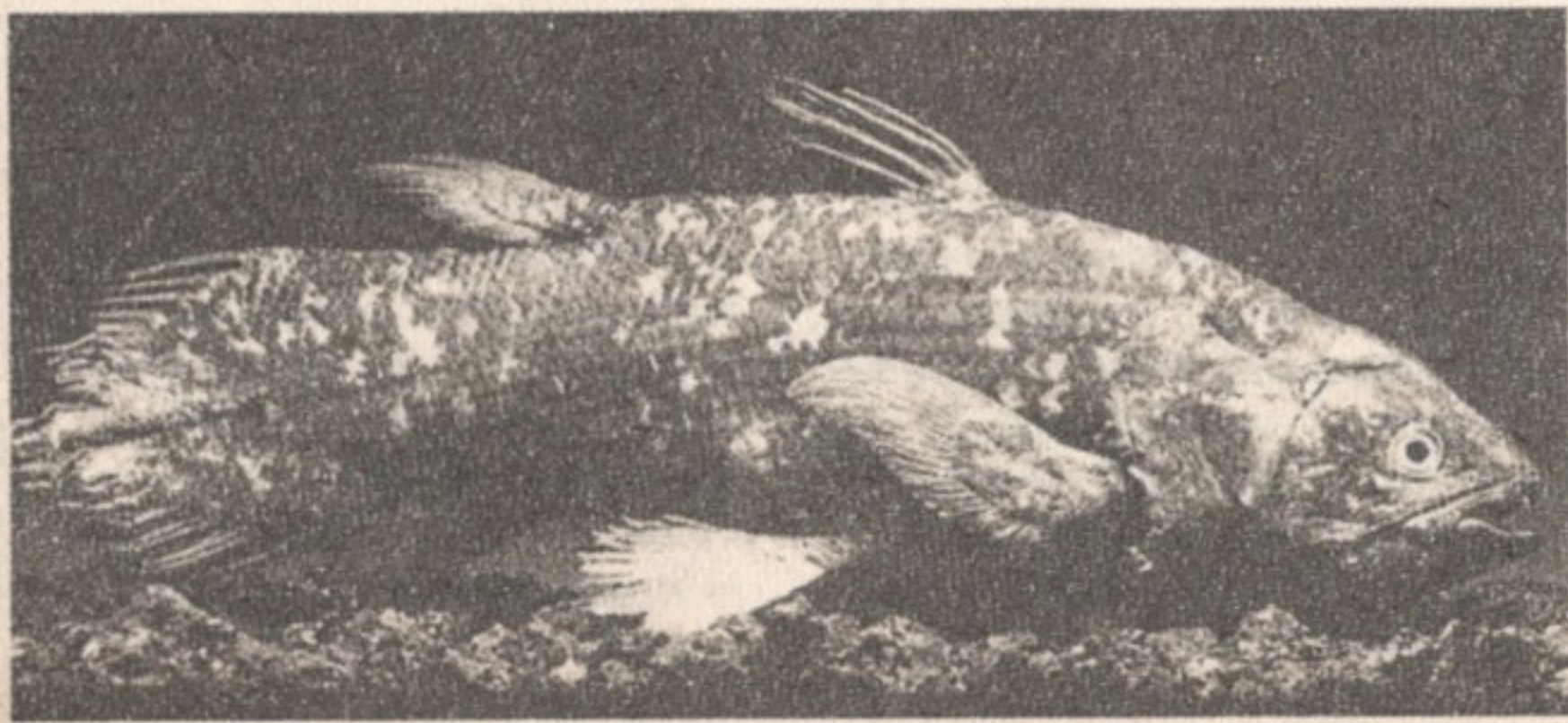
У нади да ће ухватити првог живог келаканта, стручњаци из познатог америчког „Клуба истраживача“ дали су упутства локалним рибарима како да првог следећег келаканта одрже у животу.

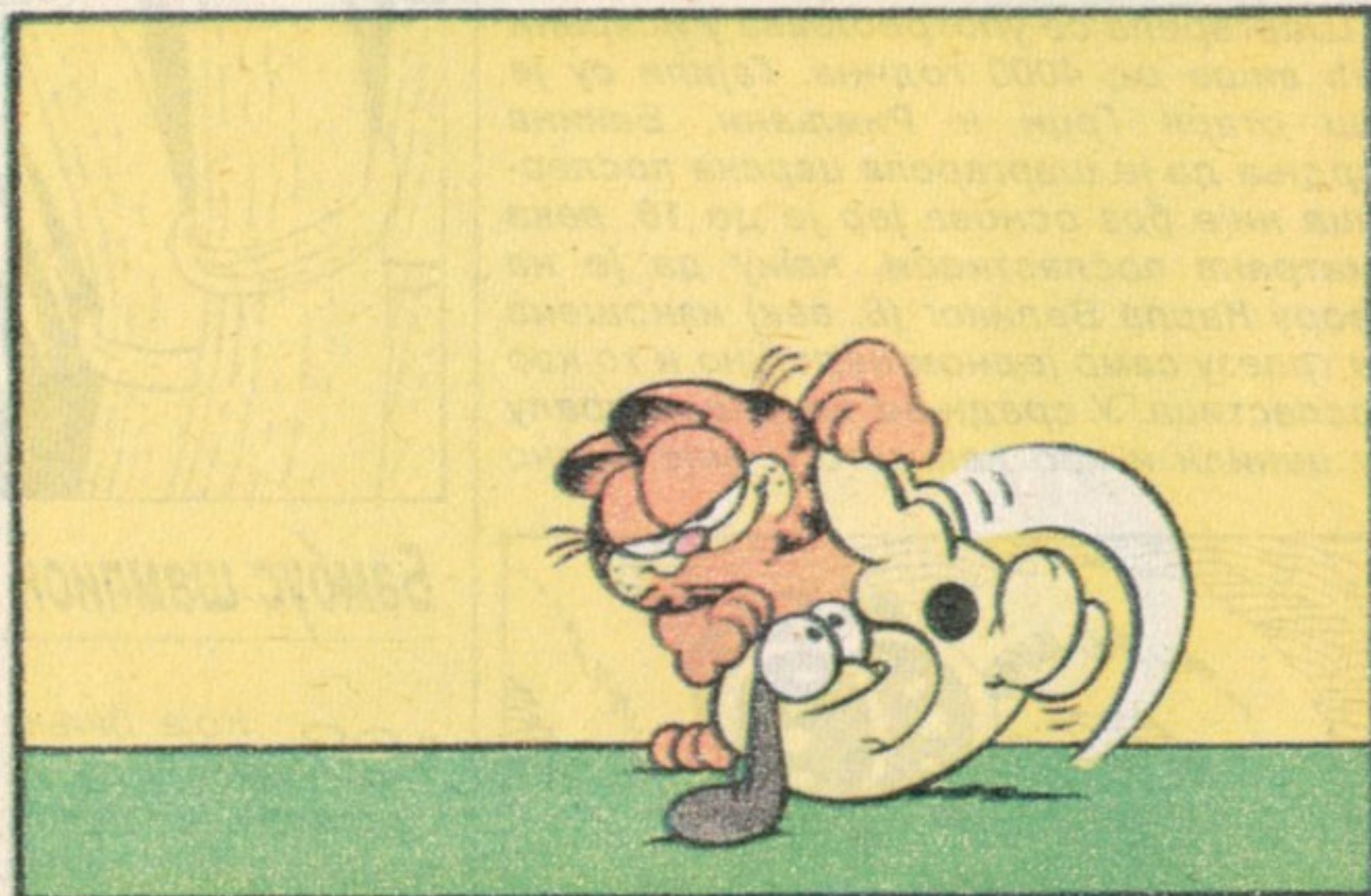
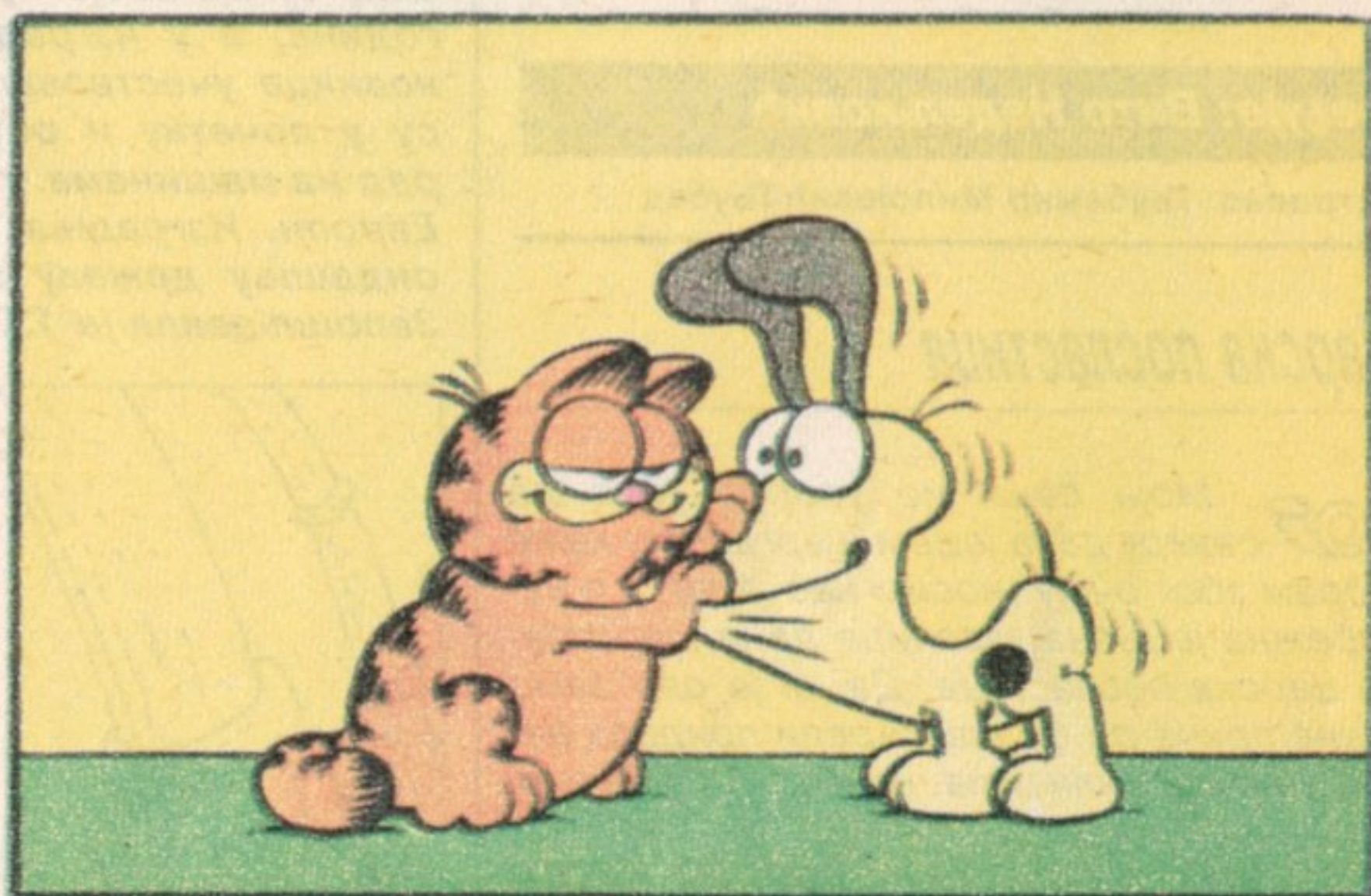
„План је био да се риба најхитније врати у дубину од неколико стотина метара у гвозденом кавезу да се затим место обележи лако уочљивом бовом“, објашњава главни инжењер пројекта Алан Тарвид. „Ми бисмо је затим

полако подизали навише, отприлике тридесетак метара на дан, тако да може природно да се прилагоди променама притиска“.

Све се одвијало према зацртаном плану: рибари су успели да ухвате келаканта и спустили га, у кавезу, до дубине од 300 метара. А онда се десила катастрофа: неко се преко ноћи прикрао до бове, извукао кавез до површине и одсекао конопца, очигледно уверен да је најлон вреднији од науке!

Истраживачки тим остао је још неколико недеља на лицу места, у очекивању да рибари ухвате новог келаканта, али узалуд. Ипак, директор пројекта Џером Хамлин не губи наду. „Имам поверење у опрему коју смо тамо оставили“, каже он. „Осим тога, повећали смо награду за живог келаканта на 400 долара — позамашна сума за тамошње појмове“.







Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Царска посласица

Моја бака ме упорно тера да сваког дана једем шаргарепу, каже морам због очију (носим наочаре), а и неизбежна је њена узречица да је шаргарепа царска посласица. Да ли је ово само њена прича да би шаргарепа придавала већу важност или има нешто у тој њеној тврдњи.

ГОРИЦА – ГОГИ
Шабач

Шаргарепа се употребљава у исхрани већ више од 4000 година. Гајили су је још стари Грци и Римљани. Бакина тврдња да је шаргарепа царска посласица није без основа јер је до 16. века сматрана посласицом, кажу да је на двору Карла Великог (8. век) изношена на трпезу само једном недељно и то као посласица. У средњем веку шаргарепу су ценили и као лек, што и није чудно



јер она садржи много каротина који се у људском организму претвара у витамин А, а он благотворно делује на очи, кожу и слузокожу.

Познато је колико зец воли шаргарепу па постоји и анегдота да још нико није видео зеца да носи наочари.

Ковница новца

Занима ме када је подигнута штампарија новца у Топчидеру, као и где је до тада штампан наш новац?

ДАНИЛО ГАШИЋ
Лесковац

Новац Кнежевине Србије и касније новац Краљевине Југославије дуго је штампан у ковницама у Француској одакле је, уз велико обезбеђење, допреман у нашу земљу. Тако је било све до 1929. године када је у Топчидеру свечано отворена ковница новца или, како се данас званично зове, Завод за израду новчаница.

Одлуку о њеном оснивању донео је управни одбор Народне банке Краљевине Југославије. Градња је трајала две године, а у изградњи и пројектовању ковнице учествовали су Французи који су у почетку и обучавали раднике за рад на машинама, тада најмодернијим у Европи. Изградња ковнице коштала је ондашњу државу 55 милиона динара. Запошљавала је 137 разних стручњака.



Бамбус шампион

Која биљка најбрже расте? Надам се да ме нећете оставити без одговора као два пута до сада јер ово ми је важно због опкладе.

БРАНКО КОЈОВИЋ
Батајница

У Јапану постоји бамбус (*Phyllostachys bambusoides*) који тамо називају ма-дек и који за 24 сата нарасте читавих 120 центиметара. Буквално можете да гледате како расте – за 1 сат 5 центиметара и може да достигне висину од 40 метара. Нема сумње да је овај бамбус биљка која расте убедљиво најбрже.

Илустровани бонтон

Наше друштво занима из које књиге може најбље да се научи све о правилима понашања у свакој прилици, као и где таква књига може да се купи?

Клапа „БОНИ И КЛАЈД“
Н. Милошево



За ваш узраст препоручујемо књигу „Илустровани бонтон“ коју, уколико је не нађете у књижарама у вашем месту, сигурно можете набавити у књижари „Југословенска књига“ у Београду, Кнез-Михаилова 2.

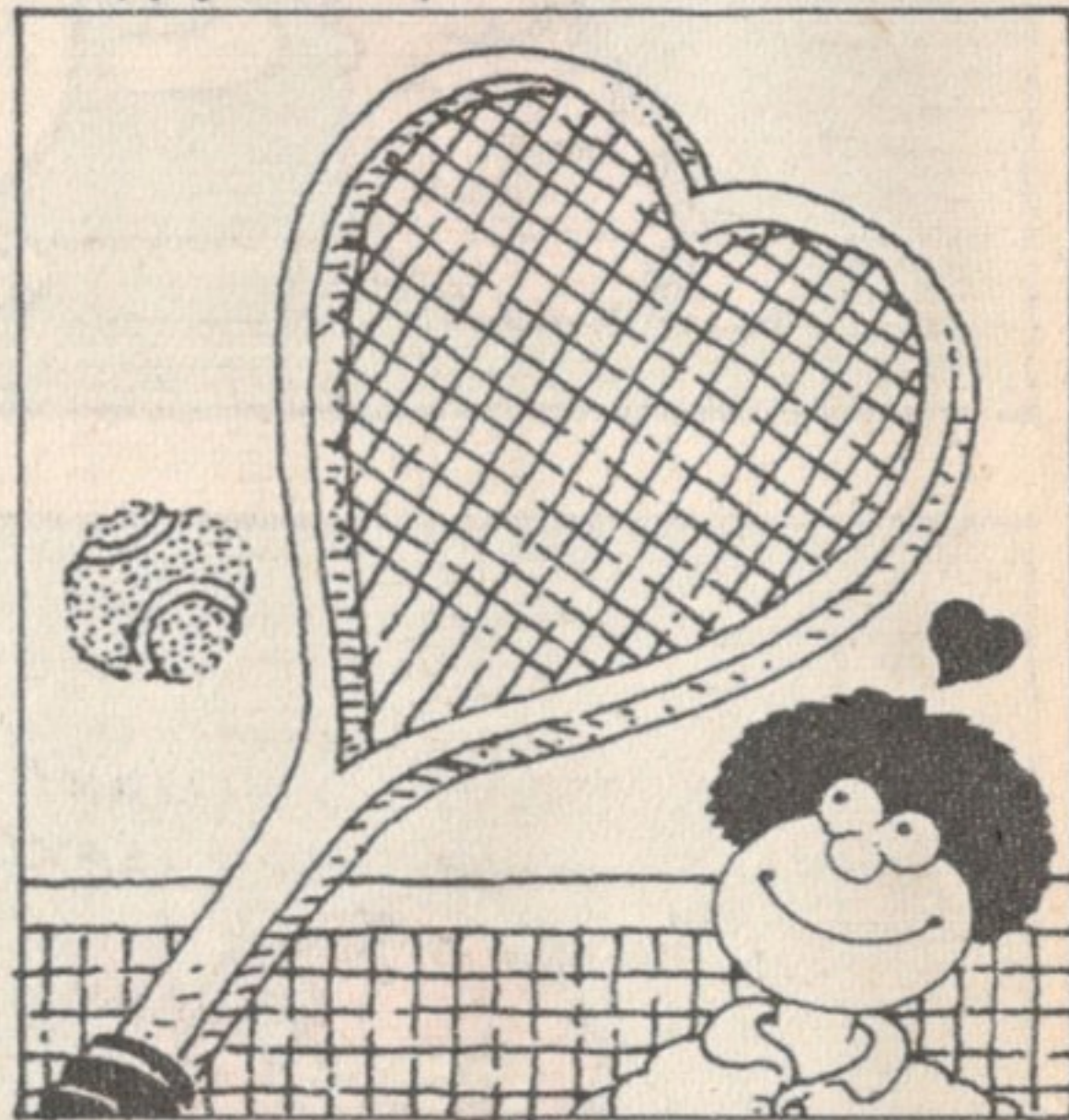
Тенис је њен живот

Желео бих да нешто више напишете о нашој најперспективнијој тенисерки Татјани Јечменици – када је рођена, највећи успех, има ли момка...

Обожавалац ДАНКО И.
Панчево

Наша талентована тенисерка Татјана Јечменица рођена је у Новом Саду 1978. године где је одрасла и почела да игра тенис. Суграђанка славне Монике Селеш каже да је тенис њен живот и жели по сваку цену да достигне славу познате земљакиње. Највећи успех јој је улазак у финале на њеном првом професионалном турниру у каријери на Малти. Ускоро очекује и позив за олимпијски Вимблдон (до 16 година).

За сада, њена једина љубав је тенис, за другу нема времена.



Буш прескочио 183 центиметра

Волим атлетику и у школи сам учествовао у такмичењима у скоку увис, али дисциплина у коју сам заљубљен је скок с мотком. Кад упишем гимназију вероватно ћу се учланити у неки атлетски клуб где ћу моћи да вежбам ову

дисциплину. Занима ме када су први пут одржана такмичења у скоку с мотком?

ТАНЕ Г.
Ниш

Прва такмичења у скоку с мотком одржавала су се још у средњем веку за време народних празника и на витешким турнирима. Какви су резултати постижени, није нам познато. Најстарији веродостојни податак потиче из 1789. година када је неки Немац по имену Буш прескочио висину од 183 центиметра.

Велика сличност

Шаљем вам слицицу фараонског пса са жељом да ми о њему нешто више кажете, где може да се купи и колико кошта.

МАРКО БЕЛИЋ
Фекетић

На слицици коју си нам послао, иако је сличност велика, није фараонски пас већ португалски хрт који има реп повијен нагоре и издигнут задњи хрбат као и бео врх њушке.



Фараонски пас припада пасмини хртова, веома старој, и врло је интелигентан. Његове слике нађене су на зидовима фараонских гробница, па отуд и његово име. Нисмо могли да сазнамо да ли неко код нас узгаја овог пса, али можда ће ти се, кад ово прочита, евентуални узгајивач и јавити.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

МОЗАИЧКА
УКРШТЕНИЦА
— ВОДОРАВНО:
растварачи, см, спорови,
Елово, Минели, Илирик,
самуровина, а, п,
тимови, Инес, Оларевић,
Јити, то, анис, бијан,
Ртањ, ћилимара,
потез, та, асе, Коин,
Нина, т, ц, остудити,
старати, тетанија,
мирисан.

„ХРАБРИ“ ЛОВАЦ — Ловца је уплашила огромна змија.

ВРЛО ПОВОЉНО!

Продаје, сервисира и откупљује:

- Амига 500, 500 Плус, 600, 600 HD и 1200
- Commodore 64 G, 64 II и 128
- Disk drive 3,5" и 5,25", касетофоне, мишеве, цојстике, модуле, каблове и друго



Тел. 421-203 и 155-294



Слободан Јанићијевић, Нова колонија 1, 38227 Звечан — 14 година, сакупља постере и касете.

Исидора Мирковић, 7. јула 26/4, 23300 Кикинда — 13 година, жели да се дописује са вршњацима.

Војин Ковачевић, Насеље Авноја А-1 9/66, 19000 Зајечар — 13 година, сакупља постере, воли музику.

Данијела Дуловић, Воја Љешњака 20, 84000 Бијело Поље — 14 година, воли спорт и музику, сакупља украсна писма и разгледнице.

Марија Милетић, Требињска 6, 34000 Крагујевац — 14 година, сакупља постере.

Милан Соколов, Вука Караџића 89, 11500 Обреновац — 12 година, сакупља постере, марке и беџеве.

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
БРОЈ 2171

YU ISSN 0032-339X

Први број »Политикиног Забавника« изашао је 28. фебруара 1939. године

Издаје и штампа »ПОЛИТИКА«
11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кеџић

Уредник сјерија
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

Редакција

Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Бранислава Црномарковић

Техничка редакција

Душан Глушац, Радоје Савић,
Зоран Петканић и Радана Весовић

Секретаријат

Зорица Филиповић

Дописници »ПОЛИТИКЕ« из иностранства:

Борислав С. Гвозденовић (Москва), Даворин Рибникар (Париз), Душан Пешић (Њујорк), Мирослав Стојановић (Бон), Душан Симић (Лондон), Слободан Александрић (Рим), Петар Илић (Пекинг), Радислав Ђук (Атина), Жарко Ракић (Беч)

Редакција »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«
Македонска 31, 11001 Београд,
Поштански фах 124.

Телефони: секретаријат 3224-471,
редакција 3224-483, техничка редакција
3226-620, централа 3224-191 и 3225-761,
претплата: 3228-776.

Маркетинг агенција: Македонска 31/1,
телефон 3220-645.

Рукописи, фотодографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата на жиро рачун број
60801-603-24875, уз обавезну назнаку НИП
»ПОЛИТИКА« — ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
»ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«
Сва обавештења о претплати за нашу
земљу на телефон 3228-776

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА
Обавештавамо претплатнике који врше претплату за иностранство, да НИП »ПОЛИТИКА« убудуће искључиво прима претплату преко
SUHRBERG VERLAG AG, Bernstr. West 64, CH
5034 SUHR, SCHWEIZ, на конто Schweizerischer
Bankverein, CH 5001 AARAU (beim Bahnhof)-CH
CHF конто бр. 40-829-575-0
DEM конто: 40-829-575-2
Тел. 4164/310 470 и 310 471, Факс 4164/310 472

Годишњу претплату на лист не примамо.

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.-
СР НЕМАЧКА	DEM 89.-
ШВЕДСКА	SEK 374.-
ФРАНЦУСКА	FRF 211.-
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.-

Трошкови АВАО превоза плаћају се посебно, независно од претплатне цене листа.

Директор листа »ПОЛИТИКА«
Хаџи Драган Антић

Председник комисије »ПОЛИТИКА«
др Живорад Минковић

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

